UNIVERZITA KARLOVA
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
Ústav bohemistických studií
Na Příkopě 29, 110 00 Praha 1

Bakalářská práce

Duong Tung Dinh

Srovnání českého a vietnamského školství – sociologická sonda

Comparison of the Czech and Vietnamese education systems – sociological probe

Praha 2022 Vedoucí práce: PhDr. Jiří Hasil, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání akademického titulu.

V Praze 31. 12. 2022

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Jiřímu Hasilovi Ph.D. za odborné vedení, které jsem uplatnil při psaní této práce. Zároveň bych chtěl poděkovat všem respondentům, kteří si udělali čas na vyplnění dotazníku a byli také ochotní poskytnout rozhovor, na jehož základě mohla vzniknout tato práce. Nesmím také zapomenout svojí rodině za trpělivost a velkou podporu.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je srovnání školských systémů České republiky a Vietnamu. Teoretická část obsahuje kapitoly věnující se srovnávací pedagogice a popisu vzdělávacích systémů obou zemí se zaměřením na základní a střední školy. V praktické části jsou popsány metody kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Cílem práce je zjistit, jak se mladým Vietnamcům zde v České republice žije a když ještě byli žáky základních a středních škol, jaké vztahy měli se spolužáky, s učiteli a zda se při studiu nesetkali se studijními problémy či se necítili být diskriminováni.

Klíčová slova: české školství, vietnamské školství, stupeň vzdělání, vzdělávání cizinců, kultura, společnost, žák, vztah ke vzdělání

ABSTRACT

The topic of this thesis is a comparison of the school systems of the Czech Republic and Vietnam. The theoretical part contains chapters devoted to comparative education and a description of the educational systems of both countries with a focus on primary and secondary schools. In the practical part are described methods of qualitative and quantitative research. The aim of the work is to find out how young Vietnamese people live here in the Czech Republic and when they were in primary and secondary school pupils, what kind of relationships they had with their classmates and teachers and whether they encountered academic problems or felt discriminated against during their studies.

Keywords: Czech education, Vietnamese education, level of education, education of foreigners, culture, society, pupil, relation to education

Obsah

ÚVOD 7
I. TEORETICKÁ ČÁST 9
1 Srovnávací pedagogika 9
1.1 Pojem srovnávací pedagogika 9
1.2 Cíle a funkce srovnávací pedagogiky 10
1.3 Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání 11
2 Školní vzdělávací systém v České republice 16
2.1 Legislativní a kurikulární dokumenty 18
2.1.1 Legislativní dokumenty 18
2.1.2 Kurikulární dokumenty 20
2.2 Základní školy 25
2.3 Střední školy 27
2.3.1 Gymnázia 28
2.3.2 Střední odborné školy 29
2.3.3 Střední odborná učiliště, nástavbové studium 29
2.3.4 Konzervatoře 29
3 Školní vzdělávací systém ve Vietnamu 31
3.1 Legislativní a kurikulární dokumenty 34
3.1.1 Legislativní dokumenty 34
3.1.2 Kurikulární dokumenty 36
3.2 Základní školy 40
3.3. Střední školy 43
3.3.1 Střední školy – první stupeň 44
3.3.2 Střední školy – druhý stupeň, střední odborné školy, střední odborná učiliště 44
4 Vietnamská společnost v České republice 46
4.1 Migrace do České republiky – historie a současnost 46
4.2 Vietnamská rodina v České republice 48
4.3 Vietnamští žáci na českých školách 50
5 Srovnání vzdělávacích systémů České republiky a Vietnamu 52
II. PRAKTICKÁ ČÁST 54
6 Výzkum 54
6.1 Výzkumné předpoklady 54
6.2 Metodologie 54
6.3 Výzkumný vzorek 56
7 Analýza výsledků výzkumu 58
7.1 Analýza výsledků z dotazníku 58

7.1.1 Úvodní otázky 58
7.1.2 Jedenapůltá generace – vietnamská škola 61
7.1.3 Jedenapůltá generace – česká škola 63
7.1.4 Druhá generace – česká škola 65
7.1.5 Druhá generace – vietnamská škola 68
7.1.6 Obě generace – porovnávání školství 69
7.2 Analýza výsledků z rozhovoru 70
7.2.1 Přístup ke vzdělávání v rodině 70
7.2.2 Otázka identity, jsme Češi, nebo Vietnamci? 71
7.2.3 Vztahy k vietnamské a české kultuře 71
7.2.4 Problematické jevy v češtině u vietnamských žáků 72
7.2.5 Hodnocení žáků s OMJ 73
7.2.6 Využití moderních technologií při výuce 74
7.2.7 Kam dál? 74
7.2.8 Domov 75
7.3 Shrnutí praktické části 76
ZÁVĚR 78
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK 80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 81
PRIMÁRNÍ ZDROJE 81
SEKUNDÁRNÍ ZDROJE 82
TIŠTĚNÉ ZDROJE 82
INTERNETOVÉ ZDROJE 83
SEZNAM OBRÁZKŮ 87
SEZNAM TABULEK 88
SEZNAM GRAFŮ 89
PŘÍLOHY 90
Příloha 1 – Dotazník a otázky k rozhovoru druhé generace 90
Příloha 2 – Dotazník a otázky k rozhovoru jedenapůlté generace 92
Příloha 3 – Odpovědi respondentky 1 95
Příloha 4 – Odpovědi respondenta 2 99
Příloha 5 – Odpovědi respondentky 3 104
Příloha 6 – Odpovědi respondenta 4 109

ÚVOD

Studovat znamená naučit se být tou správnou osobou.
Vědět, co je správné, je lepší, než vědět, co je špatné.
(vietnamské přísloví)

Jedna z nejpočetnějších skupin cizinců v České republice jsou Vietnamci. Jejich migrace má svou velkou historii. Rostoucí počet Vietnamců v České republice vyvolává celou řadu otázek a problémů v oblasti jejich integrace. Život a začleňování do společnosti je zde o to obtížnější, neboť se liší především svým vzhledem, historickým původem, kulturou a náboženstvím.

Počet vietnamských žáků a studentů na českých školách výrazně stoupá. A právě školy a jiná zařízení spojená s výchovou nebo volnočasovými aktivitami mají v procesu začleňování vietnamských dětí do české majoritní společnosti zásadní roli. V současné době škola přebírá i některé funkce, které tradičně připadaly rodině, tedy nejen vzdělává, ale i vychovává. Povědomí o mnoha důležitých společenských normách, hodnotách a pravidlech získává člověk právě ve škole. Při integraci cizinců do české společnosti se tedy jako klíčový faktor jeví začlenění dětí cizinců do procesu školního vzdělávání.

Bakalářská práce se dělí na dva základní části, teoretickou a praktickou část, a je členěna do sedmi kapitol. Hlavním cílem je srovnávat vzdělávací systémy obou zemí. V teoretické části budeme charakterizovat vzdělávací systémy v České republice a ve Vietnamu, zejména díky reformám *Đổi Mới*, které stály za ekonomickým úspěchem Vietnamu. Dále popíšeme vztah Vietnamců ke vzdělání, pokusíme se odhalit příčiny tohoto vztahu a to, jak se tento vztah proměňuje či neproměňuje u Vietnamců žijících v České republice. Je potřeba se také zmínit migraci Vietnamců do České republiky. Zajímalo by nás, za jakých podmínek k nám přicházeli první vietnamští obyvatelé, způsobu jejich žití u nás, studiu, výdělku peněz, doby trvání jejich pobytu, proč tu někteří zůstali a založili si zde rodiny a jak se postupem času situace měnila až po současnost. V poslední kapitole teoretické části je zmapováno srovnání těchto vzdělávacích systémů.

V praktické části je zpracováno dotazníkové šetření, ve kterém jsou srovnány názory, postoje a zkušenosti s vietnamskými studenty. Následně použijeme i rozhovor, ve kterém respondenti budou odpovídat na doplňující otázky o vzdělávání, výchovy rodičů

a kultuře. Pokusíme se na základě výsledků popsat, jak mladí Vietnamci pohlížejí na český vzdělávací systém, v čem vidí jeho klady a zápory v porovnání se vietnamským systémem a jak oni sami pociťují svou odlišnost v české škole.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Srovnávací pedagogika

1.1 Pojem srovnávací pedagogika

Vzdělávání je proces, který rozšířen ve všech zemích světa. Vyznačuje se však různými odlišnostmi, formami a vzdělávacími systémy. Ty jsou dány několika faktory, například historickým vývojem zemí, sociokulturních, politických, ekonomických či demografických souvislostech.

Srovnávací pedagogika je jedna z neustále se vyvíjejících pedagogických disciplín, tudíž neexistuje zatím její přesné a jednoznačné vymezení. Dle vybraných autorů můžeme srovnávací pedagogiku definovat mnoha způsoby. Například Průchova definice říká, že *„srovnávací (komparativní) pedagogika označuje jednak teorie, jednak výzkumné aktivity, které se zabývají zkoumáním charakteristik a fungováním vzdělávacích systémů různých zemí, jejich popisem, srovnáváním a hodnocením.“*[1]

Vedle něho Walterová srovnávací pedagogiku vymezuje jako *multidisciplinární obor, zkoumající a srovnávající vzdělávací systémy a procesy, jejich determinující faktory a efekty na různých úrovních jejich reálné existence (od individuální a lokální přes národní až po globální), z aspektů různých skupin a společenství v širším kontextu (historickém, kulturním, etnickém, ekonomickém, politickém) sociálního systému a jeho subsystémů.*[2]

Naproti tomu ji Štverák charakterizuje takto: *„Srovnávací věda o výchově se pokouší prostřednictvím srovnávání všeobecně kulturních nebo ve vlastním slova smyslu pedagogických věcných obsahů z přítomnosti nebo minulosti národa vlastního nebo národů jiných zodpovědět pedagogické (ideografické) otázky nebo definovat pedagogické pojmy a všeobecné zákonité (nomotetické) výsledky.“* [3]

Neobsáhlejší definici najdeme u Váňové: *„Srovnávací pedagogika je jedna z pedagogických věd, a to věda multidisciplinární, která ze synchronního nebo diachronního pohledu zkoumá pedagogické jevy a fakta v jejich politických, sociálně ekonomických a kulturních souvislostech a porovnává jejich shody a rozdíly ve dvou nebo několika zemích,*

---

[1] PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006. s. 19.
[2] Podkapitola 3.1. Teorie a metodologie srovnávací pedagogiky, In: DVOŘÁK, Dominik, Tomáš JANÍK, Jan PRŮCHA, et al. *Srovnávací pedagogika: proměny a výzvy*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2015. s. 41.
[3] ŠTVERÁK, Vladimír. *Obecná a srovnávací pedagogika*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1999. s. 136.

oblastech, kontinentech nebo celosvětově. Přitom usiluje především o lepší pochopení jedinečnosti každého pedagogického jevu v jeho vlastním vzdělávacím systému i nalezení platného zobecnění s cílem zlepšit vzdělání.“[4]

1.2 Cíle a funkce srovnávací pedagogiky

Hlavním cílem srovnávací pedagogiky je popis, hodnocení a srovnávání odlišností vzdělávání v různých zemích, a to jak v teoretické, tak i v praktické rovině. Podle Průchy (2006, s. 35-37.) se teoretickou rovinou rozumí popisováním jednotlivých vzdělávacích systémů a jejich specifik a to zpravidla v rámci širšího pohledu v návaznosti na ostatní vědní disciplíny, například sociologii, historii, právní vědu či ekonomii. Tento pohled je spojen s analýzami vzdělávacích systémů a zjišťováním hlavních rozdílů mezi nimi. Na druhou stranu praktická rovina se snaží o prosazení teoreticky zjištěných informací do praxe v rámci daných vzdělávacích systémů. V důsledku toho mohou být školské vzdělávací systémy různě upravovány potřebám států či veřejnosti.

Váňová (2009, s. 9) uvádí hlavní funkce srovnávací pedagogiky:

1. ***Teoretická funkce*** – je dána přínosem, který přináší srovnávací pedagogika jiným vědám
2. ***Praktická funkce*** – cílem je přinést podstatné a všeobecně využitelné informace o řešení určitého problému
3. ***Prognostická funkce*** – zaměřuje se na budoucí vývoj vzdělávání, zároveň pomáhá řídícím pracovníkům ve školství při vytváření vzdělávací politiky
4. ***Mezinárodně integrativní funkce*** – jedna z nejvýznamnějších funkcí, poskytuje poznatky vzdělávacích systémů jednotlivých zemí, také přispívá pro boj proti xenofobii, neboť při sdílení informací o školských systémech přispívá k mezinárodnímu poznání a porozumění jiných národů a jejich kultur
5. ***Propedeutická funkce*** – připravuje budoucí učitele a pedagogického pracovníky pro výkon povolání a přispívá ke zvýšení jejich teoreticko-metodologických a praktických kompetencí

Využití srovnávací pedagogiky je obsáhlé, a to od poznávání teoretických poznatků pedagogy až po praktické využití jednotlivými pracovníky zabývajícími se

[4] VÁŇOVÁ, Miroslava. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 3. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. s. 7.

nastavením vzdělávacích systémů. Tyto nasbírané poznatky slouží pro různé skupiny, které je využívají pro různé účely.

Dle Průchy (2012, s. 23-27.) je využití v mnoha sférách. V oblasti ***vzdělávací politiky*** se jedná o plánování a řízení školství v daném státě. Je důležitá tvorba strategických plánů a projektů pro rozvoj vzdělávacího systému státu ale i krátkodobá rozhodnutí o jeho fungování či financování. V okruhu ***ekonomie školství a vzdělávání*** se ekonomové zabývají vyhodnocováním kvality, efektivnosti a financování vzdělávacích systémů. Užitečná je oblast ***sociálního prognózování***, kde na základě analýzy dat dochází vědci k definování vztahu mezi vzdělanostní strukturou a sociální diferenciací, navíc tato data slouží jako podklady pro tvorbu strategií sociálního a ekonomického rozvoje české společnosti. Ovšem nejpočetnější skupinu lidí by měli především tvořit ***samotní pedagogové, ředitelé školských institucí a veřejnost*** zahrnující žáky, studenty a jejich rodinnými příslušníky, především rodiči.

Tento zvyšující se zájem o zkvalitňování vzdělávacího systému států jim přiměje zabývat se srovnávací pedagogikou hlouběji, a tím pádem to může dovést ke zlepšení ekonomickému ale i sociálnímu rozvoji dané země.

1.3 Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání

Pro srovnávací pedagogiku bylo potřeba vytvořit systém, který by rozšiřoval informace o vzdělávacích systémech různých zemí na světové úrovni.

Tento nástroj vypracovalo UNESCO v 70. letech 20. století a bylo pojmenováno jako ISCED – International Standard Classification of Education (česky Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání). Slouží pro získání, porovnávání a zpracování dat z oblasti hodnocení vzdělávacích systémů, ať už jednoho či více států. [5] Postupem času výzkumy prokázaly nové a nové poznatky, tudíž musel být dokument dvakrát aktualizován. Poprvé v roce 1997 jako ISCED 1997 a podruhé jako ISCED 2011. Česká verze vyšla v roce 2011 Ústavem pro informace ve vzdělávání v roce 1999, nová podoba v roce 2014 jako CZ-ISCED 2011. Vietnamská verze v nové podobě vyšla 18. října 2016 pod Rozhodnutím č. 1981/QĐ-TTg[6] (Rozhodnutí o schválení Rámcové struktury

[5] PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006. s. 247.
[6] Rozhodnutí č.: 1981/QĐ-TTg. RÁMEC STRUKTURY NÁRODNÍHO SYSTÉMU VZDĚLÁVÁNÍ. Ústava vietnamské socialistické republiky. In.: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna).* [online]. 2016 [cit. 18.09.2022]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Quyet-dinh-1981-QD-TTg-phe-duyet-khung-co-cau-he-thong-giao-duc-quoc-dan-328234.aspx

národního systému vzdělávání). V následující *Tabulce 1* vidíme porovnávání systémů z let 1997 a 2011.

Tabulka 1: Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání – ISCED 1997 a ISCED 2011

ISCED 1997	ISCED 2011
ISCED 0 – Preprimární vzdělávání	**ISCED 0 –** Vzdělávání v raném dětství ***01* –** Rozvoj vzdělávání v raném dětství ***02* –** Preprimární vzdělávání
ISCED 1 – Primární vzdělávání nebo první stupeň základního vzdělávání	**ISCED 1 –** Primární vzdělávání
ISCED 2 – Nižší sekundární vzdělávání nebo druhý stupeň základního vzdělávání	**ISCED 2 –** Nižší sekundární vzdělávání
ISCED 3 – Vyšší sekundární vzdělávání	**ISCED 3 –** Vyšší sekundární vzdělávání
ISCED 4 – Postsekundární neterciální vzdělávání	**ISCED 4 –** Postsekundární neterciální vzdělávání
ISCED 5 – První stupeň terciárního vzdělávání	**ISCED 5 –** Terciární vzdělávání krátkého cyklu **ISCED 6 –** Bakalářská nebo ekvivalentní úroveň **ISCED 7 –** Magisterská nebo ekvivalentní úroveň
ISCED 6 – Druhý stupeň terciárního vzdělávání	**ISCED 8 –** Doktorská nebo ekvivalentní úroveň

Zdroje: upraveno podle UNESCO Institute of Statistics (2018), Průcha (2012)

Předmětem bakalářské práce je srovnání oblasti základního a středoškolského vzdělávání obou zemí. Je tedy dobré si za začátku ihned ujasnit, o kterou oblast se jedná, a to jak ze strany české vzdělávací soustavy, tak ze strany vietnamské, pokud budeme brát v potaz klasifikaci z roku 2011. Pro přehlednost přikládáme na následujících stránkách *Obrázek 1* a *Obrázek 2* pro porovnání vzdělávacích systémů obou zemí.

V České republice je primární vzdělávání (úroveň prvního stupně základní školy) zařazeno do kategorie ISCED 1, nižší sekundární vzdělávání (úroveň druhého stupně základní školy, první až čtvrtý ročník osmiletého gymnázia nebo první a druhý ročník šestiletého gymnázia) do kategorie ISCED 2 a vyšší sekundární vzdělávání (úroveň střední školy ukončené s maturitou nebo výučným listem, popřípadě konzervatoř) spadá do kategorie ISCED 3.

Obrázek 1 – Struktura českého vzdělávacího systému

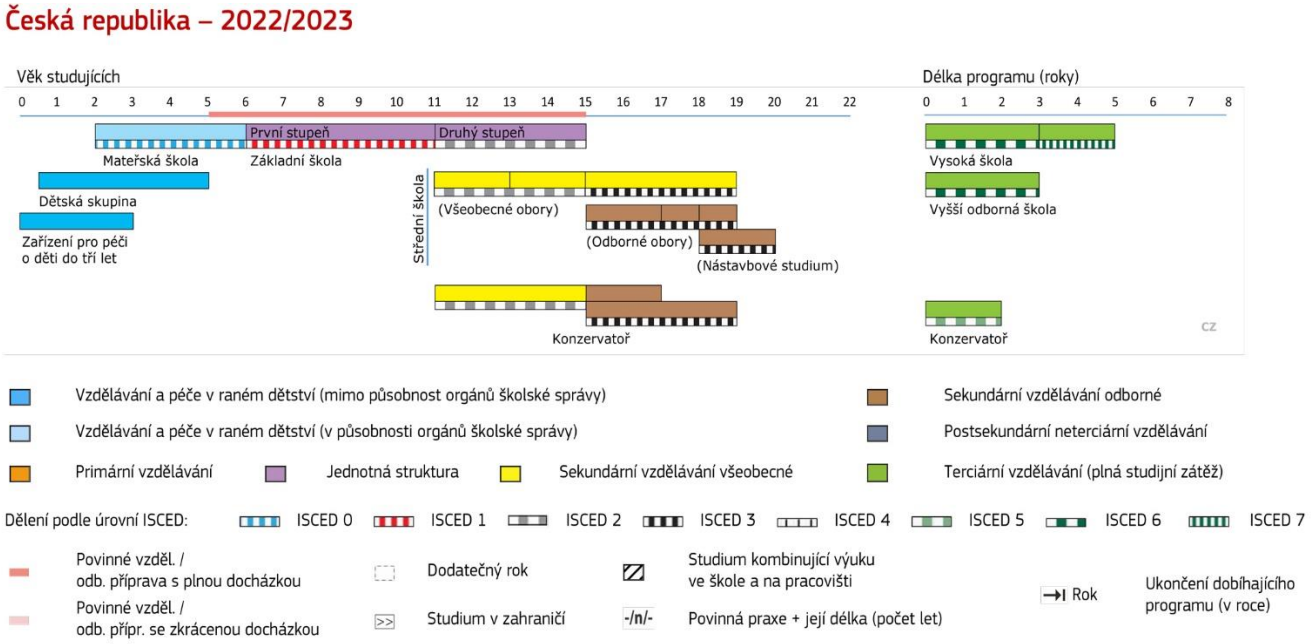

Zdroj: EURYDICE (2022)

Struktura českého vzdělávacího systému je velice bohatá, a to zejména v oblasti základního a středního školství. Je i znázorněný věk studujících u každého stupně vzdělávání. U terciárního vzdělávání je zobrazena jen délka studia, poněvadž věk studujících je individuální.

Je mnoho možností ve kterém druhu školy splnit dosahovaný stupeň vzdělávání. Uvádíme příklad u základního vzdělávání, kdy v České republice mohou žáci z 5. ročníku (v 11 letech) přestoupit z prvního stupně na všeobecné osmileté gymnázium, namísto pokračování na druhý stupeň základní školy či některá gymnázia nabízejí také všeobecné šestileté gymnázium zaměřený žákům 7. ročníku (13 let). Přestupem na tyto školy se žáci dostávají mezi spolužáky, kteří mají zájem o odbornou přípravu na vysoké školy.

Obrázek 2 - Struktura vietnamského vzdělávacího systému

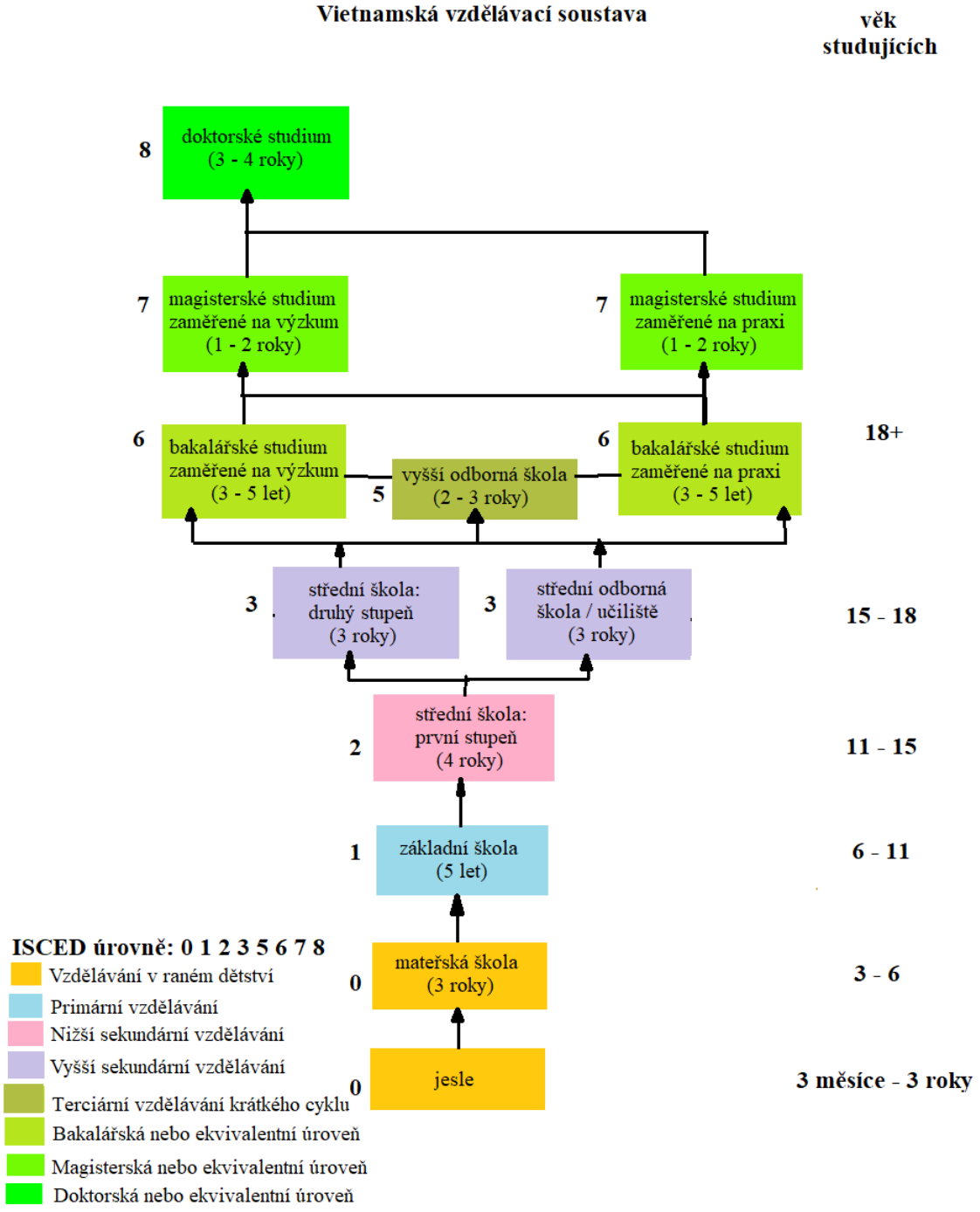

Zdroj: upraveno podle Rozhodnutí č. 1981/QĐ-TTg (Rozhodnutí o schválení Rámcové struktury národního systému vzdělávání, 2016)[7]

Ve Vietnamu je uspořádání velmi podobné, jen s menšími rozdíly. Například nižší sekundární vzdělávání (úroveň ISCED 2) neodpovídá druhého stupně základní školy,

[7] Struktura vzdělávacího systému a rámce kvalifikace vysokoškolského vzdělávání Vietnamu. *Home - VINSKILLS* [online]. 2016. [cit. 27.09.2022]. Dostupné z: https://vinskills.vn/he-thong-giao-duc-viet-nam/

nýbrž už prvního stupně střední školy. Běžně se už končí povinná docházka v 11 letech, aby byla úspěšně dokončená, je nutné složit závěrečnou zkoušku.

Zajímavá je i struktura vysokých škol, ty se dělí na dvě specializace, buďto studenti se více zaměří na ***praxi***, kde na začátku studia pod odbornými zaměstnanci pracují ve vybraných firmách a společnostech, aby jejich teoretické znalosti byly konfrontovány s běžným provozem. Ti, kteří se rozhodli studovat tuto specializaci, často nepokračují v dalším studiu. Druhá možnost je orientace na ***výzkum***. Obzvláště se doporučuje, aby zájemci, kteří plánují zvolit si výzkumné zaměření, pokračovali v navazujícím či doktorském studiu.[8]

My se ale o podrobné struktuře základních a středních škol, které nás zajímají nejvíce, budeme zabývat v dalších kapitolách naší práce.

[8] Jaká je forma a délka přípravy pro vysokoškolské studium?. *Ngân hàng Pháp luật (Právní banka)* [online]. 2021 [cit. 29.09.2022]. Dostupné z: https://nganhangphapluat.lawnet.vn/tu-van-phap-luat/giao-duc/hinh-thuc-va-thoi-gian-dao-tao-doi-voi-trinh-do-thac-si-quy-dinh-the-nao-348556

2 Školní vzdělávací systém v České republice

Vzdělávací systém v České republice je daný školským zákonem č. 561/2004 Sb. vydaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, jenž říká, že *„upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova (dále jen „vzdělávání“) uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.*" (Zákon č. 561/2004 Sb., In: Zákony pro lidi, 2022)

Česká vzdělávací soustava se rozděluje na předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, vzdělávání na středních školách a konzervatořích, vyšší odborné vzdělávání a vysokoškolské vzdělávání. Nabízí několik druhů škol. Školy a školská zařízení mohou být ***veřejné***, jejichž řízení zajišťuje a financuje stát, ***soukromé*** na rozdíl veřejných škol od státu žádné příspěvky nedostávají a ***církevní***, ty jsou zřizovány církvemi či náboženskými společnostmi.

Existují také tzv. ***alternativní školy***. Dle definice pedagogického slovníku je alternativní škola *„obecným termínem pokrývající všechny druhy škol (soukromé i státní, resp. veřejné), které mají jeden podstatný rys; odlišují se od hlavního proudu standardních (běžných, normálních) škol určité vzdělávací soustavy. Odlišnost může spočívat ve specifičnosti obsahu vzdělávání, organizace výuky, hodnocení vzdělávacích výsledků žáka aj. Pojem alternativní škola nelze tedy vztahovat pouze k soukromým školám, resp. k typu zřizovatele školy, protože nestandardní mohou být i některé školy státní.“*[9]

Alternativní školy se snaží o přiblížení učiva hravou formou, rozdílnosti mohou spočívat v metodách výuky, způsobu hodnocení a přístupu k žákům. Jde především například o spolupráci s rodinou dítěte, aktivní zapojování do výuky, flexibilitě rozvrhu a organizaci školního dne. Děti potřebují volnější přístup a prostor, aby mohly zkoumat, přemýšlet, tvořit. Musí jim dávat smysl vše, co se kolem nich děje. Úlohou rodičů by mělo být vytvoření pro dítě vhodné prostředí, kde je dítě stimulováno k přirozenému zkoumání a hledání odpovědí na jeho otázky.

[9] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 16.

Mezi druhy škol bychom také zařadili i ***školy speciální***. Školský zákon č. 561/2004 Sb. uvádí, že jsou určeny *„pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny.“* (Zákon č. 561/2004 Sb., In: Zákony pro lidi, 2022).

Speciální školy se zabývají především individuálními přístupy k žákům, umožňují upravit si vyučovací hodiny podle jejich potřeb, vytvářejí pro ně příjemné prostředí nebo rozvíjejí u žáků schopnost spolupráce. Velkou výhodou těchto škol je asistent pedagoga, který přímo pomáhá pedagogickým pracovníkům školy při vzdělávacích a volnočasových činnostech se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

2.1 Legislativní a kurikulární dokumenty

V následujících oddílech této podkapitoly se budeme věnovat legislativních a kurikulárních dokumentů v českém školství.

2.1.1 Legislativní dokumenty

Zákony a vyhlášky jsou zveřejňovány ve Sbírce zákonů České republiky. V úvodu druhé kapitoly jsme se seznámili s definicí školského zákona č. 561/2004 Sb.. Stanovuje základní zásady a cíle vzdělávání, vymezuje vzdělávací soustavu, hodnocení a financování škol, vymezuje problematiku školského rejstříku, určuje práva a povinnosti žáků a studentů, zákonných zástupců a pedagogických pracovníků. Další významné zákony, vyhlášky a nařízení jsou například:

Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, Zákon č. 563/2004 Sb. – definuje pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, upravuje kvalifikační předpoklady pro výkon jejich činnosti. *„Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu. Je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb. Přímou pedagogickou činnost vykonává učitel, pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, vychovatel, speciální pedagog, psycholog, pedagog volného času, asistent pedagoga, trenér, metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně, vedoucí pedagogický pracovník.“* (Zákon č. 563/2004 Sb., In: Zákony pro lidi, 2016)

Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, Zákon č. 111/1998 Sb. – upravuje cíle a funkce vysokých škol, stanovuje jejich druhy, studijní programy, zabývá se též financováním a hospodařením, určuje práva a povinnosti studujících, postavení a pracovněprávní vztahy akademických pracovníků.

Zákon o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, Zákon č. 67/2022 Sb. – zákon se vztahuje na cizince, kterým byla v České republice poskytnuta dočasná ochrana v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Najdeme tu podmínky přijímání ke vzdělávání, zařazování do tříd, obsahu výuky a znalosti českého jazyka. Cílem je poskytnout základní znalosti a dovednosti a přispět k efektivní integraci do české společnosti.

Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, Vyhláška č. 72/2005 – určuje možnost poskytování poradenských služeb, které jsou poskytovány žákům a studentům, jejich zákonným zástupcům a školským zařízením. Všechna poradenská zařízení jsou zřizována státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí.[10] Poradenské služby nabízejí mnoho služeb, jde především o zajištění péče o žáky se specifickými vzdělávacími potřebami, zlepšení klimatu školy, posílení průběžné a dlouhodobé péče o nadané žáky či o žáky s vysokým neprospěchem. Mezi hlavními členy školního poradenského pracoviště patří školní psycholog, speciální pedagog, výchovný poradce a školní metodik prevence.

Vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, Vyhláška č. 353/2016 Sb. – seznamuje nás s přijímacími zkouškami na střední školy, jejich formou, obsahem a hodnocením. Přijímací zkouška je jedním z prvních kroků k výběru střední školy a k budoucímu povolání. Pro mnoho žáků je to velmi důležitý krok, kdy se rozhodnou, kam jejich kroky zavedou.

Vyhláška o organizaci školního roku, Vyhláška č. 16/2005 Sb. – ředitelé škol stanoví nejdůležitější termíny pro organizaci školního roku, například začátek a konec školního roku, školní prázdniny, uzavírání klasifikace za pololetí nebo termíny pro vydávání vysvědčení.

[10] Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 26.09.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72

2.1.2 Kurikulární dokumenty

Je potřeba definovat význam slova kurikulum. V pedagogickém slovníku je možné najít tři základní významy pojmu: *„vzdělávací program, projekt, plán“*, *„průběh studia a jeho obsah“* nebo *„obsah veškeré skutečnosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení“*. [11]

Kurikulární dokumenty mají v České republice dvě úrovně, a to státní a školní. Státní úroveň je tvořena Rámcovým vzdělávacím programem (RVP), zatímco školní úroveň Školní vzdělávací programy (ŠVP). Z těchto dokumentů školy vytvářejí školní vzdělávací programy, podle kterých se uskutečňuje výuka. Jsou dostupné pro širokou veřejnost. (Metodický portál RVP, 2021)

„V souladu s principy kurikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon), se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let.“[12]

Obrázek 3 - Schéma RVP, 2021

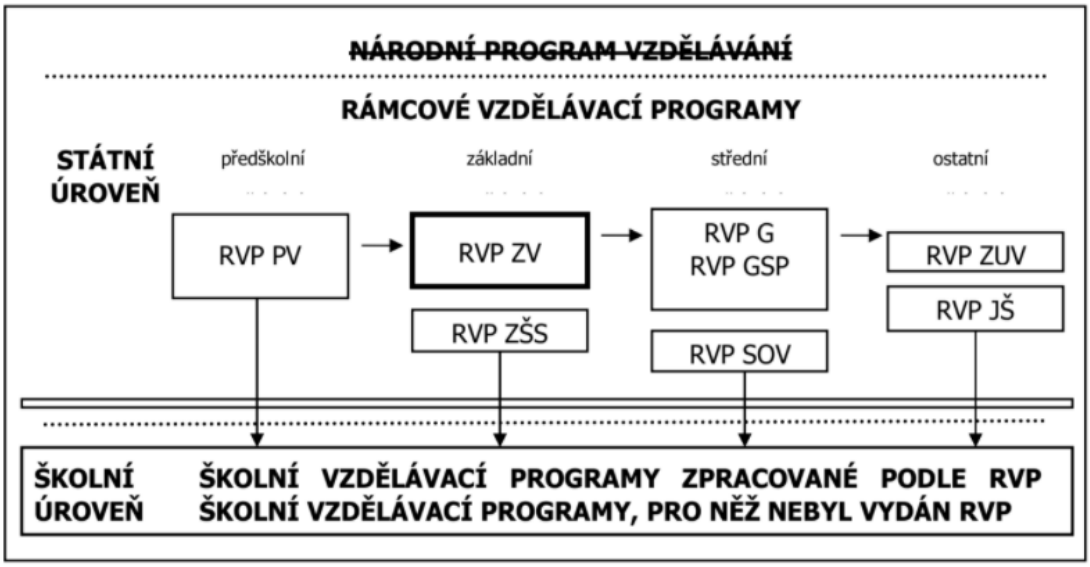

Zdroj: Národní ústav pro vzdělávání (2021)

[11] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 110.
[12] Vymezení Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů - DIGIFOLIO. *DIGIFOLIO* [online]. [cit. 27.09.2022]. Dostupné z: https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10429

Legenda ke schématu RVP : RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, RVP ZŠS – Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální, RVP G – Rámcové vzdělávací programy pro gymnázia, RVP GSP – Rámcové vzdělávací programy pro gymnázium se sportovní přípravou a vyšší stupeň víceletých gymnázií se sportovní přípravou, RVP SOV – Rámcový vzdělávací program (programy) pro střední odborné vzdělávání, Ostatní RVP – Rámcové vzdělávací programy, které kromě výše uvedených vymezuje školský zákon: RVP ZUV – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, RVP JŠ – Rámcový vzdělávací program pro jazykové vzdělávání. Národní program vzdělávání je přeškrtnutý, jelikož již není platný.

V naší práci se budeme zabývat především třemi oblastmi, které nás nejvíce zajímají: Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání (RVP ZV), Rámcovým vzdělávacím programem pro gymnázia (RVP G) a Rámcovým vzdělávacím programem pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV).

2.1.2.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání stanovuje:

- konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání (všeobecný a odborný) podle zaměření oboru vzdělávání, dále jeho organizační uspořádání, podmínky průběhu a ukončování
- podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2021)

Důležitou složkou jsou klíčové kompetence, které se představují jako souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Cílem a smyslem vzdělávání je vybavit žáky souborem klíčových kompetenci, které nestojí vedle sebe, ale vzájemně se prolínají. Za klíčové kompetence v RVP ZV jsou považovány: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní a nově kompetence digitální. Úroveň klíčových kompetencí, které žáci dosáhnou na konci základního vzdělávání, nelze ještě považovat za ukončenou, ale získané klíčové kompetence tvoří neopomenutelný základ žáka pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu. (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2021)

Vzdělávací plán dále rozčleňuje vzdělávací obsah základního vzdělávání do devíti základních vzdělávacích oblastí. Tyto vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

1. Jazyk a jazyková komunikace (český jazyk a literatura, cizí jazyk, další cizí jazyk)
2. Matematika a její aplikace (matematika a její aplikace)
3. Informační a komunikační technologie (informační a komunikační technologie)
4. Člověk a jeho svět (člověk a jeho svět, pouze v primárním vzdělávání)
5. Člověk a společnost (dějepis, výchova k občanství)
6. Člověk a příroda (fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis)
7. Umění a kultura (hudební výchova, výtvarná výchova)
8. Člověk a zdraví (výchova ke zdraví, tělesná výchova)
9. Člověk a svět práce (člověk a svět práce) (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2021)

V rámci RVP ZV se mohou doplňovat další předměty (Doplňující vzdělávací obory), které nejsou povinnou součástí základního vzdělávání. Mohou být zařazeny jako povinně volitelné či volitelné předměty. Zařazení těchto doplňujících předmětů sleduje individuální rozvoj žáků podle jejich zájmů a prohlubují vzdělávání ve zvolené oblasti. Jednají s o předměty:

1. Dramatická výchova
2. Etická výchova
3. Filmová/audiovizuální výchova
4. Taneční a pohybová výchova (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2021)

Důležitou součástí RVP ZV jsou i průřezová témata, která reprezentují aktuální problémy současného světa. Řadí se mezi důležité formativní prvky základního vzdělávání, které vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků, a také pro jejich vzájemnou spolupráci. Pomáhají rozvíjet osobnost žáka v oblasti postojů a hodnot. Průřezová témata jsou nedílnou součástí základního vzdělávání. Povinností škol jsou daná témata zařadit do vzdělávání na prvním i na druhém stupni. V rámci celého studia by žáci měli mít možnost se s jednotlivými průřezovými tématy seznámit.

1. Osobnostní a sociální výchova
2. Výchova demokratického občana

3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
4. Multikulturní výchova
5. Environmentální výchova
6. Mediální výchova (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2021)

2.1.2.2 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G) a rámcový plán pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV)

V tomto oddíle bychom představili především rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Hlavní předpokladem gymnázií je vytvořit náročné a motivující studijní prostředí, v němž žáci musí mít dostatek příležitostí osvojit si stanovenou úroveň klíčových kompetencí, tzn. osvojit si některé důležité vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty a dokázat je využívat v osobním, občanském i profesním životě. Smyslem vzdělávání na gymnáziu není předat žákům co největší objem dílčích poznatků, fakt a dat, ale vybavit je systematickou a vyváženou strukturou vědění, naučit je zařazovat informace do smysluplného kontextu životní praxe a motivovat je k tomu, aby chtěli své vědomosti a dovednosti po celý život dále rozvíjet. (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2020)

Cílem je žáky vybavit klíčovými kompetencemi (k učení, k řešení problémů, ke komunikaci, kompetence sociální, personální a občanskou, k podnikavosti), širokým vzdělanostním základem a připravit žáky k celoživotnímu učení, profesnímu, občanskému i osobnímu uplatnění. (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2020)

Úroveň klíčových kompetencí představuje žádoucí stav, ke kterému se mají všichni žáci na základě svých individuálních předpokladů postupně přibližovat. Vzhledem k tomu, že schopnosti žáků jsou velmi různé, by učitelé měli poměřovat dosaženou úroveň kompetencí osobním pokrokem každého žáka a jeho individuálními možnostmi. (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2020)

Vzdělávací plán dále rozčleňuje vzdělávací obsah vzdělávání pro gymnázia do osmi základních vzdělávacích oblastí. Tyto vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory podobné u základního vzdělávání:

1. Jazyk a jazyková komunikace (český jazyk a literatura, cizí jazyk, další cizí jazyk)
2. Matematika a její aplikace (matematika a její aplikace)
3. Člověk a příroda (fyzika, chemie, biologie, geografie, geologie)

4. Člověk a společnost (občanský a společenskovědní základ, dějepis; geografie[13])
5. Člověk a svět práce (člověk a svět práce)
6. Umění a kultura (hudební obor, výtvarný obor)
7. Člověk a zdraví (výchova ke zdraví, tělesná výchova)
8. Informatika a informační a komunikační technologie (informatika a informační a komunikační technologie) (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2020)

Co se týče rámcového vzdělávacího programu pro střední odborné vzdělávání, záleží na specializaci, jelikož v této oblasti nabízejí střední odborné školy mnoho. Záleží jen na to, která odvětví si žáci v 9. ročníku základní školy vyberou, popřípadě pokud si žáci 4. ročníku osmiletého gymnázia (a žáci 2. ročníku šestiletého gymnázia) plánují změnit studium, protože se již rozhodli, kam dále půjdou. S odborným zaměřením mají díky absolvovaným praxím větší šance na zaměstnání.

2.1.2.3 Školní vzdělávací program (ŠVP)

Školní vzdělávací program je školský dokument vypracovaný v souladu s rámcovým vzdělávacím programem. Vychází z konkrétních vzdělávacích záměrů škol, zohledňuje potřeby a možnosti žáků a studentů, podmínky a možnosti škol. Za tvorbu zodpovídá ředitel školy. Je vhodné, aby se na vytváření školního vzdělávacího plánu podíleli všichni pedagogové školy. Jedná se o je povinný dokument, který by měl být k nahlížení, školy mají povinnost umožnit všem zájemcům, aby se mohli se školním vzdělávacím plánem seznámit. Naplnění programu, činností a v souladu s právními předpisy a příslušným rámcovým vzdělávacím plánem kontroluje Česká školní inspekce. Školní vzdělávací program musí obsahovat následující informace:

- Identifikační údaje
- Charakteristika školy
- Charakteristika školního vzdělávacího plánu
- Učební plán
- Učební osnovy
- Hodnocení výsledků vzdělávání žáků (Rámcové vzdělávací programy, 2022)

[13] Z důvodu zachování celistvosti umístěn ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda. In: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. 2020. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/RVPG-2007-07_final.pdf

2.2 Základní školy

České základní školy se řídí podle ISCED 1 (1. – 5. ročník) a ISCED 2 (6. – 9. ročník). Pedagogický slovník definují základní vzdělávání jako *„vzdělávání, jež se realizuje na úrovni primární školy (stupeň ISCED 1) a nižší sekundární školy (stupeň ISCED 2) podle mezinárodní klasifikace vzdělávání.“*[14]

Do základních škol jsou přijímány děti, které k 1. září příslušného roku dosáhly šesti let věku. Konkrétní datum zápisů si určují jednotlivé školy samostatně. Základní školy většinou otevírání dvě třídy. Pokud ještě dítě není přiměřeně tělesně a duševně vyspělé, může jeho zákonný zástupce požádat ředitele školy o odklad povinné školní docházky, a to o jeden školní rok. Žádost musí být doplněna o doporučující písemné vyjádření školského poradenského zařízení (nejlépe od pedagogicko-psychologické poradny). Po odkladu povinné školní docházky se rodiče dítěte rozhodují, jestli pro své dítě upřednostní předškolní přípravu v přípravném ročníku základní školy. Hlavním cílem těchto tříd je připravit k úspěšnému zahájení povinné školní docházky. Děti se učí hravou formou, trénují grafomotorická, logopedická cvičení a jemnou motoriku. Je potřeba ale říci, že těchto přípravných tříd není tolik, poněvadž je nemají zdaleka všechny základní školy. Dostat se tam je spíše o štěstí.

Žáci mající speciální vzdělávací potřeby navštěvují speciální základní školy. Do těchto škol mohou být zařazeni žáci například s mentálním nebo zdravotním postižením (zrakové, sluchové, tělesné, s vadou řeči nebo se specifickými poruchami učení nebo poruchami chování). Zároveň navštěvují pedagogicko-psychologickou poradnu. Z průběžných zpráv bude jasnější, co by se mělo upravit ve výuce všech předmětů, především se vytvoří tzv. individuální vzdělávací plán (IVP), který vyžaduje podrobnější rozpracování a přizpůsobení schopnostmi žáků.

Školní rok začíná 1. září a končí 30. června. Prázdniny zahrnují dvoudenní podzimní prázdniny, které jsou na konci října, vánoční prázdniny začínají den před Štědrým dnem a končí den po Novém roce), jednodenní pololetní prázdniny na konci měsíce ledna, jarní prázdniny trvají jeden týden a vyhlašují se v únoru a březnu, nekonají se ale na všech školách v jednom termínu, ale jsou stanoveny pro jednotlivé okresy a jednodenní velikonoční prázdniny, které následně navazuje Velký pátek a Velikonoční

[14] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 309.

pondělí). Hlavní prázdniny jsou v červenci a srpnu. Ředitel může oznámit ředitelské volno z mnoha důvodů. *„V období školního vyučování může ředitel školy ze závažných důvodů, zejména organizačních a technických, vyhlásit pro žáky nejvýše 5 volných dnů ve školním roce. Umožňuje-li to povaha věci, ředitel školy s dostatečným předstihem oznámí důvody vyhlášení volného dne zřizovateli a zveřejní je způsobem umožňujícím dálkový přístup.“*[15]

Žáci navštěvují školu od pondělí do pátku. Kromě dopoledního vyučování mívají žáci jednou nebo dvakrát týdně také odpolední vyučování. V rámci učebního plánu může výuka probíhat v menších celcích než je vyučovací hodina nebo naopak v blocích. Vyučovací hodina trvá 45 minut. V jedné třídě může být max. 30 dětí.[16]

Povinná školní docházka v České republice trvá 9 let. Žáci postupují do vyšších tříd na základě svých výsledků. Pokud žák v celkovém hodnocení na konci roku neprospěl, nepostupuje a daný ročník opakuje. Žáci jsou hodnoceni v jednotlivých povinných vyučovacích předmětech a na konci pololetí je hodnocen jejich celkový prospěch a chování na vysvědčení. Hodnocení může být vyjádřeno klasifikačním stupněm, slovně či kombinací obou. Stupně jsou označovány takto: 1 (výborný), 2 (chvalitebný), 3 (dobrý), 4 (dostatečný), 5 (nedostatečný).

Nedílnou součástí studia na základních školách je kázeň a systém trestů. Především kázeňské tresty jsou nejčastěji používány na druhém stupni základních škol. Děti přichází do období puberty, takže nejčastěji dochází k rozporům mezi spolužáky či mezi žákem a učitelem. Příčiny nesprávného chování žáků je mnoho. Čapek uvádí upoutávání pozornosti, boj o moc, snaha pomstít se někomu nebo stavění vlastní neschopnosti na obdiv. Mezi nejobvyklejší způsoby narušení kázně ve třídě zařazuje napovídání a opisování, drobné krádeže ve škole, šikanu, záškoláctví, alkohol, používání moderních technologií bez svolení v hodinách a rušivému chování.[17] Nejčastěji dojde k napomenutí formou poznámky, tak i pracemi navíc (např. opisování textu vícekrát, referát, ústní zkoušení z neprobrané látky aj.). Pokud se žák k tomu nepřistoupí je nucen

---

[15] ČÁST PRVNÍ: OBECNÁ USTANOVENÍ § 24 odst. 2 školského zákona č. 561/2004 Sb. In.: *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 10.10.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561

[16] Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě: Česká republika. *MŠMT ČR* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání-ÚIV, Národní oddělení EURYDICE, 2010. s. 19-20. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/10185_1_2/

[17] ČAPEK, Robert. *Odměny a tresty ve školní praxi: kázeňské strategie, zásady odměňování a trestání, hodnocení a klasifikace, podpora a motivace žáků*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). s. 71-72.

pedagog přistoupit k napomenutí třídního učitele udělený přímo třídním učitelem. Poté se přistupuje k důtce třídního učitele, kde jeho pravomoci končí. Při závažném porušení školního řádu nebo hrubé nekázni uděluje trest ředitel školy ředitelskou důtkou. Má právo mu snížit známku z chování daného žáka a to až do výše třetího stupně. Pravomoci školy tím pádem končí a je nucena přistoupit k oznámení na úřad sociálních věcí. Chování žáka ve škole se v hodnotí na vysvědčení stupni: 1 (velmi dobré), 2 (uspokojivé), 3 (neuspokojivé). Způsob hodnocení je dán ve školním řádu a také ve školním vzdělávacím programu. Rodiče mají právo seznámit se s pravidly a kritérii hodnocení.

Pokud žáci úspěšně absolvují první stupeň, automaticky tak přecházejí na druhý stupeň. Tam ale nemusí všichni pokračovat, mohou se v průběhu 5. ročníku přihlásit a být přijati na osmileté gymnázium nebo osmiletou konzervatoř. Základní vzdělání získá žák úspěšným ukončením 9. ročníku základní školy. Ve většině případů konají přijímací zkoušky na střední odborné školy, učiliště či gymnázia. Pokud žák absolvuje základní školu speciální, dosahuje stupně základy vzdělání.

2.3 Střední školy

Nižší sekundární vzdělání (ISCED 2) je možné buďto absolvovat na víceletém gymnáziu či konzervatoři, nebo je možné zůstat na základní škole. Vyšší sekundární školy (ISCED 3) odpovídají střední škole. Podmínkou pro přijetí je ukončení povinné školní docházky a úspěšné složení přijímacích zkoušek, které mohou být připraveny formou přijímací nebo talentové zkoušky.

Cílem je rozvoj vědomostí získaných na základní škole, příprava pro vstup do zaměstnání, nebo pro úspěšné složení přijímacích zkoušek na vysokou školu. Střední vzdělávání v České republice poskytují všeobecné nebo odborné střední školy, které mohou být zakončeny maturitní zkouškou nebo závěrečnou zkouškou, kde absolvent získá výuční list (EURYDICE, 2022).

Maturitní zkoušky se skládají ze státní (společné) a profilové (školní) části. Společná část se obsahuje dva povinné předměty. Všichni žáci konají první zkoušku z českého jazyka a literatury, v rámci druhé zkoušky si mohou vybrat, buďto z cizího jazyka[18], nebo z matematiky, formou didaktického testu, který se hodnotí slovně

[18] Zkoušku z cizího jazyka lze konat z anglického, německého, francouzského, ruského, nebo španělského jazyka.

„uspěl(a)“ nebo *„neuspěl(a)“* s procentuálním vyjádřením úspěšnosti.[19] Školní část představuje písemnou práci a ústní zkoušku z českého jazyka a literatury, pokud si žáci vybrali cizí jazyk, skládají stejné části jako u hlavní zkoušky, a ze dvou nebo tří dalších povinných předmětů z nabídky stanovené školou (obsahy a formy zkoušek podle rámcového a školního vzdělávacího programu určuje ředitel školy). Žáci s středních odborných učilišť skládají závěrečnou zkoušku. Ta tvoří písemnou, ústní zkoušky a z praktickou část z odborného výcviku. Opět obsah a forma určuje ředitel školy. Po úspěšném ukončení vyššího sekundárního vzdělávání, se žáci mohou vydat již profesní cestou nebo mohou pokračovat ve vzdělávání na vysoké škole. (EURYDICE, 2022)

Organizace školního roku a podmínky hodnocení jsou podobná základním školám. Žáci navštěvují školu pět dní v týdnu a mají dopolední i odpolední vyučování. Jedna vyučovací hodina trvá 45 minut, hodina praxe trvá 60 minut. U učebních oborů je většinou jeden týden vyplněný praktickou a druhý týden teoretickou částí výuky. Minimální počet žáků na střední školu 60 a maximální počet žáků na třídu 30, u škol, kde je zapotřebí talentová zkouška, je minimální počet žáků na školu 30.[20]

V závislosti na specifickém zaměření studentů střední škola trvá tři, nebo čtyři roky. V porovnání s jinými zeměmi je školní docházka v České republice o rok delší, trvá třináct let (součtem základní a střední školy). Střední školu můžeme studovat několika způsoby, a to denní formou, večerním studiem, dálkově, distančně nebo také kombinací forem. Nejčastěji vyhledávanou formou studium denní ale i dálkové, které pomáhá dospělým lidem dodělat si příslušné vzdělání pro účely jejich zaměstnání. V následujících oddílech si představíme jednotlivé typy středních škol.

2.3.1 Gymnázia

Gymnázium poskytuje všeobecné vzdělávání zakončené maturitní zkouškou. Studium na gymnáziu trvá čtyři roky, pokud žák nastoupil po ukončení 9. ročníku nebo osm let, pokud žák nastoupil po 5. ročníku základní školy. Hlavním cílem gymnázií je v

---

[19] Hodnocení zkoušek společné části maturitní zkoušky, § 22 odst. 3 vyhlášky č. 530/2021 Sb., Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání, ve znění pozdějších předpisů. In.: *Maturitní zkouška* [online]. 2022 [cit. 14.10.2022]. Dostupné z: https://maturita.cermat.cz/files/files/zakon-vyhlaska/2021-2022/vyhlaska_177-20091-1-2022_vyzn_zmeny.pdf

[20] Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě: Česká republika. *MŠMT ČR* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání-ÚIV, Národní oddělení EURYDICE, 2010. s. 19-20. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/10185_1_2/

hlavní řadě příprava studentů ke studiu na vysokých školách. Výhodou studia je poskytování studentům všeobecný základ, ale neposkytuje žádnou specifickou odbornou kvalifikaci, v rámci učebního plánu neumožnuje žádné praxe, což pracovní trh často vyžaduje. Studenti se musí smířit i s většími nároky pedagogů a přípravám do školy obětovat mnohem více času, než byli zvyklí dříve na základní škole.

2.3.2 Střední odborné školy

Střední odborné školy jsou ukončeny totéž jako gymnázia maturitní zkouškou. Střední odborná škola poskytuje úplné střední odborné vzdělání zakončené maturitní zkouškou. V rámci teoretické výuky jsou zahrnuty odborné praxe, které jsou stanoveny v rámcových vzdělávacích programech pro jednotlivé obory vzdělání, většinou v jednom vyučovacím dni probíhá praktická výuka.[21] Absolventi středních odborných škol jsou připraveni pro výkon odborných činností v technických, pedagogických, ekonomických či dalších oborech, mohou také studovat na vyšší odborné škole nebo vysoké škole.

2.3.3 Střední odborná učiliště, nástavbové studium

Střední odborná učiliště připravuje žáky převážně prakticky pro vstup do zaměstnání. Je kladen velký důraz na praxi, tudíž bývá výuka na většině škol organizována tak, že jeden týden se žáci učí ve škole teorii a další týden si tyto znalosti vyzkouší rovnou v praxi. Absolventi získají výuční list a jsou kvalifikování pro výkon povolání (například cukráři, pekaři, číšníci, automechanici apod.). Toto vzdělání neumožňuje žákům další studium na vysoké škole. Pokud si ale žák bude chtít po závěrečné zkoušce absolvovat i maturitní zkoušku, může využít tzv. nástavbovém studium trvající dva nebo tři roky dle formy vzdělávání.

2.3.4 Konzervatoře

V této úrovni vzdělávací systém České republiky poskytuje i vzdělávací programy pro konzervatoře v trvání čtyř let, zakončené maturitní zkouškou, některé studijní obory nabízejí šest let, první čtyři roky se jedná o střední vzdělávání a poslední dva roky o vyšší odborné vzdělávání a studenti studium je ukončené absolutoriem. Konzervatoře nabízejí kvalitní přípravu na výkon uměleckých povolání. Po absolvování lze doplnit vzdělání v

[21] Praktická příprava na pracovišti, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). *Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání)* [online]. 2001. [cit. 02.10.2022]. Dostupné z: https://archiv-nuv.npi.cz/eqavet/4-prakticka-priprava-na-pracovisti.html

následném vysokoškolském studiu uměleckého, nebo pedagogického směru (nejčastěji se jedná o akademie múzických umění).

3 Školní vzdělávací systém ve Vietnamu

Kořeny moderního vietnamského vzdělávání sahají od roku 1945, kdy Vietnam získal nezávislost. Tehdejší vláda se zaměřila v programu budoucího vzdělávání na negramotnost u vietnamských dětí. Program poskytoval kurzy, ve kterých se vyučovalo čtení, psaní a počítání ve vietnamštině, a to zdarma a povinně pro všechny.[22] Postupně se ale Vietnam dostal do několika nepříjemných konfliktů, nejdříve s Francií, později se Spojenými státy.

Od roku 1955 byl Vietnam rozdělen na dva státy, Vietnamskou demokratickou republiku na severu a Vietnamskou republiku na jihu. V severním Vietnamu po roce 1945 bylo školství vzhledem k politickému spříznění převážně ovlivněno SSSR. Levicové hnutí Việt Minh ustanovil nový systém, podle kterého jakýkoliv vietnamský občan měl právo na bezplatné vzdělávání. Počet přijímaných žáků se tak rapidně zvýšil, naopak negramotných se zmenšil.[23] Jih se inspiroval francouzským vzdělávacím systémem, zaznamenal díky tomu velký růst, protože počet žáků s dokončeným základním vzděláním se zdvojnásobil a vysokých školách i jejich čísla zvyšovala. Bohužel válka a rostoucí chaos na jihu postupně narušil jižní vzdělávací systém před jeho pádem v roce 1975.[24]

2. července roku 1976 vznikla sjednocená Vietnamská socialistická republika. Státní orgány musely čekat s přijetím jednotného celostátního vzdělávacího systému až do roku 1981. Zavedení sovětského vzdělávacího systému na jih země bylo jednou z mnoha velkých změn, jenže nedostatek finančních prostředků v celé zemi způsobily, že kvalita vzdělání chyběla. Nejdůležitějším cílem stále bylo zvýšit počet studujících. V roce 1981 statistiky Vietnamského statistického úřadu ukázaly, že se na základní a nižším sekundárním stupni vzdělávala téměř čtvrtina všech obyvatel. Kvalita vzdělávání byla nadále omezována špatnými podmínkami, zejména ve venkovských a odlehlých regionech. Děti z těchto oblastí navštěvovaly školu jen na dvě nebo tři hodiny denně. Byl kladen velký důraz na literaturu, uctívání nacionalistických symbolů, hrdinů a legend a další témata vzdálená každodennímu životu vietnamských žáků.[25]

---

[22] Education in Vietnam » History of Education. *SITES dot MIIS – What's happening in the MIIS Community* [online]. 2008. [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: https://sites.miis.edu/educationinvietnam/historyofvietnam/history-of-education/

[23] LONDON, Jonathan D.: *Education in Vietnam*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2011. s. 12-13.

[24] Tamtéž s. 15.

[25] Tamtéž s. 15-16.

Hospodářská a ekonomická situace se Vietnamu na začátku 80. let velice zhoršovala. V roce 1980 zasáhly zemi přírodní katastrofy a bylo zničeno až 40 % úrody rýže. S hrozícím se hladomorem musela vládnoucí strana přehodnotit politickou situaci. Zavedená měnová reforma v roce 1985 skončila velkou katastrofou s inflací vedoucí k 700 % navýšení cen následujícího roku.[26] První nové reformy ve školství souvisely s přestavbou hospodářství tzv. *Đổi Mới*[27] v roce 1986. Od této doby se ekonomická situace ve Vietnamu výrazně zlepšila. Nicméně dnešní vietnamské školství neposkytuje bezplatné vzdělávání[28] a vybírají se řady poplatků[29].

Současná struktura a fungování vietnamského školství je definována zákonem o vzdělávání[30], upravený v roce 2019[31], jenž říká, že *„upravuje národní vzdělávací systém; vzdělávací instituce, učitelé, studenti; státní řízení školství; práva a povinnosti agentur, organizací a jednotlivců související se vzdělávacími aktivitami."* (Zákon o vzdělávání, In: Thư viện pháp luật (Právní knihovna), 2019)

Celý vietnamský vzdělávací systém spravují dvě ministerstva, Ministerstvo školství a výchovy (*Bộ Giáo dục và Đào tạo*) řídí všechny školy kromě odborných škol, ty mají na starosti Ministerstvo práce, sociálních věcí a válečných veteránů (*Bộ trưởng Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội*).[32] Školy nabízení tři druhy školských zařízení: ***veřejné (công lập)***, školy státem financované a provozované, ***poloveřejné či polosoukromé (dân lập)***, organizována místní komunitou za účelem vybudování dobrého zázemí a bezpečnosti, platí pouze pro předškolní vzdělávání a ***soukromé (tư thục)***, které stát

[26] HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO, Petra KARLOVÁ, Karel KUČERA, Mária STRAŠÁKOVÁ a Šárka ŠIMEČKOVÁ. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2018. s. 366-377.

[27] Pojem Đổi Mới se dá přeložit do češtiny jako „renovovat, vyměnit či výměna za nové". Cílem reforem bylo stabilizovat vietnamskou ekonomiku a zajistit obyvatelstvu kvalitní životní úroveň a otevřít tak zemi zahraničnímu obchodu. Vietnam v té době přijímá ekonomickou pomoc zejména ve formě exportu a importu zboží.

[28] Bezplatné vzdělávání platí pouze pro mateřské a základní školy (do 5. tříd), poté se platí školné.

[29] Poplatky jsou mnohdy i přehnané. Ve školním roce 2022/2023 zaplatí rodič za každé dítě školné v přepočtu 300 Kč za měsíc, další poplatky např. poplatek za elektřinu, vodu, uniformy, rekonstrukci školy, stravování aj. činí celkově kolem 5 000 Kč (někdy i vyšší částky) na jeden školní rok (záleží na podmínkách konkrétní školy). In.: *Vietnam Plus* [online]. 2022 [cit. 04.10.2022]. Dostupné z: https://www.vietnamplus.vn/hoc-phi-co-the-tang-manh-o-tat-ca-cac-cap-hoc-phu-huynh-lo-lang/792600.vnp

[30] První verze zákonů schválila vláda roku 1998 s účinností od následujícího roku, druhá verze byla vydána roku 2005, poté byla upravena zákonem č. 43/2019/QH14 o vzdělávání v roce 2019 a je účinná od 1. července 2020.

[31] Zákon o vzdělávání, Zákon č. 43/2019/QH14. Ústava vietnamské socialistické republiky. In.: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna)* [online]. [cit. 06.10.2022]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Luat-giao-duc-2019-367665.aspx

[32] Tamtéž

nefinancuje. Je potřeba povolení od státu, který jim mohou poskytnout pozemek nebo finanční podporu, proto je nejčastěji najdeme ve velkých městech.[33]

Současná vietnamská vzdělávací soustava se rozděluje na předškolní vzdělávání zahrnující jesle a mateřských škol, všeobecné vzdělávání obsahující základní školy, nižší (první) a vyšší (druhý) stupeň středních škol, odborné vzdělávání, ve kterém řadíme střední odborné školy a střední odborné učiliště a v závěru vysokoškolské a postgraduální vzdělávání s vysokými odbornými školami a univerzitami.

Vietnamské školství se potýká s různými problémy. Uvedeme hlavní tři. Vzdělávání je v asijských zemích velmi cenné. Rodiče kladou velký důraz na vzdělávání svých potomků, tudíž **finanční situace** rodičů rozhoduje o tom, zda budou schopni uhradit všechny výdaje spojené se vzděláváním a mnohdy se stává, že se rodiče kvůli vzdělání svých dětí zadluží a jsou schopni obětovat kvůli tomu téměř vše. S tím souvisí další překážka **doučování a domácí intenzivní učení**. Mnoho rodičů očekávají od svých dětí, aby dosahovaly co nejlepších výsledků. Věří, že pokud budou mít nejvyšší vzdělání, tím pádem získají nejlepší postavení ve společnosti. Aby dosáhli nejlepších výsledků ve škole, musejí nejen strávit po škole doma několik hodin opakováním látky a přípravám do škol, ale rodiče posílají své děti k soukromým učitelům na doučování. Pro děti je to časově velmi náročné, kvůli velkému tlaku na učení a podání co nejlepších výsledků často ztrácejí sociální kontakt se svými vrstevníky.

Jelikož je ve Vietnamu velký nedostatek učitelů, mezi častými problémy patří **odborná kvalifikace učitelů**. Důvodem je malá motivace a nízký plat, proto někteří učitelé ve volném čase nabízejí žákům doučování po vyučování. Poplatky za tyto lekce se tak pro ně stávají dodatečným zdrojem příjmu. Všichni budoucí učitelé musejí mít ukončenou střední školu s maturitou a pokračovat studiem na vysoké škole podle toho, na jakém stupni chtějí vyučovat. Na výběr mají vyšší odbornou školu pedagogickou *(Trường Cao đẳng Sư phạm)* nebo vysokou pedagogickou školu *(Trường Đại học Sư phạm)*. Navíc studenti pedagogických fakult jsou osvobozeni od poplatků a dostávají podporu formou finančního stipendia.[34]

---

[33] Typy škol v národním vzdělávacím systému. Část III, Oddíl 1: Organizace, činnost, úkoly a pravomoci škol. § 47. Odst. 1 zákona č. 43/2019/QH14. In.: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna)* [online]. 2019 [cit. 07.10.2022]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Luat-giao-duc-2019-367665.aspx

[34] ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. s. 139.

3.1 Legislativní a kurikulární dokumenty

V následujících oddílech této podkapitoly představíme některé legislativní a kurikulární dokumenty ve vietnamském školství.

3.1.1 Legislativní dokumenty

Hlavním legislativním dokumentem je školský zákon č. 43/2019/QH14, kde jsou uvedeny všechny náležitosti ohledně vzdělávání. Stejně jako české školské zákony, tak i vietnamské stanovují základní zásady a cíle vzdělávání, určují práva a povinnosti žáků a studentů, zákonných zástupců a pedagogických pracovníků. Uvedeme zde některé důležité části zákona.

ČÁST IV.: UČITELÉ, Oddíl 1: Pozice, role, standardy učitelů, § 66 Postavení a role učitelů – Učitel má být osoba, která plní úkol vyučovat a vzdělávat se ve vzdělávacích institucích, jako jsou školy. Učitelé, kteří vyučují v předškolních zařízeních, institucích všeobecného a odborného vzdělávání, učitelství na základních a středních úrovních, se nazývají učitelé. Učitelé, kteří vyučují na úrovni vysoké školy nebo vyšší odborné školy, se nazývají lektoři. Učitelé mají velmi důležitou roli, jelikož jsou rozhodujícím faktorem při zajišťování kvality vzdělávání, mají velmi významné postavení a jsou celospolečensky ctěni. Učitelé musí splňovat následující kritéria:

1. Mít dobré vlastnosti, myšlení a etiku;
2. Splňovat profesní (kvalifikační) standardy dle pracovní pozice;
3. Mít skvělé sociální dovednosti;
4. Mít vynikající zdravotní stav. (upraveno podle Zákona č. 43/2019/QH14, In: Thư viện pháp luật (Právní knihovna), 2019)

ČÁST V.: ŽÁCI A STUDENTI, Oddíl 1: Práva a povinnosti žáků, § 82 Povinnosti žáků

1. Studium podle vzdělávacího programu, plánu a etického kodexu vzdělávací instituce.
2. Respektovat učitele, úředníky a další zaměstnance vzdělávacích institucí; spolupracovat a pomáhat si při učení; dodržování pravidel, předpisů a školního řádu vzdělávací instituce; dodržovat právní normy.
3. Účast na pracovních a společenských činnostech, činnostech ochrany životního prostředí přiměřených věku, zdraví a kapacitě.
4. Chránit majetek vzdělávací instituce.

5. Přispívat k budování, ochraně a šířit tradice vzdělávacích institucí. (upraveno podle Zákona č. 43/2019/QH14, In: Thư viện pháp luật (Právní knihovna), 2019)

ČÁST V.: ŽÁCI A STUDENTI, Oddíl 1: Práva a povinnosti žáků, § 83 Práva žáků

1. Vzdělávat se, aby dosahovali co nejlepších výsledků ve škole.
2. Být respektováni; rozvíjet svoje talenty, schopnosti a kreativitu; musí být jim poskytnuty úplné informace o jejich studiu.
3. Studovat tak, aby prošli daným ročníkem a mít zvýhodněné podmínky ke studiu vzdělávacích programů podle předpisů.
4. Studovat v bezpečném a zdravém vzdělávacím prostředí.
5. Získání vysvědčení a osvědčení po absolvování stupně vzdělání předepsaného vzdělávacího programu.
6. Zapojovat se do činnosti masových organizací a společenských organizací ve vzdělávacích institucích v souladu se zákonem.
7. Využívat tělocvičny, školní knihovny a další zařízení vhodná k výuce, aktivně se zúčastnit kulturní, tělovýchovné a sportovní činnosti vzdělávací instituce.
8. Přímo nebo prostřednictvím svých zákonných zástupců navrhovat vzdělávací instituci nápady, jak přispět ke zlepšení vzdělávací instituce.
9. Absolvovat s vyznamenáním a mít velmi dobré chování.
10. Jmenovat zástupce pro účast ve školské radě. (upraveno podle Zákona č. 43/2019/QH14, In: Thư viện pháp luật (Právní knihovna), 2019)

ČÁST VI.: POVINNOSTI ŠKOLY, RODINY A SPOLEČNOSTI VE VZDĚLÁVÁNÍ, § 90 Povinnosti rodiny – Rodiče nebo opatrovníci jsou povinni vychovávat a pečovat o své děti nebo svěřence a vytvářet jim vhodné podmínky ke studiu, aby splnily povinnou školní docházku, účastnit se školních aktivit; respektovat učitele, nesmí je urážet a nadávat. Členové rodiny jsou odpovědní za budování „příkladné rodiny“, vytváření příznivého prostředí pro komplexní rozvoj ctnosti, inteligence, těla a krásy svých dětí; Senioři mají povinnost vzdělávat se, být všestranně příkladem svým dětem a spolupracovat se školou na zkvalitňování a efektivitě vzdělávání. (upraveno podle Zákona č. 43/2019/QH14, In: Thư viện pháp luật (Právní knihovna), 2019)

Některá negativa byla již naznačena v úvodu třetí kapitoly. Z uvedených příkladů jsme si vyvodili závěr, že nejzásadnějším problémem vzdělávacího systému ve Vietnamu je velký tlak na vynikající studijní výsledky. Jak jsme zmiňovali, pro rodinu je důležité mít

vzdělané děti, rodiče je podporují v učení, jak jen nejlépe mohou. Platí jim soukromé hodiny u učitelů či doučovacích center, neboť pokud mají náročnou látku ve škole zvládat a být jen ti nejlepší, musí chodit na doučování i mimo školu. Ti, kteří nenavštěvují tato zařízení či se nevěnují škole dostatek času, tudíž získávají špatné známky, se považují za hanbu celé rodiny.

3.1.2 Kurikulární dokumenty

Kurikulární dokumenty mají ve Vietnamu pouze jeden souhrnný systém tvořený **Všeobecným vzdělávacím programem 2018** (jiný název **K-12** – tedy od 1. do 12. třídy, určený pro základní a střední školy) vydaný Ministerstvem školství a výchovy dne 26. prosince 2018 podle oběžníku č. 32/2018/TT-BGDĐT „O vyhlašování programu všeobecného vzdělávání.“[35]

Všeobecný vzdělávací program konkretizuje obecný vzdělávací cíl, pomáhá žákům osvojit si všeobecné znalosti, žáci musejí vědět, jak efektivně uplatňovat naučené vědomosti a dovednosti v životě, a samostatně se orientovat ve škole; zvolit si vhodné povolání, umět budovat a rozvíjet sociální vztahy, osobnost a duchovní život, tím pádem budou mít smysluplný život a pozitivně přispívají k rozvoji země a lidstva. (upraveno podle oběžníku č. 32/2018/TT-BGDĐT, 2018)

Kromě hlavních základních myšlenek je vzdělávací program ovlivněn také vzdělávacím modelem **STEM** (**S**cience, **T**echnology, **E**ngineering, **M**athematics) založený na myšlence vybavení studentů znalostmi a dovednostmi souvisejícími s obory vědy, techniky, inženýrství a matematiky ve formě interdisciplinárního přístupu.[36] Učitelé mají za úkol demonstrovat model STEM prostřednictvím svých vyučovacích aktivit ve třídě, a tím propojit znalosti ve vzdělávacím prostředí s cílem zvýšit zájem a rozvíjet schopnosti a kvalitu žáků. Tento způsob je vhodnější aplikovat na menší děti, protože se již v raném věku začínají vzdělávat v oblastech vědy a techniky a rozvíjí se jejich kreativní myšlení. V tomto věku mohou objevit to, v čem jsou výjimeční. Školy čekávají, že právě tito žáci se v budoucnu zaměří především na technické či přírodovědné obory.

---

[35] Oběžník č. 32/2018/TT-BGDDT, kterým se vyhlašuje nový všeobecně vzdělávací program. *LuatVietnam - Hệ thống văn bản pháp luật Việt Nam - cơ sở dữ liệu luật (LuatVietnam - vietnamský systém právních dokumentů – právní databáze)* [online]. 2018 [cit. 10.10.2022]. Dostupné z: https://luatvietnam.vn/giao-duc/thong-tu-32-2018-tt-bgddt-ban-hanh-chuong-trinh-giao-duc-pho-thong-moi-169745-d1.html

[36] Tamtéž

Soustava všeobecného vzdělávacího programu zahrnuje povinné vzdělávací předměty a volitelné předměty. Všeobecný vzdělávací program je rozdělen do dvou hlavních fází: fáze základního vzdělávání, (primární a nižší sekundární vzdělávání, 1. až 9. ročníky) a fáze vzdělávání orientovaná na budoucí kariéru, (vyšší sekundární vzdělávání, 10. do 12. ročníky).

3.1.2.1 Všeobecný vzdělávací program primárního vzdělávání

Program primárního vzdělávání pomáhá žákům utvářet a rozvíjet základní dovednosti, které pokládají základy pro harmonický rozvoj fyzického a duševního zdraví, kvality a kapacity; hlavní orientace ve výchově o vlastní hodnotě, rodině, komunitě a nezbytných návycích a rutinách v učení a životě.[37] Vzdělávací plán rozčleňuje vzdělávací obsah do deseti základních vzdělávacích oblastí. Jednají se o:

1. Vietnamský jazyk (vietnamský jazyk)
2. Matematika (matematika)
3. Morálka (morálka)
4. Cizí jazyk 1 (první cizí jazyk, pouze pro 3., 4. a 5. ročník)
5. Příroda a společnost (podobný českému předmětu člověk a jeho svět/prvouka, pouze pro 1., 2. a 3. ročník)
6. Dějepis a zeměpis (dějepis, zeměpis, pouze pro 4. a 5. ročník)
7. Přírodověda (přírodověda, pouze pro 4. a 5. ročník)
8. Informatika a technologie (informatika a technologie, pouze 3., 4. a 5. ročník)
9. Tělesná výchova (tělesná výchova)
10. Umění a zážitkové aktivity (tělesná výchova, výtvarná výchova, hudební výchova, mimoškolní aktivity ve třídě) (upraveno podle Všeobecného vzdělávacího programu primárního vzdělávání, 2018)

V rámci plánu se mohou doplňovat další předměty volitelného výběru s cílem o rozšíření znalostí žáků. Jednají s o předměty: Cizí jazyk 1 (pro 1. a 2. ročník) a Jazyky etnických menšin (pro všechny ročníky). Předmět morálka pomáhá žákům utvářet a rozvíjet pozitivní emoce, učí je základy slušného chování; základní a nezbytné způsoby,

[37] Upraveno podle oběžníku č. 32/2018/TT-BGDDT, kterým se vyhlašuje nový všeobecně vzdělávací program. *LuatVietnam - Hệ thống văn bản pháp luật Việt Nam - cơ sở dữ liệu luật (LuatVietnam - vietnamský systém právních dokumentů – právní databáze)* [online]. 2018 [cit. 14.10.2022]. Dostupné z: https://luatvietnam.vn/giao-duc/thong-tu-32-2018-tt-bgddt-ban-hanh-chuong-trinh-giao-duc-pho-thong-moi-169745-d1.html

návyky a rutiny v učení a osobním životě v souladu s kulturními hodnotami, školními pravidly, právními předpisy a společenskými zákony; péče o sebe a o členy rodiny, být čestný a upřímný.[38] Na primární úrovni se obsah předmětu zážitkové aktivity zaměřuje na aktivity s cílem rozvoj kladných vztahů s přáteli, učiteli a členy rodiny, jde především o odpočinkové činnosti (společenské hry, rozvoj slovní zásoby a mluveného projevu apod.). Pozornost volitelného předmětu jazyky etnických menšin je věnována vzájemnému vztahu a provázanosti jazyka a etnicity. V současné době má Vietnam 54 etnických skupin rozdělených podle jazyka do 8 skupin. Daná škola si může vybrat, které jazyky se budou vyučovat.

3.1.2.1 Všeobecný vzdělávací program nižšího sekundárního vzdělávání

Program nižšího sekundárního vzdělávání pomáhá žákům rozvíjet vlastnosti a kompetence, které získali v předchozím vzdělávacím programu, hlavním cílem je přizpůsobit se obecným standardům společnosti, vědět, jak aplikovat různé metody výuky a učení. Žáci mají počáteční znalosti o profesích a navštěvují průběžně kariérové poradenství, aby mohli dále pokračovat na všeobecné střední škole, učit se řemeslu, nebo se podílet na životní práci.[39] Vzdělávací plán rozčleňuje vzdělávací obsah do jedenácti základních vzdělávacích oblastí. Jednají se o:

1. Literatura (vietnamská literatura)
2. Matematika (matematika)
3. Cizí jazyk 1 (první cizí jazyk)
4. Občanská výchova (občanská výchova)
5. Dějepis a zeměpis (dějepis, zeměpis)
6. Přírodní vědy (biologie, chemie, fyzika)
7. Technologie (technologie, člověk a svět práce – praktické vyučování)
8. Informační technologie (informační technologie)
9. Tělesná výchova (tělesná výchova)

---

[38] Předmět Morálka je povinný na základní a střední škole prvního stupně a volitelný na střední škole druhého stupně. (Môn đạo đức trong chương trình giáo dục phổ thông mới.). *Vietnamské noviny – nejnovější zprávy ve Vietnamu a ve světě* (*Báo VietNamNet - Tin tức online, tin nhanh Việt Nam và thế giới)* [online]. 2018 [cit. 20.10.2022]. Dostupné z: https://vietnamnet.vn/mon-dao-duc-bat-buoc-o-tieu-hoc-va-thcs-tu-chon-o-thpt-423342.html

[39] Upraveno podle oběžníku č. 32/2018/TT-BGDDT, kterým se vyhlašuje nový všeobecně vzdělávací program. *LuatVietnam - Hệ thống văn bản pháp luật Việt Nam - cơ sở dữ liệu luật (LuatVietnam - vietnamský systém právních dokumentů – právní databáze)* [online]. 2018 [cit. 14.10.2022]. Dostupné z: https://luatvietnam.vn/giao-duc/thong-tu-32-2018-tt-bgddt-ban-hanh-chuong-trinh-giao-duc-pho-thong-moi-169745-d1.html

10. Umění a zážitkové aktivity (tělesná výchova, výtvarná výchova, hudební výchova, mimoškolní aktivity ve třídě)
11. Místní kultura (kulturní výchova dané oblasti) (upraveno podle Všeobecného vzdělávacího programu nižšího sekundárního vzdělávání, 2018)

V rámci plánu se mohou doplňovat další předměty volitelného výběru. Jednají s o předměty: Cizí jazyk 2 a Jazyky etnických menšin volitelné pro všechny ročníky. Nový povinný předmět místní kultura seznamuje o tradicích a zvycích, historii, geografii a společnosti daného města, ve kterém žáci žijí a navštěvují školu. Druhý cizí jazyk v závislosti na potřebách studujících a podmínkách výuky mohou střední školy uspořádat výuku tak, aby vyhovovala potřebám žáků. Nabídka druhého jazyka je velmi pestrá, žáci si mohou vybírat z francouzského, německého, ruského, čínského, japonského, nebo korejského jazyka.[40] Program výuky jazyka etnických menšin a zážitkových aktivit zůstávají stejné.

3.1.2.1 Všeobecný vzdělávací program vyššího sekundárního vzdělávání

Program vyššího sekundárního vzdělávání pomáhá žákům nadále rozvíjet potřebné vlastnosti a kompetence, požaduje se schopnost samostudia, schopnost zvolit si budoucí povolání v souladu se svými všeobecnými znalosti a zájmy a po dokončení studia buďto pokračovat nadále ve studiu vysokoškolského programu odborného vzdělávání, nebo se zapojovat do pracovního života.[41] Ať už se žáci rozhodnou studovat gymnázia, střední odborné školy či střední odborná učiliště, musejí absolvovat v rámci vzdělávacího programu vyššího sekundárního vzdělávání všechny povinné předměty, zahrnující:

1. Literatura (vietnamská literatura)
2. Matematika (matematika)
3. Cizí jazyk 1 (první cizí jazyk)
4. Dějepis (dějepis)[42]

---

[40] Nové cíle 6 cizojazyčných programů předmětu Cizí jazyk 2. In: *Báo Giáo dục và Thời đại (Novinky školství a dnešní doby).* [online]. 2018 [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: https://giaoducthoidai.vn/nhung-diem-moi-cua-6-chuong-trinh-mon-ngoai-ngu-2-post294570.html

[41] Upraveno podle oběžníku č. 32/2018/TT-BGDDT, kterým se vyhlašuje nový všeobecně vzdělávací program. *LuatVietnam - Hệ thống văn bản pháp luật Việt Nam - cơ sở dữ liệu luật (LuatVietnam - vietnamský systém právních dokumentů – právní databáze)* [online]. 2018 [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: https://luatvietnam.vn/giao-duc/thong-tu-32-2018-tt-bgddt-ban-hanh-chuong-trinh-giao-duc-pho-thong-moi-169745-d1.html

[42] Od školního roku 2022/2023 se stal dějepis povinným předmětem, dříve byl v nabídce povinně volitelných předmětů.

5. Tělesná výchova (tělesná výchova)
6. Branná a bezpečnostní výchova (branná a bezpečnostní výchova, teoretická)
7. Zážitkové aktivity, volba povolání/svět práce (mimoškolní aktivity ve třídě, volba povolání, člověk a svět práce)
8. Oborové předměty (oborové předměty, místní vzdělávací program, platí pro střední odborné školy a střední odborná učiliště) (upraveno podle Všeobecného vzdělávacího programu vyššího sekundárního vzdělávání, 2018)

Jako povinně volitelné předměty si žáci vybírají čtyři, které je zajímají nejvíce (předměty si vybírají všichni žáci střední školy druhého stupně). Jednají se o předměty:

1. Zeměpis
2. Ekonomika a právo
3. Fyzika
4. Chemie
5. Biologie
6. Informační technologie
7. Věda a technika
8. Umění (hudební výchova, výtvarná výchova, žák si může vybrat jeden či oba předměty) (upraveno podle Všeobecného vzdělávacího programu vyššího sekundárního vzdělávání, 2018)

Pokud střední odborné školy a střední odborná učiliště nabízejí v rámci povinných předmětů[43] předměty z povinně volitelných předmětů, musejí si žáci vybírat odlišný.

3.2 Základní školy

Vietnamské základní školy (*trường tiểu học*) se řídí podle systému ISCED 1 (1. – 5. ročník), kde obvykle navštěvují děti od 6 do 11 let. Primární vzdělávání by mělo umožnit žákům získat potřebné znalosti o přírodě, vlasti, společnosti, osvojí si dovednosti v oblasti čtení, mluvení, psaní, poslechu a počítání.

Do základních škol jsou přijímány děti, které k 1. září příslušného roku dosáhly šesti let věku. Do konce července musejí být všichni budoucí žáci zapsáni v příslušných

[43] Jde o 8. povinný předmět: Oborové předměty. Například uvedeme střední pedagogické školy. Pokud v nabídce povinných předmětů pedagogických škol jsou zahrnuty oborové předměty jako např. hudební a výtvarná výchova, žáci si musejí vybírat jiné předměty z nabídky povinně volitelných předmětů (biologie, chemie, fyzika apod.).

školách. Základní školy většinou otevírají v prvním ročníku více než dvě třídy, celkově musejí mít minimálně 10 tříd, maximálně 30 tříd, pro školy ve znevýhodněných oblastech minimálně 5 tříd.[44] Co se týče žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, nesmí jich být ve třídě víc než 2, ve zvláštních případech ředitel na základě podmínek vytvoří jednu speciální třídu, aby bylo zajištěno, že tito žáci budou mít stejné podmínky a potřebu do školy.[45] Předpisy o maximálním počtu žáků ve třídě jsou stanoveny s cílem vytvořit pro ně vhodné nejlepší podmínky pro učení. Pokud škola kapacitu překročí, může jí být uložena správní pokuta až do výše 30 milionů vietnamských dongů.[46] V každé třídě může být maximálně 35 žáků pod vedením třídního učitele, každý rok si zvolí předsedu třídy a dva místopředsedy, kteří se zúčastňují školské rady.

Školní rok obvykle začíná okolo prvního týdnu v září[47] a výuka končí již na konci května, červen je měsícem zkoušek, kdy se píšou souhrnné písemné práce, ty musejí být dokončeny do konce června, jelikož 30. června dostávají žáci vysvědčení.[48] Žáci navštěvují školu od pondělí do pátku. V některých školách je dobrovolná i sobotní vyučování formou doučování, doplňující výuky z důvodu nedokončené látky ve škole či jako náhradní výuka. Na základní škole se začíná vždy v pondělí od sedmi hodin ranní rozcvičkou "chào cờ" (zdravení vlajky), kdy před zahájením výuky se žáci shromáždí na školním dvoře, zpívají národní písně a vzdávají čest Ho Či Minovi; krátké a dlouhé přestávky tráví venku na školním dvoře. Délka jedné vyučovací hodiny trvá 35 minut a místo zvonku ji ukončuje

---

[44] Tj. v každém ročníku minimálně 2 třídy a maximálně 5 tříd (označení A, B, C, D, E). Upraveno podle oběžníku č. 13/2020/TT-BGDĐT o vzdělávacích standardech jednotlivých škol ve Vietnamu. In: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna).* [online]. 2020 [cit. 29.10.2022]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Tai-chinh-nha-nuoc/Thong-tu-13-2020-TT-BGDDT-tieu-chuan-co-so-vat-chat-truong-mam-non-tieu-hoc-trung-hoc-co-so-443719.aspx

[45] Upraveno podle oběžníku č. 28/2020/TT-BGDDT o organizaci a provozu základních škol. In: *LuatVietnam - Hệ thống văn bản pháp luật Việt Nam - cơ sở dữ liệu luật (LuatVietnam - vietnamský systém právních dokumentů – právní databáze)* [online]. 2020 [cit. 29.10.2022]. Dostupné z: https://luatvietnam.vn/giao-duc/thong-tu-28-2020-tt-bgddt-dieu-le-truong-tieu-hoc-190610-d1.html

[46] 30 milionů vietnamských dongů v přepočtu 30 000 Kč. Upraveno podle oběžníku č. 28/2020/TT-BGDDT o organizaci a provozu základních škol. In: *LuatVietnam - Hệ thống văn bản pháp luật Việt Nam - cơ sở dữ liệu luật (LuatVietnam - vietnamský systém právních dokumentů – právní databáze)* [online]. 2020 [cit. 29.10.2022]. Dostupné z: https://luatvietnam.vn/giao-duc/thong-tu-28-2020-tt-bgddt-dieu-le-truong-tieu-hoc-190610-d1.html

[47] 2. září je ve Vietnamu státní svátek, den úmrtí Ho Či Mina, vůdce boje za národní osvobození, tudíž záleží na dané škole, kdy chtějí začínat nový školní rok. Většinou je 5. září dnem zahájení školního roku.

[48] Upraveno podle rozhodnutí vlády č. 69/2017/ND-CP, kterým se vymezují funkce, úkoly, působnost a organizační struktura škol podle Ministra školství a výchovy. In: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna)* [online]. 2017 [cit. 29.10.2022]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/bo-may-hanh-chinh/nghi-dinh-69-2017-nd-cp-chuc-nang-nhiem-vu-quyen-han-co-cau-to-chuc-bo-giao-duc-va-dao-tao-350206.aspx

gong. Na oběd děti často odchází domů, školní jídelny ve většině škol nejsou, škola pak začíná opět v odpoledních hodinách[49].

Všechny základní školy vyžadují od žáků nosit školní uniformy. Dívky i kluci mají na sobě stejnou uniformu, bílou košili s logem školy, černé či tmavomodré kalhoty a, pokud navštěvují 3. až 5. třídu, tak i červený šátek. Školy soukromé nebo vyhlášené mají své vlastní navržené uniformy nahrazující kalhoty sukněmi pro dívky nebo pro kluky místo šátků mašle, kravaty. Ve vietnamských školách najdeme také uniformy pro tělesnou výchovu, obvykle obsahují tričko a teplákovou soupravu, na kterých je vyobrazované logo školy. Boty nejsou nijak předepsány, nesmí se nosit bačkory, pantofle a boty na podpatku, na mnoha školách je zakázáno barvení vlasů a používání líčidel.[50]

Školní prázdniny zahrnují dvoudenní zimní prázdniny (Silvestr a Nový rok), týdenní prázdniny v době nového lunárního roku (*Tết Nguyên Đán*, většinou od 20. ledna do 20. února, každý rok spadá na jiný den), jednodenní prázdniny kvůli Festivalu králů Hùng, kteří jsou považováni za starověké zakladatele Vietnamu. 30. dubna se připomíná pád Saigonu, vietnamské vlajky musejí být o tomto svátku vyvěšeny po celé zemi. Systém školních prázdnin platí i pro všechny střední školy.

Nelze zmínit také způsoby trestů převážně na základních školách. Ve Vietnamu jsou tělesné tresty ve škole zakázány zákonem o vzdělávání od roku 2005, přesto se nadále praktikují. Studie UNICEF z roku 2015 odhalila, že více než polovina vietnamských žáků nemá ráda školu kvůli násilí, včetně fyzického a verbálního napadání ze strany učitelů a vrstevníků.[51] Za nepozornost, vyrušování při výuce, ale i za časté chyby u odpovídání, může být žák ztrestán například přetažením pravítkem přes prsty. V poslední době se již tresty ustály, doporučují se dávat spíše tresty formou aktivní práce po škole, sami si tak napravují chyby způsobené svým nevědomým chováním.

Žáci postupují do vyšších tříd na základě svých výsledků. Žáci jsou hodnoceni v jednotlivých povinných vyučovacích předmětech a na konci pololetí je hodnocen jejich

[49] Odpolední vyučování zahrnují většinou předměty odpočinkového charakteru, např. hudební výchova, výtvarná výchova, zážitkové aktivity apod.
[50] Školní uniformy ve vietnamských školách. *K12 Academics* [online]. [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: https://k12academics.com/School%20Uniforms/school-uniforms-vietnam
[51] Podpora pozitivních disciplín ve škole. *UNICEF* [online]. 2018. [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: https://www.unicef.org/vietnam/press-releases/promoting-positive-discipline-school

celkový prospěch pomocí souhrnné písemné práce a chování na vysvědčení. Hodnocení je vyjádřeno klasifikačním stupněm (bodováním), či slovním hodnocením.

Tabulka 2 - Klasifikace žáků pomocí desetibodové škály

Hodnocení známkou	Hodnocení písmenem	Hodnocení slovně
9-10	A+	vynikající
8-9	A	velmi dobrý
7-8	B+	dobrý
6-7	B	průměrný
5-6	C	slabý
<5	D/F	špatný, nedostačující

(upraveno podle rozhodnutí č. 40/2006/QĐ-BGDĐT o hodnocení a klasifikaci žáků, 2006)

Již po pěti letech povinné školní docházky je základní škola ukončena. Po jejím splnění mohou žáci pokračovat dále na střední školy či už v tomto věku zůstávají doma, pomáhají rodičům či pracují na brigádách. Až po dosažení osmnáctého věku si začínají hledat ideální zaměstnání. Druhá varianta platí spíše pro rodiny z horských oblastí, kde je větší chudoba a zhoršená dopravní dostupnost. Školní docházce brání zemědělský způsob života rodin. Ve svých složitých podmínkách dávají přednost tomu, aby děti pomáhaly s domácností, neboť nemají dostatečné finanční prostředky na to, aby mohly děti poslat do školy. Většina žáků po ukončení základní školy pokračují na první stupeň střední školy, jen malá část z nich opustí školu definitivně.[52]

3.3. Střední školy

Střední školy se ve Vietnamu dělí na první stupeň (ISCED 2), druhý stupeň, střední odborné školy a střední odborná učiliště (ISCED 3). Podmínkou nástupu na střední školy, je úspěšné dokončení základní školy. Nejdříve žáci navštěvují první stupeň střední škol, poté mají možnost si vybrat mezi různými typy středních škol, kterými jsou všeobecné střední školy (druhý stupeň středních škol, podobná českým gymnáziím), střední odborné školy a střední odborná učiliště.

[52] ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006.Multikulturní inspirace. s. 136-137.

Stejně jako na základní škole i zde mají žáci povinnost nosit školskou uniformu. Tradičním oděvem dívek na středních školách od druhého stupně se stává *áo dài* (v překladu *„dlouhé tričko“*, jedná se o dlouhou tuniku, která se nosí přes široké kalhoty), ale většina škol vyžaduje pouze na významné události, ne na každodenní nošení, jelikož trávit v nich několik vyučovacích hodin, není zrovna příliš pohodlné.

V každé třídě je maximálně 45 žáků pod vedením třídního učitele, každý rok si zvolí předsedu třídy a dva místopředsedy, kteří se zúčastňují školské rady. Každá hodina trvá 40 minut. Na každém stupni je jedna hodina týdně věnována kolektivním aktivitám, jedna k obecné přípravě na budoucí povolání, odborné školy v rámci rozvrhu nabízejí jednodenní praktické vyučování.[53]

3.3.1 Střední školy – první stupeň

Prvostupňové střední školy přijímají žáky od jedenácti let věku, kteří úspěšně absolvovali základní školu. Trvá čtyři roky a aby byl první stupeň střední školy ukončen, musí studenti skládat závěrečnou zkoušku z matematiky a vietnamské literatury. Ze zkoušky mohou být odpuštěni, pokud od začátku školního roku nedostanou známku nižší než 5, nezameškají více než 45 hodin a mají vzorné chování.[54] Po úspěšném dokončení tohoto stupně získávají certifikát o absolvování prvního stupně, část ze studentů pokračuje na druhém stupni středních škol, další část navštěvují odborné středních školy, nebo středních odborné učiliště a ostatní nastupují do práce.[55] Zájemci o studium na druhém stupni skládají přijímací zkoušku z vietnamské literatury, matematiky a anglického jazyka, uchazeči o studium na odborných školách, či u učilišť absolvují navíc zkoušku z oborového předmětu, buďto písemně, nebo prakticky.[56]

3.3.2 Střední školy – druhý stupeň, střední odborné školy, střední odborná učiliště

Po úspěšně ukončeném studiu na prvním stupni střední školy a po zvládnutí přijímacích zkoušek, mohou žáci nastoupit na druhý stupeň středních škol (*trung học phổ*

---

[53] Upraveno podle oběžníku č. 28/2020/TT-BGDDT o organizaci a provozu základních škol. In: LuatVietnam - Hệ thống văn bản pháp luật Việt Nam - cơ sở dữ liệu luật [online]. 2020 [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: https://luatvietnam.vn/giao-duc/thong-tu-28-2020-tt-bgddt-dieu-le-truong-tieu-hoc-190610-d1.html

[54] Struktura závěrečné zkoušky nižších středních škol. In: *Văn bản pháp luật, biểu mẫu, thủ tục, dịch vụ công trực tuyến - Hoatieu.vn (Internetové právní dokumenty, formuláře, postupy, Hoatieu.vn)* [online]. 2022 [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: https://hoatieu.vn/phap-luat/quy-che-xet-tot-nghiep-thcs-moi-nhat-127929

[55] ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006.Multikulturní inspirace. s. 136.

[56] Jaké předměty obsahuje přijímací zkouška na střední školy? In: *Vinschool* [online]. 2022 [cit. 01.11.2022]. Dostupné z: https://vinschool.edu.vn/tin-giao-duc/thi-vao-cap-3-gom-nhung-mon-nao/

thông), střední odborné školy (*trung học chuyên nghiệp*), nebo střední odborná učiliště (*trung học dạy nghề*). Studium trvá tři roky a v posledním ročníku je ukončen závěrečnou maturitní zkouškou.

Závěrečná maturitní zkouška patří mezi nejdůležitější zkoušky ve vietnamském vzdělávacím systému, od roku 2015 jsou na základě výsledků přijímáni i na vysoké školy. Žáci se musí přihlásit ke zkoušce do poloviny března na místním Odboru školství a výchovy, jenž podané přihlášky pošle do půlky dubna Ministerstvu školství a výchovy. Maturitní zkoušky jsou pouze písemné, konají se v prvním týdnu července a skládají se ze tří povinných předmětů: matematika, literatura, cizí jazyk (anglický, německý, francouzský, japonský, ruský, čínský, nebo korejský jazyk) a vybraný specializovaný blok. Mohou si zvolit přírodovědný (fyzika, chemie, biologie), nebo společenskovědní (dějepis, zeměpis, občanská výchova). Odborné školy a učiliště navíc mají v rámci maturitní zkoušky písemný test z odborných předmětů. Výsledná známka se skládá z průměru známek z povinných předmětů a specializovaného bloku. Minimální hranice úspěšnosti je získat celkovou známku 5 a vyšší.[57]

A právě tlak ze strany rodičů kvůli maturitním zkouškám je obrovský. Děti cítí morální závazek vůči rodičům, aby byly nejlepší ve škole a mohly být přijaty na nejlepší univerzity. Velký tlak na výkon vede často k vážným fyzickým i psychickým problémům, kdy někteří žáci skončí i v nemocnici.

Po úspěšném dokončení střední školy žáci pokračují na vysoké škole, dle přání rodičů studují vybraný obor.

[57] Upraveno podle oběžníku č. 15/2020/TT-BGDĐT o struktuře maturitních zkoušek na středních školách. In.: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna).* [online]. 2020 [cit. 01.11.2022]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Thong-tu-15-2020-TT-BGDDT-Quy-che-thi-tot-nghiep-trung-hoc-pho-thong-444173.aspx

4 Vietnamská společnost v České republice

Nelze vynechat tuto kapitolu, jelikož se v ní seznámíme s vietnamskou komunitou, která má v českém prostředí velkou tradici. Abychom porozuměli systému výchovy nejstarší generace, je potřeba nejdříve se zmínit o migraci prvních Vietnamců do České republiky, v následujících podkapitolách se seznámíme s výchovou jejich potomků, která se tu narodila, důležitostí pojmu rodina a fenomén českých chův, v poslední podkapitole na vietnamské žáky, studenty na českých školách.

Již dříve žili Vietnamci zcela izolovaní od společnosti, jelikož neměli snahu se naučit český jazyk a hledat si české přátele, protože v tehdejší době nevěděli, zda v České republice zůstanou. Hlavním důvodem je především jazyková bariéra, kulturní odlišnost a také to, že žijí pohromadě se svou rodinou. Vztahy mezi majoritou a minoritou se postupně změnily až s příchodem druhé generace. Rodiny se začaly více rozrůstat, tím pádem si mnoho Vietnamců našlo stálé zaměstnání, otevírají se nehtová studia, restaurace, rychlá občerstvení, prodejny s oblečením, potravinami apod.. Hlavním důvodem bylo získat stabilní plat a zabezpečit tak svoji rodinu.

4.1 Migrace do České republiky – historie a současnost

První zmínky o vietnamské komunitě sahají do 50. let 20. století. Vzájemná spolupráce tehdejší Československé republiky a Vietnamské demokratické republiky vyplývala přinejmenším z následujících důvodů:

1. Příznivé podmínky ke spolupráci v rámci socialistického bloku
2. Československo potřebovalo více pracovní síly, a to zejména v pohraničí
3. Československo i Vietnamská demokratická republika mohly získat další odbytové trhy pro své výrobky
4. Vietnamská demokratická republika byla dlouhodobě ve válečném stavu, tedy ve velice těžké ekonomické, hospodářské situaci, v krizovém stavu bylo i školství a ostatní sféry. Vietnamská demokratická republika využívala spolupráci s československými odborníky a možnost vzdělávání a školení vlastních pracovních sil v Československu.[58]

[58] ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006.Multikulturní inspirace. s. 94.

Roku 1956 byla v Chrastavě na Liberecku zřízena česko-vietnamská škola pro několik vietnamských dětí. V roce 1957 město navštívil vietnamský prezident Ho Či Min v doprovodu tehdejšího ministra školství v rámci své státní návštěvy. Největší vlna migrace byla až od roku 1967, kdy obě země zahájily spolupráci na základě mezistátní Dohody o vědeckotechnické spolupráci. Postupně vznikaly výměnné pracovní pobyty a začali sem přicházet další, především studenti, dělníci nebo učni, aby si zajistili praxi ve strojírenských oborech, v lehkém průmyslu (především v textilním, potravinářském a obuvnictví) a dopravě.[59] Vietnam počítal s návratem svých občanů po jejich zaučení, bylo to nezbytně nutné pro obnovu a rozvoj ekonomiky země. Naopak Československo alespoň s dočasně levnou pracovní silou.

Největší migrace byla na začátku 80. let, kdy vrcholem této spolupráce byla návštěva generálního tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Československa (ÚV KSČ) Gustáva Husáka v Hanoji, kde podepsal 14. února 1980 Smlouvu o přátelství a spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou. Výhoda byla na obou stranách, využít vietnamské pracovní síly hlavně v továrnách, Vietnamci používali výdělky k nákupu a posílání lokálního zboží do Vietnamu.[60]

Když po pádu komunistického režimu v listopadu 1989 vznikla možnost na území Československa usazovat se a podnikat, mnoho Vietnamců se rozhodlo tu zůstat, zvykli si na život v Československu, chtěli si zde založit rodiny a najít dobré vzdělání pro své děti. Navíc pro ně byla zdejší situace z ekonomických důvodů výhodnější než návrat do Vietnamu.

V současné době přicházejí Vietnamci do České republiky za účelem sloučení rodiny a studia. Přicházejí ti mající zde svoje rodiny, nebo z důvodu realizace ekonomických aktivit a studia, ale také ti, kteří jsou sami, bez nějakých vazeb k zemi. Druhou variantu považujeme za novodobou pracovní migraci, z této skupiny Vietnamci v době konjunktury mezi lety 2000 a 2008 přijížděli do českých továren jako *agenturní pracovníci*.[61]

---

[59] ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století].* Praha: Portál, 2001. s. 104.
[60] Tamtéž s. 104.
[61] FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014. s. 80.

Podle nejnovějších výsledků sčítaní lidu, domů a bytů v roce 2021 byl celkový počet Vietnamců v České republice 64 851, k vietnamské národnosti přihlásilo 31 469 obyvatel (Český statistický úřad, 2021). U národnosti se to může zdát jako překvapivý údaj, ale od roku 2014 umožňuje zákon o státním občanství České republiky nabývat dvojí občanství[62], a to patrně může mít velký vliv i na počet osob vietnamského původu s českým státním občanstvím. Druhá generace Vietnamců narozená v České republice a která dosáhne plnoletosti, mohou si požádat žádost o udělení českého státního občanství.

4.2 Vietnamská rodina v České republice

Rodina je pro Vietnamce důležitý pojem, ve společnosti zaujímá velmi silné postavení. Od české rodiny se liší především tím, že udržují vztahy ke všem členům a příslušníkům rodu. Vychází totiž z konfuciánské tradice, jež považuje vztah mezi rodiči a dětmi za primární. Základ vietnamské rodiny tvoří: poslušnost dětí, pevný řád uvnitř rodiny, široká solidarita s blízkými i vzdálenými příbuznými, vzájemná pomoc v rámci široké rodiny.[63]

Vietnamci věří v posmrtný život, z čehož vyplývá silná tradice v uctívání svých zesnulých předků. Každá rodina vlastní doma svůj oltář, kde se modlí a obětuje dary ve formě jídla a květin zemřelým. Ti je za to chrání a ovlivňují jejich osud. Základním rysem je zdvořilé chování vůči rodičům. Vychází to z konfucianismu. Vždy považoval vztah mezi rodiči a dětmi za ten nejdůležitější. Děti, které žijí ve společné domácnosti s rodiči, by měly projevovat respekt a bezpodmínečnou poslušnost. Jsou povinny ochránit dobré jméno svých rodičů, vynaložit veškeré prostředky a úsilí, aby jim poskytly veškerou péči a pohodlí. Z konfuciánské tradice vychází i patriarchální model rodiny, manželka je podřízena manželovi.[64] Většina rodičů si přejí mít proto syna, jelikož ten se v jejich stáří společně s jeho manželkou postará a převezme rodinné tradice, za to dcera se vdá do cizí rodiny a stává se dcerou rodičů od manžela.

---

[62] HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO, Petra KARLOVÁ, Karel KUČERA, Mária STRAŠÁKOVÁ a Šárka ŠIMEČKOVÁ. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2018. s. 428.

[63] Informace pro učitele: Vietnam In: *Inkluzivní škola* [online]. [cit. 10.11.2022]. s. 10. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/Vietnam.pdf

[64] Tamtéž s. 10-11. Spíše dnes je to vnímané obráceně, veškeré rozhodovací funkce co se týká např. výchovy a vzdělání dětí, rodinné kasy, uctívání tradic apod. mají ženy, hlavním úkolem mužů je zabezpečit rodinu finančně ale i dobře reprezentovat svoji rodinu ve společnosti. V první polovině 20, století došlo ve Vietnamu ke zrovnoprávnění vietnamských žen, ženy se aktivně podílely na tehdejší společnost, aktivně se politicky angažovaly v různých organizacích, studovaly ve školách a poprvé vznikaly první časopisy určené pouze ženám apod.

Vietnamské děti v České republice rozdělujeme na dvě skupiny: narozené v Česku (druhá generace) nebo přistěhovalé v útlém věku (jedenapůltá generace). Od svých rodičů, které řadíme do první generace, se výrazně liší. V současné době se rodí i třetí generace (potomci, kteří se narodili lidem z druhé generace). Od malička jsou dány k českým chůvám[65], důvod vidíme z pracovní vytíženosti rodičů, poněvadž pracují několik hodin denně a jsou do práce natolik závislí, že nemají tolik času hlídat svoje děti, tudíž je dávají do českých rodin, aby se především naučily česky a postupně se seznámily s českou kulturou a tradicemi. Chůvy dávají dětem „nový život", který jim jejich vlastní rodiče dát nemohou. Jediný čas, kdy mohou trávit spolu, jsou večery, Vietnamci jsou zvyklí mluvit u oběda, večeře, neboť to není pouze čas jen na jídlo ale i čas na komunikaci a setkávání v rodině. S vietnamskými rodinnými tradicemi se postupně seznamují, jelikož se očekává, že je jednou po rodičích převezmou co se týká jejích příprav (např. oslavy lunárního roku, oltáře pro uctívání předků aj.).

Ve vyšším věku děti navštěvují české mateřské a základní školy, zde učí se mluvit česky a vzhledem k začleňování do společnosti mají spíše české kamarády, česká kultura a tradice jsou jim mnohem bližší. Z tohoto důvodu vzniká termín *banánové děti* odkazující na to, že na zvenku jsou žlutí, ale uvnitř bílí, sice vypadají jako Vietnamci, ale svým chováním a jednáním připomínají Evropany. Česká republika je pro ně sice rodnou zemí, ale v očích české majority jsou stále viděni jako cizinci.

Češtinu berou jako svůj mateřský jazyk a většina vietnamských dětí mluví lépe česky než vietnamsky, z tohoto důvodu často vzniká velká jazyková bariéra mezi dětmi a rodiči. Většinou se ani nedomluví na základních věcech a kvůli tomu vznikají v některých větších městech jazykové kurzy vietnamštiny, aby si děti osvojily základy jazyka. Pro mnoho vietnamských dětí je Vietnam pouze země jejich předků a nikoliv domovem. Spousta dětí za celý svůj život ve Vietnamu ani jednou nebyla, nebo pouze strávily letní prázdniny za zbytkem rodiny, kde mají prarodiče, tety a strýce, tudíž se strany nedomluví.[66] Na druhou stranu si myslíme, že to je dobrá šance, jak se komplexně naučit jazyk.

[65] Vietnamské děti říkají chůvám různě. Název chůva se pro vietnamské děti v mladším věku hůře vyslovuje, takže jim často oslovují teto, nebo babičko.
[66] FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014. s. 98.

4.3 Vietnamští žáci na českých školách

Zastoupení vietnamských žáků na českých školách je vysoké. Velmi významnou skupinou Vietnamců v České republice patří dnešní děti a studenti, kteří se tu narodili. Tato skupina se liší od ostatních národnostních skupin v tom, že se vcelku bez problémů integruje do české společnosti. Jak jsme uvedli v předchozí podkapitole, velkou zásluhu na tom mají české chůvy. Děti jsou schopné se český jazyk naučit rychle samy, a tak slouží svým rodičům jako tlumočníci u lékaře, na poště, na úřadech, či jako pomocníci s vyřizováním administrativy. Horší je to u druhé skupiny, jedenapůlté generace, neboť sem přijeli v mladém věku (většinou okolo 7 až 10 let), jejich čeština ještě není vyvinutá. V takovém případě jsou ve školách školní družiny, kde se učí pod vedením vychovatelek česky, či hledají pomoc ve formě doučování.

„Každý cizinec má právo na vzdělání, na základě § 20 školského zákona č. 561/2004 mají občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci zaručeni stejný přístup ke vzdělávání a školským službám za stejných podmínek jako občané s českým státním občanstvím. Totéž platí pro osoby, které nejsou občany Evropské unie. Na děti těchto osob se vztahuje povinná školní docházka, pokud mají právo pobytu na území České republiky trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů. “[67]

Graf 1 - Zastoupení vietnamské menšiny na českých školách v roce 2021

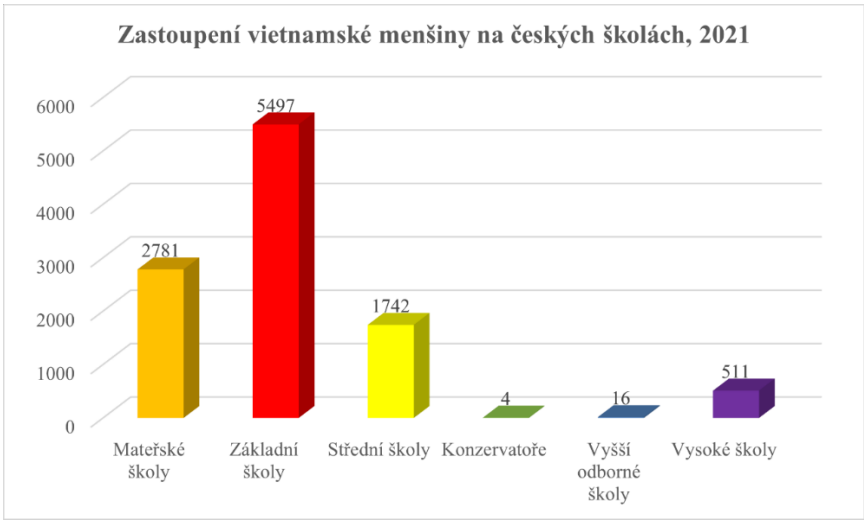

Zdroj dat: (Český statistický úřad, 2021, upraveno)

[67] ČÁST PRVNÍ: OBECNÁ USTANOVENÍ § 20 odst. 1-3 školského zákona č. 561/2004 Sb. o vzdělávání cizinců a osob pobývajících dlouhodobě v zahraničí In.: *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 11.11.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561

Ze statistiky vyplývá, že největší počet Vietnamců zaznamenávají základní školy. Velký tlak ze strany rodičů se významně podílí na studijních výsledcích žáků. Neexistuje samostatnost rozhodování jednotlivců. Chtějí obzvlášť svým dětem zajistit šťastnou, klidnou a úspěšnou budoucnost, proto se také stává, že rodiče neberou ohledy na jejich potřeby, ale automaticky za ně rozhodují, kterou školu vystudují. Umělecká zaměření obecně považují za méně hodnotné, jsou přesvědčení, že v nich člověk nenajde vysokých uplatnění, s největším obdivem se naopak dívají na ekonomické, právnické a lékařské obory. V rámci úcty k rodinným tradicím děti bez jakýchkoliv projevů nesouhlasu rozhodnutí akceptují. V poslední době jsou ale jen mála některých rodin, která si opravdu všímá nadání svých potomků a přijímají jejich přání vydat se svým směrem. V takových případech ale musí děti svoje místo obhájit.[68]

Mladí Vietnamci jsou i dnes úspěšní bez vysoké školy, což neodpovídá ideálům rodičů ve Vietnamu, tam vyžadují, aby děti vystudovaly, získaly diplom a našly si kvalitní zaměstnání. Cíl rodičů je ale pořád stejný, chtějí, aby se dobře uživily a mohly se o ně jednou postarat.

[68] Jako příklad uvádíme mladšího sourozence samotného autora, jenž obhájil svůj záměr a plány, kam pokračovat nadále a v současné době navštěvuje střední uměleckou školu.

5 Srovnání vzdělávacích systémů České republiky a Vietnamu

Při pohledu na český a vietnamský vzdělávací systém jsou patrné velké rozdíly. V této kapitole bychom chtěli shrnout výrazné odlišnosti obou školských systémů, se kterými jsme se seznámili v kapitolách 2 a 3.

Obsah vzdělávacího programu obou zemí jsou si odlišné. České kurikulární dokumenty tvoří dvě úrovně, státní (tvořena Rámcovým vzdělávacím programem) a školní (tvořena Školním vzdělávacím program), zatímco vietnamské pouze jedním souhrnným systémem, a to Všeobecným vzdělávacím programem 2018 (K-12). Samostatné vyučovací předměty jsou rozděleny a zařazeny do několika vzdělávacích oblastí v českém Rámcově vzdělávacím plánu, u základního vzdělávání navíc doplňují nepovinné vzdělávacími obory a průřezová témata, jež jsou v průběhu vzdělávání zařazována do všech předmětů. Naopak u vietnamského se stávají doplňovací předměty povinnými u vyššího sekundárního vzdělávání, u základních a nižších zůstávají jako volitelné.

Nesporným rozdílem patří délka povinné školní docházky na základní škole. Ve Vietnamu trvá pouhých pět let, což je o čtyři roky méně než v České republice. Délka vyučovací hodiny se liší. Rozdíl činí pět a deset minut, to znamená, že výuka v Vietnamu trvá 35 minut na základních školách a 40 minut na středních školách oproti českých 45. Vietnamští žáci nemají tolik školních prázdnin jako ti čeští, za to ale výuka končí již na konci května, v následujícím měsíci probíhá tzv. období zkoušek, kdy se píší souhrnné pololetní písemné práce. Pokud chtějí děti ve Vietnamu úspěšně ukončit jakýkoliv stupeň, musí povinně skládat zkoušky potvrzující jejich úspěšné zakončení. Závěrečné maturitní zkoušky jsou konány ve Vietnamu pouze písemnou formou, kdyžto u českých se setkáváme navíc s ústní, někdy i praktickou. Střední vzdělávání ve Vietnamu jsou placená, vybírají se školné a různé poplatky, v Česku to platí pouze u soukromých škol, u veřejných škol jsou vybírány poplatky spíše jako příspěvky do třídního fondu pro různá školní akce.

Český školský systém pro klasifikaci žáků na základních a středních školách používá slovní hodnocení (výborný, chvalitebný, dobrý, dostatečný, nedostatečný), klasifikační stupeň (1, 2, 3, 4, 5) nebo kombinace obou. Oproti tomu ve Vietnamu se známkuje pomocí desetibodového systému, buďto klasifikačními stupni tzv. bodováním (0 až 10), málokdy hodnocením písmenem (A až F), či slovně (vynikající až slabý/nedostatečný). Školní uniformy se nosí na všech školách ve Vietnamu, většinou se

jedná o bílou košili a tmavé kalhoty. U studentek středních a vysokých škol se vyžadují typický dlouhý oděv *áo dài*. Oproti tomu v České republice děti školní uniformy nenosí, existují jen mála školských zařízení, která je vyžadují, jsou spíše jen vzácností.

Z výše uvedených informací je patrné, že kvůli náročným podmínkám vietnamského školského systému, si Vietnamci velice váží možnosti studovat v České republice, než ve Vietnamu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 Výzkum

Praktická část bakalářské práce se bude zabývat druhou a jedenapůltou generací Vietnamců navštěvující školy v České republice. Nejprve si zformulujeme hypotézy, kterých se budeme během našeho zkoumání zabývat. Stanovíme metodologii a průběh výzkumu, seznámíme se s výzkumným vzorkem, v závěru práce provedeme analýzu a interpretaci získaných dat. Cílem je zmapovat, jak se mladí Vietnamci dívají na český vzdělávací systém v porovnání se systémem vietnamským, jaké mají vztahy v rodině v rámci vzdělávání a zajímají nás také problémy, se kterými se setkávali či se stále setkávají ve škole.

6.1 Výzkumné předpoklady

Pro naší práci jsme stanovili 6 hlavních hypotéz:

- **H1:** Vietnamci studují současné středoškolské obory na přání svých rodičů. Rodiče mají hlavní rozhodovací funkci ve vzdělávání svých dětí. Po dokončení střední školy, pokračují na vysoké školy podle toho, jaké obory jim rodiče určí.
- **H2:** Vietnamci jako výborní studenti s vynikajícím prospěchem – výsledky vietnamských dětí v českých školách jsou nadprůměrné.
- **H3:** Při nástupu do českých škol se stali terčem šikany vzhledem k odlišnému původu.
- **H4:** Vietnamci jedenapůlté i druhé generace se cítí být více Čechy než Vietnamci.
- **H5:** Vietnamci jedenapůlté i druhé generace ovládají češtinu lépe než vietnamštinu.
- **H6:** Domovem Vietnamců jedenapůlté generace patří Vietnam, zatímco u druhé generace je to Česká republika.

6.2 Metodologie

V rámci studie jsme shromáždili informace od dvou skupin respondentů. První skupinou tvoří 2 vietnamští středoškoláci, kteří celou povinnou školní docházku absolvovali v České republice, zatímco ve druhé představují 2 vietnamští středoškoláci, již část školní docházky absolvovali ve Vietnamu a část v České republice. Abychom mohli získat potřebné informace, rozhodli jsme se použít pro náš výzkum metodu formou

dotazníku (viz *Příloha 1* pro druhou generaci a *Příloha 2* pro jednapůltou generaci) a následného rozhovoru (otázky k rozhovoru jsou součástí obou příloh).

Dotazník patří mezi tzv. kvantitativní výzkumy. Chráska tvrdí, že: *„pokud mluvíme o kvantitativně orientovaném výzkumu v pedagogice, můžeme jej vymezit jako záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy.“*[69] Dotazníkové šetření umožňuje oslovit velké množství respondentů a jejich odpovědi následně vyhodnotit. Otázky jsou předem připravené a dotazovaní následně písemně odpovídají.

Vytvořili jsme dva dotazníky (*Dotazník 1* směřoval druhé generaci, *Dotazník 2* byl určený generaci jedenapůlté) skládající se ze tří částí: úvod, česká škola a vietnamská škola. V jednotlivých částech byly pokládány otázky, na které respondenti písemně odpovídali. V dotazníku převažovaly otázky otevřené, kde se nabízela možnost k vyjádření vlastního názoru. V úvodu byli dotázáni na některé osobní údaje a vlastního hodnocení znalostí češtiny a vietnamštiny, další části se již týkaly přímo otázkám českého a vietnamského školství. Získané informace od vietnamských studentů byly dále zpracovány elektronicky.

Rozhovor řadíme mezi typické příklady kvalitativního výzkumu. Švaříček vysvětluje kvalitativní výzkum jako *„proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomocí celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.“*[70] Patří mezi nejobtížnější ale zároveň také nejvýhodnější metody pro získání kvalitativních dat. Umožňuje nám zachytit nejen fakta, ale hlouběji pronikneme i do postojů respondentů, tím pádem sledujeme jejich emoce na námi položené otázky.

V našem případě jsme použili strukturovaný rozhovor probíhaný formou videokonference, jenž se skládal z doplňovacích otázek, které byly součástí dotazníku (viz v *Přílohách 1* a *2*, sekce *OSTATNÍ OTÁZKY*). Respondenti o nich předem nevěděli, před začátkem samotného videohovoru byli seznámeni s cílem výzkumu, základními

[69] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). s. 11.
[70] ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. s. 17.

informacemi o otázkách a přibližnou délkou rozhovoru. Videohovor jsme si vybrali z důvodu většího soukromí, aby se dotázaní mohli být více uvolnění a mohli se více otevřít otázkám. Během dotázání bylo možné se vrátit k otázkám v dotazníku, které byly částečně zodpovězeny, nebo si mohli odpověď změnit, tuto možnost ale všichni nevyužili, neboť byli spokojení se vším, co vyplnili. V souvislosti s délkou rozhovoru jsme používali různé pomůcky pro zaznamenávání jednotlivých odpovědí, především psaní zkratek a krátkých vět do poznámkového bloku a se souhlasem i diktafon. Získané informace byly následně přepsány elektronicky.

6.3 Výzkumný vzorek

Jak jsme v předchozí podkapitole uvedli, jednali se o čtyři studenty středních škol ve věku 17 a 18 let, kteří buďto strávili celou povinnou školní docházku v Česku, anebo část ji navštěvovali ve Vietnamu a zbytek zde dokončili. Aby to bylo zajímavější, vybrali jsme si z každé skupiny jednu dívku a jednoho chlapce, abychom nahlédli do jiných pohledů mezi nimi.

Účast na dotazníku a následného rozhovoru byla zcela dobrovolná a anonymní, respondenti mohli kdykoli v průběhu vyplňování a dotazování ukončit. Všem bylo sděleno, že vše bude anonymní, získané odpovědi budou použity jen k naší výzkumné práci. Informace byly sesbírány v časovém rozmezí únor 2022 až prosinec 2022. Některé otázky mezi skupinami byly podobné, některé odlišné vzhledem k typu generace. Čtyři respondenti písemně vyplnili potřebné odpovědi do dotazníku a následně se zúčastnili rozhovoru během jarních měsíců, přičemž jeden respondent se v průběhu šetření vzdal z osobních důvodů, tudíž byl až později vybrán jiný zájemce, jenž se zúčastnil výzkumu až na konci listopadu 2022 a přelomu prosince 2022. V rámci rozhovorů jsme u všech respondentů používali vykání (až na druhého respondenta, jednalo se o blízkou osobu, rozhovor probíhal ve volnějším stylu), jelikož ve vietnamštině rozlišujeme osobní zájmena podle vztahu mezi mluvčím a posluchačem[71], je tedy důležité si uvědomit, kdo je starší a mladší, jestli se známe, či neznáme, na základě toho se určí, jaká osobní zájmena použijeme při konverzaci, a zda si budeme tykat, nebo vykat. Také jsme ostatní 3 respondenty neznali.

[71] Používají se tzv. substantivní výpůjčky, tj. substantiva označující příbuzenské vztahy v rodině. In: HLAVATÁ, Lucie a Nguyen Thi Binh SLAVICKÁ. *Praktická vietnamština: Tiêng Viêt thuc hành*. Praha: Fortuna, 2003. s. 10-11.

Níže je uveden výčet základních informací všech dotázaných, zkratky a číslo za nimi uvádím proto, že v rámci výsledků výzkumu je budu využívat, abych nemusel několikrát psát respondent 1, respondent 2 apod.

1. skupina: druhá generace

- **Respondentka 1 (R1):** dívka, 18 let, 1 mladší bratr, narozena v ČR, pochází z Karlovarského kraje, v době účasti výzkumu navštěvovala 3. ročník čtyřletého gymnázia
- **Respondent 2 (R2):** chlapec, 17 let, 1 starší bratr, narozen v ČR, pochází z Karlovarského kraje, v současné době navštěvuje 2. ročník střední odborné školy

2. skupina: jedenapůltá generace

- **Respondentka 3 (R3):** dívka, 17 let, 2 mladší sourozence (sestra a bratr), narozena ve Vietnamu, do České republiky přijela v srpnu 2013, v době účasti výzkumu navštěvovala 2. ročník střední odborné školy,
- **Respondent 4 (R4):** chlapec, 18 let, 1 mladší bratr, narozen ve Vietnamu, do České republiky přijel na konci září 2012, v době účasti výzkumu navštěvoval 7. ročník osmiletého gymnázia

7 Analýza výsledků výzkumu

Analýza dat obsahuje výsledné hodnoty, které najdeme ve dvou následujících podkapitolách. K jednotlivým otázkám uvedeme některé zajímavé odpovědi všech respondentů z dotazníku a rozhovoru, které je následně okomentujeme. Ve většině případů odpovídali podobně, potěšili nás i odlišné názory. Výsledky šetření pokládáme za velmi důležité, jelikož případně mohou posloužit jako podklad k případným dalším výzkumům.

7.1 Analýza výsledků z dotazníku

U obou dotazníků se počet otázek shodoval v úvodní části dotazníku, v částech o české a vietnamské škole byl odlišný vzhledem ke generacím, kam patřili jednotliví respondenti.

7.1.1 Úvodní otázky

Zhodnoťte své jazykové schopnosti češtiny. Kdo vás učil poprvé česky?

R1: *„Řekla bych, že česky umím velice dobře, poprvé jsme se naučila u české tety, kde jsem celkem strávila asi 6 let.“*

R2: *„Česky ovládám dobře, naučil jsem se nejdříve od bráchy, pak ve školce, ve škole a v družině díky učitelkám a paní vychovatelce.“*

R3: *„Bylo to horší, když jsem nastoupila do školy, ale je to dobrý. Občas mi nějaké slovíčko vypadne, tak se to snažím jinak vysvětlit. Česky mi poprvé naučila paní družinářka.“*

R4: *„Je to mnohem lepší než na začátku. Poprvé mě to naučila česká teta, ke které jsem chodil na doučování a s bratrem nás také hlídala.“*

Zhodnoťte své jazykové schopnosti vietnamštiny. Kdo vás učil poprvé vietnamsky?

R1: *„Řekla bych, že bych se domluvila, základy tam jsou, ale stále se učím té výslovnosti, protože to někdy nezní moc vietnamsky. Vietnamštinu mě učila maminka, když jsem se vrátila u tetičky. Četli jsme písmena, slova, věty, četla mi vietnamské pohádky, pak jsem byla větší, chodila jsem do místní jazykové školy, kde jsem se asi 3 roky učila intenzivně vietnamsky. Ale protože jsem chodila souběžně i do české školy, kde se učilo převážně v češtině, tak jsem náš jazyk postupně zapomínala a vzdala jsem možnost se naučit v jazykovce.“*

R2: „*Vietnamsky moc neumím, kombinuji to s češtinou. Psát i číst vietnamsky neumím vůbec. Poprvé mě učila mamka, pak trošku i brácha. Pak už to vzdali, protože mě to nešlo a bylo to už těžké. Tak jsme si pomalu povídali vietnamsky než aby mě učila teorii.*"

R3: „*Postupně se to zhoršuje, ze začátku to bylo dobrý. Učila babička a pak i máma, protože pracovala, tak jsem zůstala doma s babičkou. Spolu jsme četli nějaké obrázkové knihy, čísla, písmena a učila mě taky barvy a jména. Člověk ale pak přijede do České republiky a chodí do školy, takže jsem na některé obyčejné věci zapomínala. Teď se snažím vrátit se na začátek.*"

R4: „*Vietnamštinu mluvím docela dobře, protože doma jsme museli mluvit jenom vietnamsky, ale hodně zapomínám i na běžná slova. Mě to naučila máma, protože byla často doma.*"

V úvod u dotazníku jsme se zaměřili na hodnocení obou jazyků. Ovládání češtiny před vstupem do školy je potřebná z hlediska pochopení pokynů učitelů a začlenění se do školního kolektivu. Vietnamské děti, které se v České republice narodily a navštěvovaly mateřské školy, mají velkou výhodu vůči vietnamským dětem, které před nástupem do školy absolvovaly část výuky ve Vietnamu a tudíž neměly možnost naučit se češtinu v mluvené a psané podobě. R1 a R4 se seznamovali s češtinou u českých chův, zatímco R2 se naučil česky díky staršímu sourozenci, jelikož doma často mluvili česky, později až ve školce, škole a ve školní družině, R3 po příjezdu do České republiky navštěvovala školní družinu, kde se učila česky. V počátcích jejich školní docházky byly na tom hůře a nyní už poměrně bez problémů ovládají český jazyk velmi dobře.

Co se týče vietnamštiny, v obou generací jsou nejdůležitějšími učiteli především maminky. Učily děti pomocí běžné každodenní konverzace, některé dětem četly pohádky nebo využily učebnice jazyka pro první třídu. Vzhledem k tomu, že u druhé generace byli i rodiče, kteří neměli na svoje děti kvůli práci čas, vznikaly v krajských městech víkendové jazykové kurzy vietnamštiny, kde se některé děti učily pod vedením zkušené paní učitelky nebo lektorky z Vietnamu. Někteří rodiče to i vzdali, poněvadž jejich děti chodili do českých škol, kde čeština se pro ně stala hlavním jazykem, tudíž učit se mateřštině nebyla chuť, ani čas, což odpovídá výpovědi R2. Ostatní respondenti ze začátku vietnamštinu ovládali velmi dobře díky maminkám, nebo jazykové škole, jenže když nastoupili do základních škol, tak postupně začali pozapomínat, tudíž občas měli problém vzpomenout si i na běžnou slovní zásobu. Úroveň jazyka jednotlivých respondentů je tedy různá. Všem

dělá problémy nejvíce psaní, nejméně porozumění, protože právě s mluveným projevem se setkávají nejčastěji.

Všichni nicméně souhlasí, že češtině dobře rozumějí a nemají s ní velké problémy než u vietnamštiny, což **potvrzuje** naši **hypotézu č. 5**, že Vietnamci ovládají češtinu lépe než vietnamštinu z důvodu, že tu žijí již delší dobu a navštěvují české školy, kde se převážně mluví česky.

Na to navazovala naše otázka, jak se domluví s rodinnými příslušníky. Všichni odpověděli, že s rodiči se snaží mluvit převážně vietnamsky, R2 a R4 kombinují oba jazyky, někdy musejí používat i překladač (R1, R2, R3) v rámci neznalosti slovní zásoby nebo využívají pomoc sourozence, který ovládá jazyk lépe než oni (R2). Se sourozenci mluví mezi sebou pouze česky, R4 jazyky střídá.

R1: *„Většinou se všemi vietnamsky, se sourozenci to střídáme. Když si nevzpomenu na nějaké slovo, musím použít překladač."*

R2: *„Se starším bratrem mluvím pouze česky, u rodičů tomu říkám mix, takže česky i vietnamsky. Několikrát ani neví, o čem mluvím, takže využívám pomoc od bratra nebo si vyhledám obrázek a nějak to vysvětluji rodičům. Občas používám i překladač."*

R3: *„Musím doma mluvit pouze vietnamsky, kdykoliv řeknu něco česky, okamžitě po mě rodiče chtěli, abych jim to přeložila, co jsem právě říkala, tak někdy používám i Google překladač. Se sestrou mluvíme česky, pokud nás rodiče nenačapají, jinak se snažíme mluvit vietnamsky."*

R4: *„S rodiči na začátku pouze vietnamsky, s bratrem to střídáme. Ale teď mluvíme všichni česky i vietnamsky, protože občas nevím, jak to mám říct vietnamsky, tak musím česky. Je to dobře, protože rodiče nějaká slova umějí."*

Na závěr v úvodu nás zajímalo, jak přišli ke svému českému jménu. Většinou je děti dostávají ve školce od paní učitelky, či u české chůvy, jelikož rodiče nemají velký přehled o českých jménech. Nás ale překvapily odpovědi u R2 a R4. Ti vyplnili do dotazníku, že jméno dostali od rodičů. R2 získal české jméno na H, stejné jako u jeho vietnamského jména, kdežto rodič R4 svoje děti pojmenoval podle nejčastějších jmen, které slyšel u pravidelných zákazníků jejich obchodu.

7.1.2 Jedenapůltá generace – vietnamská škola

Protože tato generace navštěvovala krátkou dobu základní školu ve Vietnamu, ptali jsme se jich na vzpomínky z prvního školního dne. I když se první školní den ve Vietnamu v různých městech liší, 5. září je většinou vybráno jako datum, kdy většina škol v zemi pořádá velkou slavnost. Zmiňují to i respondenti: *„Byla taková oslava nového školního roku, pak četla jména žáků, do které třídy budou chodit a šli jsme za paní učitelkou“* (R3). *„Už si toho hodně nepamatuji, ale byla to jako nějaká velká show prvních ročníků, kteří nastoupili na novou školu. Přečetli dlouhý seznam jmen, šli jsme na podium a dostali vietnamskou vlajku a jmenovku. Pak byla různá představení a šli jsme do tříd“* (R4).

Dále se shodují, že ve třídě bylo kolem 45 dětí, což už dnes neodpovídá dle nových předpisů, kde ve třídě může být maximálně 35 dětí. Všechny děti nosily košili, nebo tričko s logem školy s červeným šátkem, dívky měly krátkou sukni, chlapci dlouhé tmavé kalhoty. Škola se dělila na ranní a odpolední výuku, jedna vyučovací hodina trvala 35 minut a během polední pauzy obvykle děti jely domů k rodičům na oběd, jelikož většina škol neměla k dispozici školní jídelny. Mohli jít i spát, ve Vietnamu je obvykle velké horko a tak se během poledne neučí. Většinou jim vyučování končilo každý den okolo třetí, čtvrté hodiny odpoledne.

Ve Vietnamu se učilo mnoho předmětů, respondenti nejčastěji uváděli vietnamštinu, matematiku, historii, zeměpis a angličtinu. Nezapomněli také na Chào cờ, jednalo se o ranní cvičení a zpěv vietnamské hymny, kde vzdávali čest Ho Či Minovi. Pro každou školu je pondělní ráno časem, kdy mají učitelé na starosti i během cvičení shrnutí uplynulého školního týdne a zdůraznění aktivit pro daný týden. R4 uvedl také slušné chování nebo-li morálku, neboť se učili správnému chování ve společnosti a doma vycházející z konfucianismu. Ve škole je nejvíce bavila matematika, R3 bavily i ostatní předměty, naopak R4 nemusel zeměpis. Sdíleli nám také náročnost učiva a formy trestů ve škole. *„Ve vietnamštině se hlavně každou hodinu neustálo zkoušelo, museli jsme často recitovat básně, odpovídat na nějaké otázky ohledně gramatiky atd. Tresty jsme měli taky, buď jsme za to museli stát celou hodinu venku, nebo čelem ke zdi. Při horších trestech jsme museli opsat stokrát nějakou větu, uklízet třídu a tak“* (R3). *„Když někdo odpověděl na otázku špatně, paní učitelka se naštvala, takže se cítil hodně trapně a spolužáci se mu i vysmívali. V naší škole moc fyzických trestů nebylo. Člověk musel stát celou hodinu čelem ke*

zdi nebo musel napsat několik set krát něco. Někdo také byl vyvolán k tabuli celou hodinu" (R4).

Třídnické akce se většinou ve vietnamských školách nepořádají, jinak by se výuka nestíhala. Šlo se někdy ven za přírodou a pořádaly se oslavy narozenin spolužáků. Nejčastěji ale zmiňují Den vietnamských učitelů (*Ngày Nhà giáo Việt Nam*), který připadá 20. listopadu. „Respektuj učitele!" patřilo mezi základními hesly vietnamských žáků a studentů. Školy pořádají velké oslavy a žáci učitelům nosí dárky jako poděkování za trpělivost, péči a tvrdou práci. Kromě toho je to také čas pro místní odbor školství, aby přezkoumal a vyhodnotil efektivitu vzdělávacích aktivit a stanovil případné změny pro zlepšení výuky a učení.

Školní prázdniny ve Vietnamu jsou kratší a není jich tolik jako v České republice. Respondenti se shodli na jednodenní kvůli státních svátků, týdenní volno oslavám Nového lunárního roku a delší letní prázdniny. R4 chválí možnost mít delší letní prázdniny, ale pořád se musel učit, aby nezapomněl učivo. *„Aspoň jsme si toho volna mohli pořádně užít ale já jsem se pořád musel učit i o prázdninách, protože rodiče nechtěli, abychom zapomněli na všechno a pak jsem mohl jít třeba ven nebo hrát hry na počítači."*

Hodnocení pomocí stupnice od jedné do deseti se shodují v odpovědí obou studentů. Každý den dostávali několik domácích úkolů. Šlo většinou o opis, počítání a naučit se na zkoušení a testy. Nejvíce ve volném čase strávili právě přípravami do školy. *„Chodila jsem každý den na doučování k soukromé paní učitele, po tom jsem se musela učit doma učit, asi dvě hodiny s maminkou. Někdy pak s babičkou. V podstatě jsem pojem volný čas moc neměla. Pořád jsem se jenom učila"* (R3). *„Hodně, končili jsme většinou ve 3, pak jsem chodil na odpolednní doučování. Tam jsem končil v 6. Pak ještě doma učil do osmi večer"* (R4). Pokud nějaký volný čas byl, většinou navštěvovali kroužky. *„Rodiče nás nutili se sestrou chodit na všemožné kroužky: zpěv, kreslení, cizí jazyky (angličtina a francouzština), abychom nebyli pořád doma. A samozřejmě po škole jsme chodily na několikahodinová doučování"* (R3). *„Po skončení školy jsem šel na odpolední doučování. V neděli na fotbalový a anglický kroužek"* (R4).

Na závěr hodnotili tehdejší školní docházku a co by bylo potřeba změnit, R3 navrhuje méně odpoledních hodin a domácích úkolů. Přeje si, aby vietnamské děti zažily krásné a bezstarostné dětství bez každodenních školních povinností, zatímco R4 souhlasí

také s méně domácími pracemi, představuje si také zmírnění trestů ve formě poznámek nebo snížení známky.

7.1.3 Jedenapůltá generace – česká škola

Než přijeli naši dotázaní do České republiky, o této zemi nic nevěděli, R4 znal z otcových vyprávění po telefonu. Než nastoupili do školy, ovládali nějaké základy. *„Uměla jsem jen pozdravy a čísla od 0 do 10. Měla jsem jen 1 měsíc, abych se naučila nějaké ty základy. Tak mi našli nějakou paní učitelku, ke které jsem chodila učit česky“* (R3). *„Od příbuzných v Česku jsem dostal ve český Slabikář, kde byla písmena, ale moc jsem toho neuměl. Pak nějaké ty pozdravy, čísla, jídlo, barvy“* (R4).

R3 nastoupila po letních prázdninách do 4. ročníku, R4 do 3. ročníku základní školy v průběhu září. První den v nové škole si příliš nevybavují, u bývalých spolužáků ze základní školy si vzpomněla jen R3, protože s nimi chodila až do 9. ročníku, zatímco R4 nastoupil po třech letech na osmileté gymnázium a nevzpomněl si na ně. Nicméně oba se shodují, že mají více kamarádů mezi českými vrstevníky, R3 to brala jako šanci se s nimi skamarádit, naučit se jazyk a poznávat českou kulturu.

Každé začlenění dětí, zvláště u cizinců, do nového třídního kolektivu přináší očekávání i nejistoty. Ptali jsme se respondentů, zda se v průběhu školní docházky nesetkali s urážkami kvůli jejich odlišného původu. Vztahy se spolužáky zhodnotili jako velmi dobré. A když už padly nějaké posměšky, brali to jako vtip.

O českém jazyce se vyjádřili, že měli na začátku obtíže s jeho učením, jelikož jazyk ještě neuměli a opakovalo se i učivo, které jim bylo neznámé. Následující otázka se věnovala případným obtížím ve škole, zda se jim věnovaly dostatečně paní učitelky. Všechny vietnamské děti pro lepší zvládnutí českého jazyka využívaly pomoci učitele, ať už ve škole, nebo mimo ní. Paní učitelky na doučování, družinářky ve škole, či české chůvy zde hrají významnou roli, důsledkem toho je, že se vietnamské děti díky nim postupně jazyk osvojí, naučí se ho velmi rychle a tudíž nebudou s mít ve škole příliš velké potíže. Následující reakce výše uvedené potvrzují:

Stíhal/a jste průběžnou látku učiva bez problémů, když jste nastoupil/a? Jaké byly vaše začátky češtiny?

R3: *„Zezačátku to bylo moc těžké, protože se opakovala vyjmenovaná slova. O tom jsem nic nevěděla, pak i slovní druhy. Úkoly jsem dělala spolu s paní učitelkou na doučování. Spolu jsme také opakovali pravopis, měla jsem problémy s výslovností, takže to byl docela boj."*

R4: *„Nestíhal jsem. Úkolů bylo sice málo, ale na začátku byly moc těžké a ještě jsem moc nerozuměl. Byly také hodně předmětů, takže to bylo horší. Asi za několik měsíců jsem se začal zlepšovat, s tetou jsme si hodně procvičovali mluvení a významy slov. Psali jsme diktáty a také jsem začal číst knihy v češtině."*

Pokud jste měl/a jazykové potíže, věnovala se vám paní učitelka?

R3: *„Při samostatných prací jsem dostávala více času než ostatní. Zezačátku mě opravovala při výslovnostech, při skloňování atd. Dostala jsem i mírnější známkování."*

R4: *„Na základní škole mi hodně učitelů pomáhalo, chodil jsem k české tetě na výuku češtiny, pak ještě na základně jsem mohl chodit i do družiny, kde jsme tam s paní dělali úkoly a učili se česky."*

Matematika jako jejich oblíbený předmět nadále zůstala na české, později i na střední škole oblíbeným předmětem, protože ve Vietnamu se učí o hodně napřed než v Česku. R3 nenalezla sympatii k přírodovědě a vlastivědě, R4 přidal k nimi i chemii. Překvapivě u něho byl kladný vztah k češtině, i když na začátku s ní zápasil. Nás také zajímalo na oblíbené učitelé, které si ve školách našli. Oba potvrzují, že největší sympatie si našli u třídních učitelů, R3 uvedla také paní učitelku a paní družinářku, které ji učily česky.

R4 hned po ukončení 5. ročníku nastoupil na osmileté gymnázium. Přihlášku podával na přání svých rodičů, ale jeho přitáhlo i to, že tam studovalo několik jeho vietnamských kamarádů. Za to R3 nebyla dost připravená odejít na jinou školu, přesto zkusila, ale nebyla přijata. Později v 9. ročníku se rozhodla sama pro obchodní akademii, jelikož potřebovala odborné předměty i praktickou výuku, a to všeobecné gymnázium nenabízelo.

I zde jsme se zeptali na volný čas a školní akce ve škole. U R3 se nic nezměnilo, chodila jen na kroužky cizích jazyků, R4 chodil pouze na doučování z češtiny, mohl strávit čas s kamarády venku. Doma ale oba rodičům pomáhali v obchodě. U třídnických akcí

nejvíce oceňují školní výlety, které ve Vietnamu časté nebyly. *„Tady jsem poznala, co jsou ty školní výlety a exkurze zač. Byly to nejlepší zážitky v mém životě a hodně jsem se nových informací naučila. Na střední škole se přidala i spaní ve školách.“* (R4).

Prospěch hraje důležitou roli u vietnamských dětí. Získat dobré známky je hlavním ukazatelem úspěchu, špatné známky u jednaapůlté generaci zezačátku rodiče tolerovali vzhledem k tomu, že na začátku hodně zápasili s češtinou. *„Tak na začátku jsem měla špatné známky vzhledem k tomu, že mi nešla moc čeština a moc jsem toho nenamluvila. Byly i trojky, jednou jsem dostala i čtyřku z diktátu. Časem jsem se ale zlepšovala, ale rodiče nebyli na mě zlí nebo by mi něco zakazovali. Zdůraznili však, že se musím hodně učit! Pak jsem často nosila i jedničky.“* (R3). *„...byly i 1, občas 2.“ „Když byly 3, 4, 5, tak hrozilo, že mi rodiče zakážou počítač nebo jsem nemohl jít i ven“* (R4). S vysvědčením byly na tom nejlépe, prospívají s vyznamenáním. *„Měla jsem tam jednu až dvě dvojky, ale prospěla jsem s vyznamenáním. Na střední škole to zůstalo stejné“* (R3). *„Ve třetí třídě jsem měl jednu 3. Od 4. třídy prospívám s vyznamenáním“* (R4).

Respondenti též zhodnotili současné české školství. Oba souhlasí s nestíháním látky, R4 to odůvodňuje častým a dlouhodobým opakováním učiva, dále si stěžuje na výuku informatiky ve školách, podle něj se nevyučuje v dostatečné míře a má nižší hodinovou dotaci v ročnících. *„Nelíbí se mi, že se moc nevyučuje informatika. Žijeme ve 21. století a potřebuje taky ovládat počítač. My jsme měli na gymnázium málo hodin informatiky a vyučovala se jen na nižším gymnáziu. Na vyšším gymnáziu jsme informatiku neměli.“* R3 není spokojená s výukou dějepisu, uváděla, že tenkrát nestihly probrat nejnovější dějiny dopodrobna. Výuka soudobých dějin je v současné době velkým problémem, který by se měl řešit. Respondentka navrhuje zvýšení hodinové dotace.

7.1.4 Druhá generace – česká škola

Jak jsme již zmiňovali v oddíle 2.1.1, druhá generace má oproti jedenapůlté velkou výhodu u českého jazyka. Kvůli dlouhé pracovní době mají rodiče na ně málo času, a tak je velmi často vychovávají české chůvy. Postupem času, kdy vyrostou, jsou schopni rodičům pomáhat s tlumočením často na úřadech, u lékaře, takže rodiče přicházejí o motivaci učit se česky sami a u dětí se tak postupně ztrácí znalosti vietnamštiny, jelikož s češtinou se setkávají každodenně ve škole i mimo ní.

Na základní školu vzpomínají oba respondenti nejvíce na své bývalé spolužáky, učitele a společné zážitky. O prožitcích z prvního školního dne si nepamatují, ale přesto se

nám do dotazníku podělili s maličkostmi. S některými spolužáky se vídají dodnes. *„Jen na to, že paní učitelky nás přečetly a rozdělili jsme se do tříd, dostali jsme papírového medvídka s sladkostmi. Se spolužáky se občas vídám, někdy si i napíšeme“* (R1). *„…rozdělili nás do tříd, kde jsme se představili a dostali nějaké malé dárky. Na spolužáky si vzpomínám, vídám se se dvěma. Ostatní většinou v autobuse, protože chodíme do různých středních škol ve stejném městě“* (R2).

S češtinou neměli velké problémy, jelikož předtím absolvovali školku, o pomoc paní učitelky nebyla potřeba. *„Asi nic, uměla jsem v té době docela dobře česky, protože jsem chodila předtím do školky“* (R1) *„Nejtěžší pro mě asi nic nebylo, protože jsem uměl dobře česky lépe než vietnamsky“* (R2).

Posměšky a urážky se během školních let setkali s menším množstvím, ale nebrali to nějak zle, nechali to být. R1 se po nástupu do školy zpočátku bavila se svými vrstevníky, neboť se s ní nikdo nechtěl bavit. Když vyhrála školní soutěže ve třídě, tak se začali její spolužáci všímat. *„Když jsem nastoupila, tak se skoro všichni spolužáci ze začátku se mnou nechtěli bavit, tak jsem se bavila s mými vrstevníky. Až když jsem se vyhrála ty matematické soutěže, které jsme občas dělávali v hodinách matematiky, tak se začali se mnou spolužáci bavit. Jinak mi říkali všelijak čing čong, černovláska a tak. Já jsem to nijak neřešila. Když jsem nastoupila na střední, tak jsem byla jediná Vietnamka. Tam jsem se ale naštěstí nesetkala s nějakými nadávkami a rychle jsem se se současnými spolužáky skamarádila.“* U R2 to probíhalo vesměs podobně. *„Ne, nebylo to nic vážného, smál jsem se tomu, mě to ani nezajímalo. Na střední škole totéž, jsem jediný kluk ve třídě ale spolužačkám zajímaly jiné věci než je můj původ.“* Tímto **se** naše **hypotéza č. 3 nepotvrdila**, poněvadž jsme si mysleli, že během školy se stanou terčem šikany kvůli jejich odlišného původu. Všichni respondenti měli spíše kladné zkušenosti. Není divu odpovědi, že mají mnoho českých kamarádů než vietnamských. R1 uvedla, že dříve se bavila spíše se svými vrstevníky, avšak později se sblížila s českými a je jich daleko více.

Respondenti vyjádřili velký podíl rodičů na rozhodování vzhledem k jejich studiu, v 5. ročníku podávali přihlášku na osmileté gymnázium na přání svých rodičů. *„Ano, jelikož v našem městě bylo gymnázium mezi Vietnamci na nejvyšší pozici, tudíž se tam musel dostat každý Vietnamec či Vietnamka, takže si rodiče přáli, abych se tam dostala“* (R1). *„…všichni vietnamští spolužáci v naší i ve vedlejší třídě podávali přihlášku, tak rodiče chtěli, abych si to jenom vyzkoušel, tak jsem přihlášku odevzdal také“* (R2). Ani jeden z našich

dotázaných se na gymnázium nedostal, rozhodli se však v závěru ročníku základní školy zkusit štěstí jinde. R1 se přesto rozhodla pro čtyřleté gymnázium, ale v jiném městě, k tomu si přidala střední odbornou školu ekonomickou, u R2 to byla jeho svobodná volba, jelikož si dokázal obhájit svůj obor a budoucí plány. *„Na střední odbornou školu keramickou a sklářskou. Rodiče už věděli, že nejsem moc studijní typ, ale chtěli pro mě, abych šel ještě i na informatiku, protože mi baví také počítače. Já jsem jim řekl, že mi bude bavit něco kreativního a méně náročného, nějak jsem je s bratrem přesvědčil, tak to nakonec přijali. Přijímačky na tyto školy byly i dříve, protože to byly talentové zkoušky, takže když jsem se dostal, byli moc rádi."* **První hypotéza** o velkému podílu rodičů při rozhodování v oblasti vzdělávání **se nepotvrdila**, jelikož R2 a předchozí R3 si vybírali své budoucí střední školy sami, bez pomoci rodičů. R2 potřeboval kreativní a méně nároční obory, kdyžto R3 vyžadovala i praxi.

Přípravám do školy se věnovali respondenti různě. Oba strávili na prvním stupni ve školní družině každý den po škole 2 hodiny, na druhém stupni totéž, jen bez družiny, R1 na střední škole se učila 6 hodin, zatímco R2 mnohem méně, neboť chodil na střední uměleckou školu, kde se nevyučovalo tolik teoretických předmětů, větší čas potřeboval pro domácí úkoly z kresby či přípravy uměleckého projektu.

Volnočasové aktivity se liší u obou stran respondentů. Zatímco pro rodiče R1 to byla velká ztráta času, chodila pouze na doučování ve škole, rodiče R2 se možnost chodit na kroužky otevřela. R2 odmalička rád kreslil a vyráběl různé modely z papíru, tak se jeho maminka rozhodla přihlásit ho na základní uměleckou školu, kde strávil 9 let. Myslíme si, že díky kladnému vztahu k umění se rozhodl studovat výtvarný obor na střední škole. Na doučování nechodil, měl k dispozici staršího sourozence. Jinak po vyučování využívali volný čas různě. *„Jinak volného času jsem měla hodně. Často jsem ale byla doma a musela se učit, dělat úkoly a domácí práce. Četla i knížky, dívala se na televizi nebo jsem pomáhala rodičům v obchodě. Ven s kamarádkami jsem mohla, když byly prázdniny"* (R1). *„…volám si s kamarády, hrajeme počítačové hry. Občas se dívám s bratrem na seriály a filmy"* (R2).

S tím souvisí také školní prospěch. R1 dostávala hodně jedniček, dvojek bylo méně. U horších známek jí hrozili rodiče dalším učením, strháváním kapesného a neúspěchem u maturitní zkoušky a na vysoké škole. Na vysvědčení prospěla vždy s vyznamenáním. R2 měl v těchto ohledech volnost až na druhém stupni, na střední se situace zlepšila, neboť si vybral obor, který ho baví a naplňuje. *„…bylo i hodně špatných známek, zakázali mi*

počítač, musel jsem se učit a využil jsem pomoc od bráchy. Někdy to šlo, někdy to nešlo. Až na druhém stupni pochopili, že gymnázium nebude pro mě, tak mi řekli, že stačí, když postoupím dál. Brácha to měl těžší než já. U mě byli trochu mírnější. Na střední to bylo mnohem lepší, jelikož studuji obor, který mě baví a známky se výrazně zlepšily." Zde bychom rádi doplnili fakt, že nejstarší dítě se bere u většiny vietnamských rodin jako *„testovací vzorek"*. Dítě projde jako první všemi vzdělávacími institucemi a rodiče se na základě toho rozhodnou pro jejich, případně, další potomky. Tímto **se** naše **hypotéza č. 2** o nadprůměrných výsledcích všech Vietnamců **nepotvrdila**. Myslíme si, že dnešní vietnamské děti jsou počeštěni, tudíž mají i podobné výsledky jako české děti.

Oblíbenými předměty našich dotázaných se v na začátku školní docházky staly cizí jazyky, na střední škole zůstaly opět stejné, naopak přírodovědné předměty k nim nesedly, R2 mezi nimi zařadil i český jazyk a literaturu z důvodu velkého odporu k literatuře. U učitelích měli stejné sympatie jako respondenti předchozí skupiny ke třídním učitelům, R2 si oblíbil také učitelky angličtiny a matematiky. Třídy pořádaly různé školní akce, kterých se respondenti pravidelně zúčastnili. Nejčastěji zmiňují školy v přírodě, návštěvy kin a divadel, školní výlety a spaní ve škole během základní i střední školy.

Na závěr zhodnotili současný stav českého školství. Názory se lišily. R2 je spokojený s českým vzdělávacím systém a neměl by nic, kdyžto R1 se shoduje se stejným názorem jako R3 o výuce dějepisu. *„Nestíhá se závěrečných ročnících dokončit látka (u nás co si pamatuji v 9. ročníku, tak jsme ani nestihli dodělat Českou republiku po roce 1993, pak ty světové dějiny, to jsme udělali jen letmo."*

7.1.5 Druhá generace – vietnamská škola

O vietnamském vzdělávacím systému jsme se jich toho moc neptali, neb nám bylo jasné, že se moc nezajímají školstvím ve Vietnamu a to také potvrdili. *„Nevím, nezajímám se o tom"* (R2). *„Já bych řekla, že tam je určitě školka, pak základní škola, střední škola a vysoká škola. Ale popravdě ani nevím. Téma mi není blízké, zajímám se spíše o něco jiného."* (R1).

Požádali jsme respondenty o sdílení poznatků vietnamského školství přes jejich příbuzné, popř. kamarády, kteří tam žijí. *„Říkají, že je to velice náročné, hodně učení, chození na doučování, žádný volný čas"* (R1). R2 neovládá dobře vietnamštinu, tudíž nemohl s nimi o tématu diskutovat a odpovědět i na následující otázku o nedostatcích vietnamského vzdělávacího systému. R1 si přesto pokusila zodpovědět. *„Ty jejich*

maturitní zkoušky mi přijdou hodně náročné a co jsem slyšela, jsou písemné, ráda bych přidala jako u nás ústní zkoušky, tímto způsobem se lépe hodnotí znalost učiva. Pak asi, že to není zdarma, musejí se platit různé poplatky.“

V závěru se oba shodují, že by si nechtěli vyzkoušet projít vietnamským systémem od začátku, pokud by měli možnost. Jsou spokojeni, že mohou navštěvovat českou školu. *„Radši bych to nezkoušela, protože bych musela každý den strávit hodně času ve škole, pak na doučováních a nevím ještě kde a toho volna bych si neužila jako tady. Jsem rodičům moc vděčná, že mohu být tady“* (R1). *„Určitě ne. Jsem rád, že chodím do české školy“* (R2).

7.1.6 Obě generace – porovnávání školství

Srovnávat, jaké jsou odlišnosti mezi českým a vietnamským školstvím, byl pro některé z našich respondentů oříšek, zejména R2 pro velkou neznalost. Nicméně se všichni pokusili vyplnit hlavní rozdíly mezi oběma systémy. V následující tabulce najdeme odpovědi respondentů.

Tabulka 3 - Porovnávání českého a vietnamského školství dle respondentů

Respondent	České školství	Vietnamské školství
1	nenosí se uniformy, většinou po vyučování jsou žáci doma nebo navštěvují kroužky, končí se 13. rokem (ZŠ, SŠ)	nošení uniforem, končí velice pozdě, následně docházejí na doučování, náročné učivo a zkoušky, končí se 12. rokem (ZŠ, SŠ), hodnocení je strašně důležité na rozdíl v České republice, prostě tam musíte mít co nejlepší výsledky
2	bez uniforem, známky 1-5	nosí se uniformy, známky 0-10
3	žádné uniformy, méně domácích úkolů, moderní školní třídy, málo tříd a žáků ve třídách, doučování spíš dobrovolné, více volného času na koníčky	častá doučování po škole, volný čas je málo i vůbec, nošení školních uniforem, každý den domácí úkoly, hodně žáků a tříd, časté zkoušení, těžké testy
4	nejsou uniformy, kratší škola, více volného času, málo úkolů, známky 1 až 5, výuka několik cizích jazyků, snaha pomoci	povinnost mít uniformy, hodně úkolů, málo volného času, večerní doučování, známky 0 až 10, ve škole jsou žáci nuceni učit se věci hlavně zpaměti, velká rivalita mezi dětmi i rodinami kvůli škole, důležitý je prospěch

Nejčastějším rozdílem byl uveden nošení uniforem, na které si respondenti vzpomněli jako první. U české školy se někteří shodli na více volného času po škole, R3 si

pochvaluje moderní školní třídy a dobrovolného doučování, R4 snahu vzájemné pomoci zřejmě ze strany učitelů a žáků při potíží ve škole.

U vietnamské škole se opakovalo hodnocení pomocí bodové stupnice, časté docházení na doučování, tudíž málo volného času. Jedenapůltá generace se shodla u častých a náročných domácích úkolů. Skoro všichni uvedli důležitost vzdělávání a dosahování co nejlepších výsledků. Na závěr R4 nezapomněla na velkou rivalitu mezi spolužáky a jejich rodinami. To je často způsobeno jedním z faktů, že vietnamští žáci a studenti dosahují téměř vynikajících studijních výsledků, a tak si rodiny vzájemně rádi svoje děti porovnávají mezi sebou. Toto také platí i u obou generací v České republice.

7.2 Analýza výsledků z rozhovoru

Rozhovor se skládal z osmi otázek, na které respondenti odpověděli v rámci videokonference. Zde se podíváme na rozbor výsledků jednotlivých otázek a na zajímavé odpovědi.

7.2.1 Přístup ke vzdělávání v rodině

První dotaz souvisel s přístupem ke vzdělávání v rodině. Většina respondentů se o výchově jejich rodičů vyjadřovala jako velmi přísná, neb na ně kladli velká očekávání a byli po celou dobu často přísně kontrolováni především v oblasti vzdělávání. Rodiče přijeli do nového prostředí, aby zajistily lepší podmínky pro svoje děti. U mladších sourozenců byl přístup volnější, jak uvádí R2, nebyla zas natolik náročná jako u starších sourozenců. *„…rodiče na mě nebyli moc přísní jako na tebe.“* Lepší známky jsou známkou dobrého úspěchu. Rodiče očekávali, že jejich děti jednou vystudují kvalitní vysokou školu a najdou si dobře placenou práci. Nechtěli, aby jednou skončili jako oni ve večerkách, v restauracích apod., kde pracují každý den v roce. *„Vždycky mi říkali, že se mám dobře učit, získat jedničky, abych se pak dostala na střední a vysoké školy a poté mít nějakou dobře placenou práci“* (R1). *„Samozřejmě chtěli, abych měl dobré známky a dokončil základní a střední školu a pokračoval dále na vysoké škole“* (R2). *„…furt mi říkali, abych se učila dobře, nosila výborné známky a pokračovala na vysokou a získala dobrou práci.“* (R3) *„Nechtěl, abychom skončili jako rodiče někde ve večerce“* (R4).

7.2.2 Otázka identity, jsme Češi, nebo Vietnamci?

Přestože mladí Vietnamci navštěvují české školy a postupně se tak integrují do české společnosti, je problémem určit, kde je jejich skutečný domov a zda se cítí být na 100 % Čechy, nebo Vietnamci. Výsledky našich respondentů nás překvapily, jelikož ani jeden z nich se necítí být ani Čechem, i Vietnamcem, cítí se napůl, někde mezi. Tímto, se naše **hypotéza č. 4** o tom, že se Vietnamci cítí být více Čechy **nepotvrdila**. Zvenku jsou sice Vietnamci, ale uvnitř přemýšlejí jako Češi, Evropané. Tímto popisem dostali název *„banánové děti“*. *„Je to tak napůl, zvenku jsem Vietnamka, ale myšlení a svoje názory jsem více jako Češka a také jsem se tu narodila“* (R1). „Tak napůl. Zvenku jsem sice Vietnamec ale uvnitř přemýšlím jako Čech“ (R2).

Kdybychom se obou zástupců jedenapůlté generace zeptali dříve, odpověděli by Vietnamci, neuměli česky, byli tu jako cizinci, dnes se ale cítí býti Čechy i Vietnamci. *„Dříve bych odpověděla 100 % Vietnamka, protože jsem v té době neuměla česky ani jedno slovo, nevěděla jsem o té zemi vůbec nic. Časem jsem si zvykla tady už těch 8 let, tak si myslím, že už jsem i Česka, tak i Vietnamka“* (R3). *„Dřív jsem se cítil doopravdy jako Vietnamec, protože jsem byl tady cizí člověk a neuměl dobře česky, ale protože tady žiju už docela dlouho, zvykl jsem si tady na ten život, tak jsem i Čech zároveň. A budu taky žádat o české občanství, takže i to je důvod ne?“* (R4). Možnost získat dvojí občanství se seznámili v teoretické části. Usnadní jim to cestování po Evropě, nemusí strávit hodiny na úřadech pro cizince, a také mohou volit. Díky tomu neztratí své původní vietnamské občanství, tedy se mohou prokazovat oběma pasy.

7.2.3 Vztahy k vietnamské a české kultuře

Důležité jsou vztahy ke kultuře, jak české, tak i vietnamské. Zajímalo nás, která kultura je dotázaným nejbližší, vztahy k českým a vietnamským svátků, a jestli některé doma i slaví. Všichni mají kladné vztahy k obou kulturám. Nejčastějším svátkem z odpovědí všech respondentů, který se v rodinách dodržuje, patří oslava Nového lunárního roku, uvedli též české Vánoce, někteří dokonce i Velikonoce. S těmito svátky se seznámili, když je jako malé děti hlídaly české chůvy, či ve škole během vánoční besídky. *„V poslední době jsme začali slavit i Vánoce, dřív jsme něco takového neslavili. Máme umělý stromeček, dárky si dáváme pouze maličkosti, děláme řízek a salát. U vietnamských svátků uctíváme naše předky a slavíme vietnamský lunární rok“* (R4) *„…u české tety, tam jsem se seznámila s Vánocemi a Velikonocemi, zatímco rodiče byli neustále v práci. Až když jsem*

byla starší, poznávala jsem i vietnamské svátky. Nejvíce slavíme lunární rok" (R1). *„slavíme doma ty Vánoce, táta se naučil bramborový salát, jíme řízky, občas kapra, zdobíme stromeček a dáváme si malé dárky. Rodiče mají většinou volno, tak jsme spolu doma a odpočíváme"* (R2). Jelikož v poslední době se rodiče Vánocům přizpůsobili, jsou schopní si obchod zavřít a trávit s dětmi vánoční čas spolu.

R1 se zmínila o dnu vietnamských dětí, spíše známé pod jiným názvem jako Svátek středu podzimu (*Tết Trung thu*), jež připadá 15. den v 8. měsíci lunárního kalendáře.[72] Dle vietnamských tradic se jedná o nejjasnější a nejkrásnější den na podzimu, kdy vychází Měsíc. V této době lidé dokončují sklizně úrod, svátek ukazuje péči a zájem dospělých o svoje děti, a díky tomu začala města organizovat velké oslavy. V České republice se tato akce pořádá ve velkých prostorách v krajských městech vietnamskými spolky. Mnohé rodiny se nemohou těchto událostí zúčastnit z časových důvodů, R2 to i vysvětluje: *„…ty akce většinou začínají od šesti nebo sedmi večer, takže některé rodiny kvůli práci nemají ani čas, tak slaví spolu doma. Někteří jsou ale schopni zavřít na jeden den kvůli tomu no."*

Nezapomněli na uctívání předků. Většinou mají doma velký oltář, na kterém nechávají ovoce, drobné jídlo, zapálí vonné tyčinky a modlí se, aby je uctili. *„A nesmím také zapomenout na uctívání předků, každý první a patnáctý den v lunární kalendáři zapalujeme vonné tyčinky, na oltář dáváme různá jídla a uctíváme je"* (R1). *„Pak máme uctívání předků, to děláš ty a rodiče. V každém měsíci se uctívají předky, dáváte na oltář ovoce a drobné jídlo a modlíte se"* (R2).

7.2.4 Problematické jevy v češtině u vietnamských žáků

Kde často Vietnamci chybují? Překvapivá byla jednoslovná odpověď u všech respondentů, ve skloňování. Nejenom Vietnamci, ale cizinci, již se učí česky, se nejvíce setkají s problémy ve výslovnosti, přízvuku a skloňování. Vietnamština se výrazně liší od češtiny. Společný znak nalezneme pouze u písma, jelikož oba používají latinku. Vietnamština tvoří krátká jednoslabičná slova, doplněná o velké množství různých diakritických znamének, nemá žádná skloňování, ani časování, tudíž tyto rozdíly mohou způsobit vietnamským dětem potíže při osvojování češtiny. Ale dle vyjádření respondentů v přechozích otázkách, po nějaké době se to zlepšilo a neměli s tím už problém. R2 a R4 připojili pravopis. Ten dělá problémy nejen jim, ale i Čechům. Nejčastější pravopisné

[72] Většinou polovina až konec září dle gregoriánského kalendáře.

chyby, kterých se dopouštějí žáci, patří doplňování měkkých a tvrdých i/y v koncovkách jmen a sloves, jak tvrdí R2.

7.2.5 Hodnocení žáků s OMJ

Hodnocení žáků s OMJ může být problém, zejména u těch, kteří se sem přistěhovali a krátkou dobu navštěvují české školy, proto nás zajímaly názory respondentů, zda by tyto žáky hodnotili mírněji, či by měli být hodnoceni stejně jako čeští žáci. Jejich názory se můžeme podívat níže. Všichni nicméně tvrdí, že děti narozené v České republice by neměly být zvýhodněni při předmětech, mají stejné podmínky jako Češi. Naopak děti přistěhované mohou být zezačátku ušetřeny, doporučují jim navštěvovat doučování češtiny a školám hodnotit slovně, případně vytvořit vhodný individuální studijní plán.

Myslíte si, že by mělo být dítě s OMJ (odlišným mateřským jazykem) zvýhodněno při hodnocení v předmětu Český jazyk a literatura, případně i v jiných předmětech? Proč ano? Proč ne?

R1: *„Vietnamci, kteří se tu narodili, tak ne, mají podle mě stejné podmínky jako Češi. Ovšem pokud mluvíte u žáků, kteří se sem přistěhovali a hned musely jít do škol, tak ano, ze začátku ne hodnotit špatnou známkou, ale slovním hodnocením, asi by bylo dobré vytvořit nějaký individuální studijní plán."*

R2: *„Pokud se tu narodilo, tak ne, mě brali učitelé stejně jako ostatní čeští spolužáci. Kdyby se přistěhoval sem do Česka, tak ano, může třeba mít jiné požadavky a tak."*

R3: *„Ano. Pro ty, kteří jako já přijeli do České republiky, určitě. Před tím by měli docházet na nějaké doučování nebo na nějaké kurzy českého jazyka, aby měli povědomí, co se v jazyce učí. Ta generace, která se tu narodila, tak ne, ta má stejné podmínky jako Češi si myslím, protože už odmala umějí česky, tak by to nebyl zas tak velký problém."*

R4: *„Myslím si, že zezačátku má být zvýhodněno pro děti, kteří se sem přistěhovali aspoň 1 nebo 2 roky, pak už budou umět česky a budou na úrovni jako Češi, protože se rychle učí. Musí si ale najít nějaké učitele, kteří budou mít zájem je učit. Ostatní Vietnamci, kteří se tady narodili, si myslím, že jsou už jsou Češi, takže by měli být hodnoceni jako oni."*

7.2.6 Využití moderních technologií při výuce

Technologie, zvláště digitální, se staly běžnou součástí našeho každodenního života. Ovšem je otázka, jestli je vhodné používat v rámci výuky digitální pomůcky místo klasických didaktických. Respondenti se kladně vyjádřili k otázce. Jejich využití pomůže žákům lépe se soustředit na výuku a v jisté míře je bude i bavit, nestráví tak celou hodinu věčnou nudou. *„Rozhodně ano, žijeme v moderní době technologií, navíc v hodinách je to velmi přínosné a zpestří tak i výuku. Samozřejmě jen někdy používat, pokud by zbyl čas“* (R1). *„Pomůžou jim to se lépe soustředit, mohou pak vidět ty ukázky naživo, obrázky nebo videa jim pomůžou to lépe pochopit“* (R3). Souhlasíme s názorem R2, že distanční výuka k tomu přispěla. *„Myslím si, že k tomu pomohla i distanční výuka. Učitelé se prostě museli přizpůsobit technologiím, takže by je měli používat i nadále.“*

7.2.7 Kam dál?

Brzy čeká našim respondentům maturitní zkouška. Rádi bychom znali jednotlivé předměty maturitních zkoušek a případně budoucí plány dotázaných, neb se zde dobře integrovali a mají skvělé studijní a pracovní předpoklady. Hlavní přání rodičů obě generace plní. Aby vystudovaly nejlepší vysoké školy, našly si práci a dobře se uživily. Podíváme se na jejich vyjádření.

Brzy vás čeká maturitní zkouška a následně přijímací zkoušky na vysoké školy. Víte z čeho budete maturovat a kam budou mířit vaše kroky?

R1: *„Maturuji z češtiny, angličtiny, pak si můžeme vybírat ze dvou předmětů. Asi si vyberu němčinu a základy společenských věd. Chtěla bych studovat psychologii nebo jít na nějakou žurnalistiku. Rodiče by rádi chtěli právo. Tak uvidím. To také nezní špatně.“*

R2: *„Vím, že určitě z češtiny, angličtiny, dějin umění, technologie a obhajoby maturitní práce, toho se bojím, protože nevím, na co budu psát. Chci pak jít na grafický design nebo na animovanou tvorbu. Rodiče s tím problém nemají, už vědí, co mi baví, ale chtějí, abych si podal těch přihlášek co nejvíc, protože na tyhle obory berou málo lidí.“*

R3: *„Maturuji z češtiny, angličtiny, ze dvou odborných předmětů a prezentace maturitní práce. Jelikož mě baví angličtina a ekonomie, ráda bych pokračovala na nějaké vysoké školy buďto zaměřené na ekonomiku nebo mezinárodní vztahy. Rodiče si přejí, aby to bylo v Praze, jelikož podle nich tam jsou velmi kvalitní vysoké školy. A vědí, že bych medicínu nevystudovala, tak chtějí ekonomiku.“*

R4: *„Maturuji z českého jazyka, chci matematiku, pak ze dvou školních předmětů, mám v plánu si vzít informatiku a angličtinu. Táta si přeje informatiku na ČVUT, protože tam chodí několik dětí jeho kamarádů, takže asi ano, taky tam chci. Přemýšlím i o ekonomice.“*

Všichni skládají maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury, 3 z našich respondentů dávají přednost cizímu jazyku před matematikou, kterou má v plánu konat jen R4. R1 a R4 navštěvují všeobecná gymnázia, mají tudíž na výběr další 2 povinně volitelné předměty. Ostatní 2 respondenti chodí na střední odborné školy, v níž budou skládat dále 2 odborné předměty a prezentovat maturitní práci.

Je tedy patrně jasné, že R1, R3 a R4 se v budoucnu zaměří na obory, které patří mezi vietnamskými rodiči velmi populární a žádané: právo, medicína, ekonomika. Jiným směrem se vydává R2, ten by rád se zaměřil na umělecké obory, grafický design, nebo animovanou tvorbu. Jak se nám již dříve svěřil, jako mladší dítě měl svobodnou volbu při rozhodování školy a nechtěl studovat to, co požadovali rodiče, jinak by ho to nebavilo a nenaplňovalo.

7.2.8 Domov

I když jsou Vietnamci odlišní od Čechů svým vzhledem a kulturou, stále je tu otázka, kde se cítí být doma. Překvapivě nám vyšlo, že by všichni respondenti chtěli v České republice zůstat. Níže se můžeme podívat na odpovědi obou generací.

Je vaším domovem Česká republika, nebo Vietnam? Umíš si představit život ve Vietnamu?

R1: *„Domov je tam, kde jsem se narodila, takže Česká republika. Ale kořeny mám také i ve Vietnamu, to ale beru jako nějakou dovolenou, ne jako domov, takže žít tam bych si nedokázala představit. Byla jsem tam už čtyřikrát s rodinou, na ty zdejší podmínky bych si nezvykla. Myslím jinak, oblékám se jinak, mám jiný styl než místní a ti by mi těžko přijali.“*

R2: *„Česko je mi bližší, protože jsem se tu narodil, ale ve Vietnamu se narodili mojí rodiče, takže to beru jako svůj druhý ne jako hlavní domov, kde mohu strávit letní prázdniny, ale žít tam určitě nechci, protože bych tam nezapadl mezi lidmi. Sice jsem tam byl jen dvakrát, ale buď tam bylo příšerné vedro, nebo tam hodně pršelo. A navíc vietnamština by byl velký problém.“*

První skupina argumentovala, že se zde narodila a berou automaticky Česko za svůj hlavní domov a Vietnam jako prázdninovou odpočinkovou destinaci. R1 by si na tamní podmínky nezvykla především ve stylu oblékání, R2 dodává, že v Česku není velké vedro a neprší tolik, než ve Vietnamu, také doplnil velkou jazykovou bariéru, tím by způsobil to, že se tam prakticky nedomluví.

Je vaším domovem Česká republika, nebo Vietnam? Chtěl/a byste se vrátit zpět do Vietnamu?

R3: *„Jsem tu spokojená a ráda bych tady i zůstala, takže Česko."*

R4: *„Česká republika. Já jsem rád, že jsem tady. Ale určitě když budu hodně starý, chtěl bych poslední léta bydlet ve Vietnamu. Ale zatím je domovem Česká republika, protože tady mám rodinu a kamarády."*

Druhá skupina byla o něco úspornější. R3 by zůstala po zbytek života v Česku, zatímco R4 by rád svá poslední léta strávil ve Vietnamu, ale zatím bere jako svůj domov Českou republiku. U druhé generace jsme si byli jistí, že jejich domovem bude Česká republika, jenže i jedenapůltá generace si zvolila Česko za svůj domov. Ne vždy se všichni tito Vietnamci považovali za stoprocentní Vietnamce, k jakémusi vlastnímu uvědomění národní identity nalezli až v dospělosti, kdy byli více konfrontováni s aspekty života svých krajanů z druhé generace v České republice. Na základě výsledků konstatujeme, že **se hypotéza č. 6 nepotvrdila**.

7.3 Shrnutí praktické části

Dotazníkovou metodou a metodou pomocí rozhovoru jsme zkoumali vztahy jedenapůlté a druhé generace Vietnamců v České republice k českému a vietnamskému školství. Dotazníky byly předloženy k vyplnění mladým Vietnamcům a následně podstoupili rozhovor pomocí videokonference. Po vyhodnocení dotazníků, rozhovorů a následného zpracování jsme zjištěné výsledky porovnali se stanovenými hypotézami, které byly buďto potvrzeny, či vyvráceny. Přehlednou tabulku výsledků hypotéz najdeme na následující stránce:

Tabulka 4 - Tabulka stanovených hypotéz

Číslo hypotézy	HYPOTÉZA	Potvrdila se
1	*Vietnamci studují současné středoškolské obory na přání svých rodičů.*	**NE**
2	*Vietnamci jako výborní studenti s vynikajícím prospěchem – výsledky vietnamských dětí v českých školách jsou nadprůměrné.*	**NE**
3	*Při nástupu do českých škol se stali terčem šikany vzhledem k odlišnému původu.*	**NE**
4	*Vietnamci jedenapůlté i druhé generace se cítí být více Čechy než Vietnamci.*	**NE**
5	*Vietnamci jedenapůlté i druhé generace ovládají češtinu lépe než vietnamštinu.*	**ANO**
6	*Domovem Vietnamců jedenapůlté generace patří Vietnam, zatímco u druhé generace je to Česká republika.*	**NE**

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala tématem komparace českého a vietnamského školství. Prvním cílem bylo seznámit a shrnout vzdělávací systém v České republice a ve Vietnamu, zvláště v oblastech základního a středního vzdělávání. V teoretické části jsme představili typy a druhy těchto škol, které byly podrobně popsány, následně jsme objasnili legislativní a kurikulární dokumenty. K tomu, aby mohlo být provedeno kvality vzdělávacího systému obou zemí, byla nutná znalost celého českého systému, u vietnamského bylo potřeba znát současně i historickou, politickou a ekonomickou souvislost.

Usuzujeme, že český vzdělávací systém je na rozdíl od vietnamské mnohem jednodušší. U vietnamského je to způsobené nedostatečným vzdělávacím plánem, špatnými podmínkami škol, náročnými závěrečnými zkouškami a přísnou výchovou rodičů. V současné době školství ve Vietnamu stále prochází řadou nových reforem, které se snaží vytvořit jednotný systém tak, aby se nemuselo v průběhu každého roku měnit. V poslední části teoretické části jsme vyzdvihli hlavní rozdíly mezi českým a vietnamským školstvím.

Zaměřili jsme se také na vietnamskou komunitu žijící v České republice. Představili jsme historii vietnamského národa a jejich příchod do České republiky. Jejich migrace má již dlouhodobou tradici. V průběhu druhé poloviny minulého století sem přicházeli první studenti a učni v rámci vzájemné dohody obou zemí. Zlomový bod nastal v 90. letech, kdy do České republiky přijeli Vietnamci zejména z ekonomických a rodinných důvodů.

Pozornost naší práce byla především věnována dvěma generacím Vietnamců, jedenapůlté generaci, která se sem přistěhovala v útlém věku a druhé generaci, jež se tu narodila. Na základě toho bylo dalším cílem popsat jejich vztah k české a vietnamské kultuře a vztah ke vzdělávání. Zjistili jsme, že Vietnamci velice lpí na rodinné vztahy, dodržování zvyků a tradic a na to, aby jejich děti vystudovaly. Všeobecně platí, že s nejvyšším dosaženým vzděláním přichází lepší a snadnější život, neboť díky tomu se člověk lépe uplatní a bude finančně zabezpečen.

Rodinu považují Vietnamci za nejdůležitější v životě, je patrný také i výrazný vliv konfuciánského pojetí výchovy, bylo tomu tak od dávné historie, ale v poslední době se tento přístup postupně mění. Někteří rodiče se přizpůsobili zdejším zvyklostem a začali

slavit české svátky hlavně kvůli dětem. Ty se s českou kulturou setkávají každodenně, češtinu se naučili u chůvách, později ve školských zařízeních. Nadále ale přetrvává představa u rodičů, aby se děti o ně postaraly ve starším věku, aby své rodiče ctily a zachovávaly vůči nim respekt a úctu.

Praktická část práce obsahovala dotazníkové šetření a následného rozhovoru mezi čtyřmi respondenty. Hlavním cílem bylo zjistit, jaký mají vietnamští studenti postoj ke vzdělání, současně zhodnotili současných systémů obou škol a zajímaly nás též problémy, se kterými se setkali, či nesetkali během studia. Výzkumné šetření přineslo poměrně zajímavé výsledky. Ze šesti stanovených hypotéz se nám potvrdila pouze jedna. Výsledkem toho je, že se současná vietnamská společnost v České republice výrazně mění, než před desítkami let. V současné době obě generace se začleňují do české společnosti, navštěvují střední školy, ovládají perfektně česky, mají velmi dobré studijní výsledky, ve škole se nesetkali s problémy ohledně rasismu a připravují svoje plány do budoucna.

Myslíme si, že téma této bakalářské práce považujeme za velmi důležité, neboť může pomoci přispět lepšímu vnímání vietnamské komunity a vzájemného pochopení. Tato bakalářská práce vytvořila základ pro další průzkum v oblasti pedagogiky. V budoucnu bychom se rádi nadále věnovali podobnému tématu, např. srovnání vysokoškolského vzdělávání v České republice a Vietnamu a následně se zaměřili na mladé Vietnamce na českých vysokých školách.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

aj. – a jiné

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

č. – číslo

ČR – Česká republika

ISCED – mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání (International Standard Classification of Education)

H1, H2, H3, H4, H5, H6 – hypotéza 1, hypotéza 2, hypotéza 3, hypotéza 4, hypotéza 5, hypotéza 6

např. – například

QĐ-BGDĐT – rozhodnutí Ministerstva školství a výchovy (quyết định của Bộ Giáo dục và Đào tạo)

QĐ-TTg – rozhodnutí premiéra (předsedy vlády) (quyết định của thủ tướng chính phủ)

QH – Národní shromáždění (Quốc Hội)

R1, R2, R3, R4 – respondentka 1, respondent 2, respondentka 3, respondent 4

RVP – rámcový vzdělávací plán

s. – strana

Sb. – Sbírka zákonů

STEM – koncept zaměřený na čtyři obory: přírodní vědy (Science), technologie (Technology), techniku (Engineering) a matematiku (Mathematics)

ŠVP – školní vzdělávací plán

tj. – taky jiné

TT-BGDĐT – oběžník Ministerstva školství a výchovy

tzn. – to znamená

tzv. – takzvaně, takzvaný

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

PRIMÁRNÍ ZDROJE

ČERNÍK, Jan, Ján IČO, Jiří KOCOUREK, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace.

FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014.

LONDON, Jonathan D.: *Education in Vietnam*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2011.

Oběžník č. 32/2018/TT-BGDDT, kterým se vyhlašuje nový všeobecně vzdělávací program. *LuatVietnam - Hệ thống văn bản pháp luật Việt Nam - cơ sở dữ liệu luật (LuatVietnam - vietnamský systém právních dokumentů – právní databáze)* [online]. Dostupné z: https://luatvietnam.vn/giao-duc/thong-tu-32-2018-tt-bgddt-ban-hanh-chuong-trinh-giao-duc-pho-thong-moi-169745-d1.html

Primární a nižší sekundární vzdělávání (Základní vzdělávání) | Eurydice. *Welcome to Eurydice | Eurydice* [online]. Dostupné z: https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czech-republic/primarni-nizsi-sekundarni-vzdelavani-zakladni-vzdelavani

PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003.

Rozhodnutí č.: 1981/QĐ-TTg. RÁMEC STRUKTURY NÁRODNÍHO SYSTÉMU VZDĚLÁVÁNÍ. Ústava vietnamské socialistické republiky. In: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna)* [online]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Quyet-dinh-1981-QD-TTg-phe-duyet-khung-co-cau-he-thong-giao-duc-quoc-dan-328234.aspx

RVP – Rámcové vzdělávací programy - edu.cz. *edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT* [online]. Dostupné z: https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/

Struktura českého vzdělávacího systému | Eurydice. *Welcome to Eurydice | Eurydice* [online]. Dostupné z: https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czech-republic/ceska-republika

Systém kurikulárních dokumentů. *Metodický portál RVP* [online]. Dostupné z: https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=70545&view=10429&block=57827

Zákon č. 43/2019/QH14. Zákon o vzdělávání. Ústava vietnamské socialistické republiky. In.: *Thư Viện Pháp Luật* (Právní knihovna) [online]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Luat-giao-duc-2019-367665.aspx

Zákon č. 561/2004 Sb. Školský zákon. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561

SEKUNDÁRNÍ ZDROJE

TIŠTĚNÉ ZDROJE

BAREŠOVÁ, Ivona, ed. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.

ČAPEK, Robert. *Odměny a tresty ve školní praxi: kázeňské strategie, zásady odměňování a trestání, hodnocení a klasifikace, podpora a motivace žáků*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, 2014.

ČECH, Tomáš, Eva HOMOLKOVÁ, Markéta HRDOUŠKOVÁ, et al. *Jaká je škola u mě doma.* 3. vydání. Ilustroval Vojtěch ŠEDA. Praha: Meta - Společnost pro příležitosti mladých migrantů, 2018.

DVOŘÁK, Dominik, Tomáš JANÍK, Jan PRŮCHA, et al. *Srovnávací pedagogika: proměny a výzvy*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2015.

HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008.

HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO, Petra KARLOVÁ, Karel KUČERA, Mária STRAŠÁKOVÁ a Šárka ŠIMEČKOVÁ. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2018.

HLAVATÁ, Lucie a Nguyen Thi Binh SLAVICKÁ. *Praktická vietnamština: Tiêng Viêt thuc hành.* Praha: Fortuna, 2003.

CHRÁSKA, Miroslav. *Empirická pedagogická šetření a jejich statistické vyhodnocování: studijní text pro autory diplomových prací na fakultách vzdělávajících učitele.* Olomouc: Univerzita Palackého, 1986.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada).

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada).

MATĚJŮ, Petr et al. *Nerovnosti ve vzdělávání: od měření k řešení*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie (Sociologické nakladatelství).

MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam: stručná historie státu*. 2. dopl. vyd. Brno: LIBRI, 2010.

PROKOP, Jiří, ed. *K otázkám srovnávací pedagogiky: sborník z mezinárodní konference.* Praha: Karolinum, 2003.

PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů.* 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století].* Praha: Portál, 2001.

ŠTÍPEK, Jaroslav. *Pedagogická sociologie. Díl 1, Teorie a praxe sociologických výzkumů mládeže.* 1. vyd. Praha: SPN, 1982.

ŠTVERÁK, Vladimír. *Obecná a srovnávací pedagogika*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1999.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007

VÁŇOVÁ, Miroslava. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 3. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Cizinci podle kategorie pobytu a státního občanství. In: *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&pvokc=&katalog=31032&pvo=CIZ08&z=T

Education in Vietnam » History of Education. *SITES dot MIIS – What's happening in the MIIS Community* [online]. 2008. Dostupné z: https://sites.miis.edu/educationinvietnam/historyofvietnam/history-of-education/

Hodnocení zkoušek společné části maturitní zkoušky. In.: *Maturitní zkouška* [online]. 2022. Dostupné z: https://maturita.cermat.cz/files/files/zakon-vyhlaska/2021-2022/vyhlaska_177-20091-1-2022_vyzn_zmeny.pdf

Informace pro učitele: Vietnam In: *Inkluzivní škola* [online]. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/Vietnam.pdf

Nové cíle 6 cizojazyčných programů předmětu Cizí jazyk 2. In: *Báo Giáo dục và Thời đại (Novinky školství a dnešní doby).* [online]. Dostupné z: https://giaoducthoidai.vn/nhung-diem-moi-cua-6-chuong-trinh-mon-ngoai-ngu-2-post294570.html

O předmětu Morálka. In: *Vietnamské noviny – nejnovější zprávy ve Vietnamu a ve světě (Báo VietNamNet - Tin tức online, tin nhanh Việt Nam và thế giới)* [online]. Dostupné z: https://vietnamnet.vn/mon-dao-duc-bat-buoc-o-tieu-hoc-va-thcs-tu-chon-o-thpt-423342.html

Oběžník č. 13/2020/TT-BGDĐT o vzdělávacích standardech jednotlivých škol ve Vietnamu. In: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna).* [online]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Tai-chinh-nha-nuoc/Thong-tu-13-2020-TT-BGDDT-tieu-chuan-co-so-vat-chat-truong-mam-non-tieu-hoc-trung-hoc-co-so-443719.aspx

Oběžník č. 15/2020/TT-BGDĐT o struktuře maturitních zkoušek na středních školách. In.: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna).* [online]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Thong-tu-15-2020-TT-BGDDT-Quy-che-thi-tot-nghiep-trung-hoc-pho-thong-444173.aspx

Oběžník č. 28/2020/TT-BGDDT o organizaci a provozu základních škol. In: *LuatVietnam - Hệ thống văn bản pháp luật Việt Nam - cơ sở dữ liệu luật (LuatVietnam - vietnamský systém právních dokumentů – právní databáze)* [online]. Dostupné z: https://luatvietnam.vn/giao-duc/thong-tu-28-2020-tt-bgddt-dieu-le-truong-tieu-hoc-190610-d1.html

Obyvatelstvo podle vybraných národností v letech 1991 až 2021. In: *Český statistický úřad* [online].Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/scitani2021/narodnost

Poplatky ve školním roce. In: *Vietnam Plus* [online]. Dostupné z: https://www.vietnamplus.vn/hoc-phi-co-the-tang-manh-o-tat-ca-cac-cap-hoc-phu-huynh-lo-lang/792600.vnp

Praktická příprava na pracovišti, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). *Národní pedagogický institut České republiky (dříve*

Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Dostupné z: https://archiv-nuv.npi.cz/eqavet/4-prakticka-priprava-na-pracovisti.html

Podpora pozitivních disciplín ve škole. *UNICEF* [online]. Dostupné z: https://www.unicef.org/vietnam/press-releases/promoting-positive-discipline-school

Rozhodnutí Ministerstva školství a výchovy č. 40/2006/QĐ-BGDĐT o hodnocení a klasifikaci žáků. In: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna)* [online]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Quyet-dinh-40-2006-QD-BGDDT-quy-che-danh-gia-xep-loai-hoc-sinh-trung-hoc-co-so-pho-thong-14585.aspx

Rozhodnutí vlády č. 69/2017/ND-CP, kterým se vymezují funkce, úkoly, působnost a organizační struktura škol podle Ministra školství a výchovy. In: *Thư Viện Pháp Luật (Právní knihovna)* [online]. Dostupné z: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/bo-may-hanh-chinh/nghi-dinh-69-2017-nd-cp-chuc-nang-nhiem-vu-quyen-han-co-cau-to-chuc-bo-giao-duc-va-dao-tao-350206.aspx

RVP pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů - DIGIFOLIO. *DIGIFOLIO* [online]. Dostupné z: https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10429

Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě: Česká republika. *MŠMT ČR* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání-ÚIV, Národní oddělení EURYDICE. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/10185_1_2/

Školní uniformy ve vietnamských školách. *K12 Academics* [online]. Dostupné z: https://k12academics.com/School%20Uniforms/school-uniforms-vietnam

Vyhláška č. 16/2005 Sb. Vyhláška o organizaci školního roku. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-16

Vyhláška č. 72/2005 Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72

Vyhláška č. 353/2016 Sb. Vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-353

Zákon č. 67/2022 Sb. Zákon o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-67

Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111

Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563

Zastoupení vietnamské menšiny na českých školách. In: *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/data-vzdelavani-cizincu

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Struktura českého vzdělávacího systému 13
Obrázek 2 - Struktura vietnamského vzdělávacího systému 14
Obrázek 3 - Schéma RVP, 2021 20

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání – ISCED 1997 a ISCED 2011 12
Tabulka 2 - Klasifikace žáků pomocí desetibodové škály 43
Tabulka 3 - Porovnávání českého a vietnamského školství dle respondentů 69
Tabulka 4 - Tabulka stanovených hypotéz 77

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 - Zastoupení vietnamské menšiny na českých školách v roce 2021 50

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Dotazník a otázky k rozhovoru druhé generace

DRUHÁ GENERACE_DOTAZNÍK_1

ÚVOD

- **Pohlaví:**
- **Věk:**
- **Délka pobytu v České republice:**
- **V současnosti navštěvuji (doplňte typ školy, kterou studuje, obor a ročník):**
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti češtiny. Kdo vás učil poprvé česky?**
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti vietnamštiny.**
- **Jak jste přišli k vašemu českému jménu?**
- **Jak se domluvíte s rodinnými příslušníky?**

ČESKÁ ŠKOLA:

1. Co se vám vybaví jako první věc, když vzpomínáte na školu?

2. Pamatujete si na svůj první den na základní škole? Co pro vás tam bylo nejtěžší? Vzpomínáte si na některé spolužáky?

3. Podával/a jste si přihlášku v 5. ročníku na osmileté gymnázium?

- **Pokud jste odpověděli ano, bylo to spíše na základě přání rodičů nebo jste měl/a v té době už cíl, plán, kam jít dál?**

- **Pokud jste odpověděli ne (či jste se nedostali na osmileté gymnázium), na jakou střední školu jste se hlásil/a v 9. ročníku? (Bylo to také na přání rodičů nebo jste si ji sám/sama vybíral/a?)**

4. Jaké byly vaše nejoblíbenější předměty na základní škole, které jste naopak nemusely? Zůstaly stejné i na střední škole?

5. Pokud jste měl/a jazykové potíže, věnovala se Vám paní učitelka?

6. Měl/a jste nějakého oblíbeného učitele na základní škole a co na střední škole?

7. Kolik hodin denně jste se věnoval/a přípravám do školy (po skončení školního vyučování)?

8. Jak jste prospíval/a ve škole? Byly převážné dobré známky? Pokud jste přinesl/a domů špatnou známku, jak to přijali vaši rodiče?

9. Jaké jste měli známky na vysvědčení základní škole? Změnilo se něco na střední škole?

10. Setkal/a jste se někdy s rasovou diskriminací, se šikanou, posměšky či s nadávkami? Pokud ano, kde?

11. Měli jste nějaké třídní akce, které jste pravidelně dělali? Provozujete je nadále na střední škole?

12. Navštěvoval/a jste nějaké zájmové kroužky (popř. jazykové kurzy, doučování)?

13. Máte kamarády více mezi českými nebo vietnamskými dětmi?

14. Jak hodnotíte současné české školství? Mělo by se podle vás něco změnit?

VIETNAMSKÁ ŠKOLA:

1. Máte nějakou představu, jak vypadá vietnamský vzdělávací systém?

2. Jaké jsou podle vás hlavní rozdíly mezi českou a vietnamskou školou (rozvrh hodin, předměty, hodnocení apod.)?

3. Máte ve Vietnamu nějaké kamarády (popř. příbuzné v rodině), kteří tam ukončili školní docházku? Co říkají o vietnamském vzdělávacím systému?

4. Jaké jsou podle vás nedostatky vzdělávacího systému ve Vietnamu?

5. Pokud byste měl/a možnost, vyzkoušel/a byste projít vietnamským vzděláváním?

OSTATNÍ OTÁZKY (pomocí rozhovoru, videokonference):

1. Jaký je přístup ke vzdělání ve vaší rodině?

2. Cítíte se více jako Čech/Češka, či Vietnamec/Vietnamka? A proč?

3. Jaké máte vztahy k české a vietnamské kultuře, která kultura je vám bližší a proč? Dodržujete nějaké zvyky a tradice?

4. Kde v češtině chybují nejčastěji vietnamští žáci?

5. Myslíte si, že by mělo být dítě s OMJ (odlišným mateřským jazykem) zvýhodněno při hodnocení v předmětu Český jazyk a literatura, případně i v jiných předmětech? Proč ano? Proč ne?

6. Využití moderních technologií ve škole - je podle vás správné/užitečné používat při hodinách moderní technologie (plátno, dokumentární film apod.)? Pomůže to něčemu?

7. Brzy vás čeká maturitní zkouška a následně přijímací zkoušky na vysoké školy. Víte z čeho budete maturovat a kam budou mířit vaše kroky? Budete pokračovat na přání svých rodičů v oboru, který vám vyberou či už máte jasno?

8. Na závěr se zeptám, je vaším domovem Česká republika, nebo Vietnam? Uměl/a byste si představit život ve Vietnamu?

Příloha 2 – Dotazník a otázky k rozhovoru jedenapůlté generace

JEDENAPŮLTÁ GENERACE_DOTAZNÍK_2

ÚVOD

- **Pohlaví:**
- **Věk:**
- **V kolika letech, jste se přistěhovali do České republiky?**
- **Délka pobytu v České republice:**
- **V současnosti navštěvuji (doplňte typ školy, kterou studuje, obor a ročník):**
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti češtiny. Kdo vás učil poprvé česky?**
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti vietnamštiny.**
- **Jak jste přišli k vašemu českému jménu?**
- **Jak se domluvíte s rodinnými příslušníky?**

VIETNAMSKÁ ŠKOLA:

1. Pamatujete si na svůj první den ve vietnamské základní škole?

2. Kolik vás bylo ve třídě?

3. Nosili jste uniformy? Jak vypadaly?

4. V kolik hodin ráno začínala škola? Jak dlouho trvala vyučovací hodina? Kdy obvykle skončilo vyučování?

5. Jaké předměty se na vaší základní škole vyučovaly? Jaké byly vaše nejoblíbenější předměty?

6. Kolik hodin denně jste se věnoval/a přípravám do školy (po skončení školního vyučování)?

7. Dostávali jste domácí úkoly?

8. Jak je to se známkováním ve vietnamské škole?

9. Báli jste se ve škole něčeho? Měli jste tělesné tresty?

10. Jak vypadají prázdniny ve vietnamské škole?

11. Měli jste nějaké třídní akce, které jste pravidelně dělali?

12. Jaký byl váš volný čas? Navštěvoval/a jste nějaké zájmové kroužky (popř. jazykové kurzy, doučování)?

13. Jak hodnotíte tehdejší vietnamské školství? Mělo by se podle vás v současné době něco změnit?

ČESKÁ ŠKOLA:

1. Věděl/a jste něco o České republice, než jste sem jel/a?

2. Když jste přijel/a do České republiky, nastoupil/a jste rovnou na základní školu?

3. Uměl/a jste česky, když jste přijeli do České republiky?

4. Jaké byly vaše první dojmy ze základní školy? Pamatujete si stále některé spolužáky?

5. Jaké byly vaše začátky s češtinou? Stíhal/a jste průběžnou látku učiva bez problémů, když jste nastoupil/a?

6. Pokud jste měl/a jazykové potíže, věnovala se Vám paní učitelka?

7. Jaké byly vaše nejoblíbenější předměty na základní škole, které jste naopak nemusely? Zůstaly stejné i na střední škole?

8. Kam jste pokračoval/a po základní škole, či jste už podával/a přihlášku na osmileté gymnázium v 5. ročníku? Nechali rodiče výběr školy na vás?

9. Měl/a jste nějakého oblíbeného učitele na základní škole? A co na střední škole?

10. Jak jste prospíval/a ve škole? Byly převážné dobré známky? Pokud jste přinesl/a domů špatnou známku, jak to přijali vaši rodiče?

11. Jaké jste měli známky na vysvědčení základní škole? Změnilo se něco na střední škole?

12. Měli jste nějaké třídní akce, které jste pravidelně dělali? Provozujete je nadále na střední škole?

13. Jaký byl váš volný čas zde v České republice? Navštěvoval/a jste nějaké zájmové kroužky (popř. jazykové kurzy, doučování)?

14. Setkal/a jste se někdy s rasovou diskriminací, se šikanou, posměšky či s nadávkami, když jste nastoupil/a do české školy?

15. Máte teď kamarády více mezi českými nebo vietnamskými dětmi?

16. Jak hodnotíte současné české školství? Mělo by se podle vás něco změnit?

17. Kdybychom to měli shrnout, mohl/a byste zkusit říct, jaké jsou podle vás rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

OSTATNÍ OTÁZKY (pomocí rozhovoru, videokonference):

1. Jaký je přístup ke vzdělání ve vaší rodině?

2. Cítíte se více jako Čech/Češka, či Vietnamec/Vietnamka? A proč?

3. Jaké máte vztahy k české a vietnamské kultuře, která kultura je vám bližší a proč? Dodržujete nějaké zvyky a tradice?

4. Kde v češtině chybují nejčastěji vietnamští žáci?

5. Myslíte si, že by mělo být dítě s OMJ (odlišným mateřským jazykem) zvýhodněno při hodnocení v předmětu Český jazyk a literatura, případně i v jiných předmětech? Proč ano? Proč ne?

6. Využití moderních technologií ve škole - je podle vás správné/užitečné používat při hodinách moderní technologie (plátno, dokumentární film apod.)? Pomůže to něčemu?

7. Brzy vás čeká maturitní zkouška a následně přijímací zkoušky na vysoké školy. Víte z čeho budete maturovat a kam budou mířit vaše kroky? Budete pokračovat na přání svých rodičů v oboru, který vám vyberou či už máte jasno?

8. Na závěr se zeptám, je vaším domovem Česká republika, nebo Vietnam? Uměl/a byste si představit život ve Vietnamu?

Příloha 3 – Odpovědi respondentky 1

DRUHÁ GENERACE – DOTAZNÍK 1_R1

ÚVOD

- **Pohlaví:** žena
- **Věk:** 18
- **Délka pobytu v České republice:** žiji od narození, 18 let
- **V současnosti navštěvuji (doplňte typ školy, kterou studujete, obor a ročník):** gymnázium čtyřleté, 3. ročník
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti češtiny. Kdo vás učil poprvé česky?** Řekla bych, že česky umím velice dobře, poprvé jsme se naučila u české tety, kde jsem celkem strávila asi 6 let.
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti vietnamštiny. Kdo vás učil poprvé vietnamsky?** Řekla bych, že bych se domluvila, základy tam jsou, ale stále se učím té výslovnosti, protože to někdy nezní moc vietnamsky. Vietnamštinu mě učila maminka, když jsem se vrátila u tetičky. Četli jsme písmena, slova, věty, četla mi vietnamské pohádky, pak jsem byla větší, chodila jsem do místní jazykové školy, kde jsem se asi 3 roky učila intenzivně vietnamsky. Ale protože jsem chodila souběžně i do české školy, kde se učilo převážně v češtině, tak jsem náš jazyk postupně zapomínala a vzdala jsem možnost se naučit v jazykovce.
- **Jak jste přišli k vašemu českému jménu?** Dala mi ho česká teta a jsem za to jméno i ráda.
- **Jak se domluvíte s rodinnými příslušníky?** Většinou se všemi vietnamsky, se sourozenci to střídáme. Když si nevzpomenu na nějaké slovo, musím použít překladač.

ČESKÁ ŠKOLA:

1. Co se vám vybaví jako první věc, když vzpomínáte na školu? Nejvíce asi na kamarády a na zážitky.

2. Pamatujete si na svůj první den na základní škole? Co pro vás tam bylo nejtěžší? Vzpomínáte si na některé spolužáky? Jen na to, že paní učitelky nás přečetly a rozdělili jsme se do tříd, dostali jsme papírového medvídka s sladkostmi. Se spolužáky se občas vídám, někdy si i napíšeme. A co bylo nejtěžší? Asi nic, uměla jsem v té době docela dobře česky, protože jsem chodila předtím do školky.

3. Podával/a jste si přihlášku v 5. ročníku na osmileté gymnázium? ano

- **Pokud jste odpověděli ano, bylo to spíše na základě přání rodičů nebo jste měl/a v té době už cíl, plán, kam jít dál?**

Ano, jelikož v našem městě bylo gymnázium mezi Vietnamci na nejvyšší pozici, tudíž se tam musel dostat každý Vietnamec či Vietnamka, takže si rodiče přáli, abych se tam dostala.

- **Pokud jste odpověděli ne (či jste se nedostali na osmileté gymnázium), na jakou střední školu jste se hlásil/a v 9. ročníku? (Bylo to také na přání rodičů nebo jste si ji sám/sama vybíral/a?)**

Právě že gymnázium, akorát na čtyřleté a v jiném městě. Ano, rodiče mi řekli, že pokud to nevyšlo napoprvé, musí to tentokrát vyjít. Jako druhý obor jsem si podala na ekonomku.

4. Jaké byly vaše nejoblíbenější předměty na základní škole, které jste naopak nemusely? Zůstaly stejné i na střední škole? Cizí jazyky mě bavily, angličtina a němčina. Čeština mě baví také. Ano, zůstaly. Nemusela jsem přírodovědné předměty jako fyzika (tomu jsem vůbec nerozuměla), pak biologie a chemie.

5. Pokud jste měl/a jazykové potíže, věnovala se Vám paní učitelka? Já bych neřekla, že se věnovala jenom mě, ale i ostatním spolužákům, protože se několikrát zeptala, jestli je nám všechno jasné, jestli nepotřebujeme nějakou pomoc.

6. Měl/a jste nějakého oblíbeného učitele na základní škole a co na střední škole? Třídní učitel, ten byl moc fajn, něco jako táta. Hodně nás podporoval, zajímal se o nás a svojí metodou výuky uměl získat respekt. Na střední škole totéž, ale jako třídní učitelka.

7. Kolik hodin denně jste se věnoval/a přípravám do školy (po skončení školního vyučování)? Chodila jsem na základní škole do družiny, kde jsem strávila od 2 do 4 (2 hodiny), dělala jsem tam úkoly a opakovali jsme si učivo, po škole jsem se vrátila domů a učila jsem se jen na nějaké testy asi hodinu dvě. Takhle to zůstalo i na druhém stupni, jen jsem nechodila do školní družiny. Na střední škole jsem toho samozřejmě strávila nejvíc, jelikož bylo učivo už náročné, takže klidně i 6 hodin.

8. Jak jste prospíval/a ve škole? Byly převážné dobré známky? Pokud jste přinesl/a domů špatnou známku, jak to přijali vaši rodiče? Nosila jsem vždy na základní škole jedničky, i dvojku rodiče přijali. Ale když přišla trojka a horší, musela jsem za trest se učit o hodinu navíc a strhávali mi kapesné. A měli nějaké i řeči, že takhle se nedostanu ani na vysokou, že neudělám maturitu apod.

9. Jaké jste měli známky na vysvědčení základní škole? Změnilo se něco na střední škole? Měla jsem samé jedničky do 7. třídy, od 8. třídy jsem měla 2 dvojky. Takže jsem prospívala s vyznamenáním! Na střední škole se stále držím, někdy je to učivo hrozně náročné, samé jedničky teď už nejsou. Naposledy jsem měla 3 dvojky.

10. Setkal/a jste se někdy s rasovou diskriminací, se šikanou, posměšky či s nadávkami, když jste nastoupil/a do školy? Pokud ano, kde? Když jsem nastoupila, tak se skoro všichni spolužáci ze začátku se mnou nechtěli bavit, tak jsem se bavila s mými vrstevníky. Až když jsem se vyhrála ty matematické soutěže, které jsme občas dělávali v hodinách matematiky, tak se začali se mnou spolužáci bavit. Jinak mi říkali všelijak čing čong, černovláska a tak. Já jsem to nijak neřešila. Když jsem nastoupila na střední, tak jsem byla jediná Vietnamka. Tam jsem se ale naštěstí nesetkala s nějakými nadávkami a rychle jsem se se současnými spolužáky skamarádila.

11. Měli jste nějaké třídní akce, které jste pravidelně dělali? Provozujete je nadále na střední škole? Byly školy v přírodě, tam jsem poprvé jela až ve 3. třídě, zezačátku rodiče nechtěli, bylo to daleko a měli o mě strach. Ale později jsem je přesvědčila, že i

ostatní Vietnamci tam také jeli, že by bylo fajn také jet s nima. Pak jsme občas byli v kině, divadle nebo v knihovně. Na střední škole to byly školní výlety, občas divadlo, ale nejlepší bylo stejně spaní ve škole. To jsme občas dělávali před vánočními prázdninami a před koncem školního roku.

12. Co váš volný čas? Navštěvoval/a jste nějaké zájmové kroužky (popř. jazykové kurzy, doučování)? Ne, pro rodiče to byla ztráta času, abych někde byla, ale chodila jsem na doučování ve škole, jelikož někteří učitelé to nabízeli. A navíc to bylo zdarma. Jinak volného času jsem měla hodně. Často jsem ale byla doma a musela se učit, dělat úkoly a domácí práce. Četla i knížky, dívala se na televizi nebo jsem pomáhala rodičům v obchodě. Ven s kamarádkami jsem mohla, když byly prázdniny.

13. Máte kamarády více mezi českými nebo vietnamskými dětmi? Ze začátku jsem se více bavila s vietnamskými, teď mám více českých kamarádů, takže s české.

14. Jak hodnotíte současné české školství? Mělo by se podle vás něco změnit? Poslední dobou se mluví o výuce dějepisu. Nestíhá se závěrečných ročnících dokončit látka (u nás co si pamatuji v 9. ročníku, tak jsme ani nestihli dodělat Českou republiku po roce 1993, pak ty světové dějiny, to jsme udělali jen letmo.

VIETNAMSKÁ ŠKOLA:

1. Máte nějakou představu, jak vypadá vietnamský vzdělávací systém? Já bych řekla, že tam je určitě školka, pak základní škola, střední škola a vysoká škola. Ale popravdě ani nevím. Téma mi není blízké, zajímám se spíše o něco jiného.

2. Jaké jsou podle vás hlavní rozdíly mezi českou a vietnamskou školou (rozvrh hodin, předměty, hodnocení apod.)? Vietnam – nošení uniforem, končí velice pozdě, následně docházejí na doučování, náročné učivo a zkoušky, končí se 12. rokem (ZŠ, SŠ), hodnocení se strašně důležité na rozdíl v České republice, prostě tam musíte mít co nejlepší výsledky. Česko – nenosí se uniformy, většinou po vyučování jsou žáci doma nebo navštěvují kroužky, končí se 13. rokem (ZŠ, SŠ).

3. Máte ve Vietnamu nějaké kamarády (popř. příbuzné v rodině), kteří tam ukončili školní docházku? Co říkají o vietnamském vzdělávacím systému? Mám tam bratrance a sestřenice. Říkají, že je to velice náročné, hodně učení, chození na doučování, žádný volný čas.

4. Jaké jsou podle vás nedostatky vzdělávacího systému ve Vietnamu? Ty jejich maturitní zkoušky mi přijdou hodně náročné a co jsem slyšela, jsou písemné, ráda bych přidala jako u nás ústní zkoušky, tímto způsobem se lépe hodnotí znalost učiva. Pak asi, že to není zdarma, musejí se platit různé poplatky.

5. Pokud byste měl/a možnost, vyzkoušel/a byste projít vietnamským vzděláváním? Radši bych to nezkoušela, protože bych musela každý den strávit hodně času ve škole, pak na doučováních a nevím ještě kde a toho volna bych si neužila jako tady. Jsem rodičům moc vděčná, že mohu být tady.

OSTATNÍ OTÁZKY (byly položeny v rámci videohovoru):

1. Jaký je přístup ke vzdělání ve vaší rodině? Vždycky mi říkali, že se mám dobře učit, získat jedničky, abych se pak dostala na střední a vysoké školy a poté mít nějakou dobře placenou práci. Vždycky mě srovnávali s dětmi jejich přátel, že musím být lepší než oni.

2. Cítíte se více jako Češka, či Vietnamka? A proč? Je to tak napůl, zvenku jsem Vietnamka, ale myšlení a svoje názory jsem více jako Češka a také jsem se tu narodila.

3. Jaké máte vztahy k české a vietnamské kultuře, která kultura je vám bližší a proč? Dodržujete nějaké zvyky a tradice? K obou kulturám mám kladný vztah. Nevím, asi obě, jelikož jsem zezačátku strávila hodně let u české tety, tam jsem se seznámila s Vánocemi a Velikonocemi, zatímco rodiče byli neustále v práci. Až když jsem byla starší, poznávala jsem i vietnamské svátky. Nejvíce slavíme lunární rok, pak je vietnamský den dětí, pak některé vietnamské spolky v kraji pořádají různé společenské akce, kterých se pravidelně zúčastňujeme. A nesmím také zapomenout na uctívání předků, každý první a patnáctý den v lunární kalendáři zapalujeme vonné tyčinky, na oltář dáváme různá jídla a uctíváme je.

4. Kde v češtině chybují nejčastěji vietnamští žáci? Skloňování a časování.

5. Myslíte si, že by mělo být dítě s OMJ (odlišným mateřským jazykem) zvýhodněno při hodnocení v předmětu Český jazyk a literatura, případně i v jiných předmětech? Proč ano? Proč ne? Vietnamci, kteří se tu narodili, tak ne, mají podle mě stejné podmínky jako Češi. Ovšem pokud mluvíte u žáků, kteří se sem přistěhovali a hned musely jít do škol, tak ano, ze začátku ne hodnotit špatnou známkou, ale slovním hodnocením, asi by bylo dobré vytvořit nějaký individuální studijní plán.

6. Využití moderních technologií ve škole - je podle vás správné/užitečné používat při hodinách moderní technologie (plátno, dokumentární film apod.)? Pomůže to něčemu? Rozhodně ano, žijeme v moderní době technologií, navíc v hodinách je to velmi přínosné a zpestří tak i výuku. Samozřejmě jen někdy používat, pokud by zbyl čas.

7. Brzy vás čeká maturitní zkouška a následně přijímací zkoušky na vysoké školy. Víte z čeho budete maturovat a kam budou mířit vaše kroky? Budete pokračovat na přání svých rodičů v oboru, který vám vyberou či už máte jasno? Maturuji z češtiny, angličtiny, pak si můžeme vybírat ze dvou předmětů. Asi si vyberu němčinu a základy společenských věd. Chtěla bych studovat psychologii nebo jít na nějakou žurnalistiku. Rodiče by rádi chtěli právo. Tak uvidím. To také nezní špatně.

8. Na závěr se zeptám, je vaším domovem Česká republika, nebo Vietnam? Umíš si představit život ve Vietnamu? Domov je tam, kde jsem se narodila, takže Česká republika. Ale kořeny mám také i ve Vietnamu, to ale beru jako nějakou dovolenou, ne jako domov, takže žít tam bych si nedokázala představit. Byla jsem tam už čtyřikrát s rodinou, na ty zdejší podmínky bych si nezvykla. Myslím jinak, oblékám se jinak, mám jiný styl než místní a ti by mi těžko přijali.

Moc děkuji za rozhovor!

Příloha 4 – Odpovědi respondenta 2

DRUHÁ GENERACE – DOTAZNÍK 1_R2

ÚVOD

- **Pohlaví:** muž
- **Věk:** 17
- **Délka pobytu v České republice:** 17
- **V současnosti navštěvuji (doplňte typ školy, kterou studuje, obor a ročník):** střední škola keramická a sklářská, design, 2. ročník
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti češtiny. Kdo vás učil poprvé česky?** Česky ovládám dobře, naučil jsem se nejdříve od bráchy, pak ve školce, ve škole a v družině díky učitelkám a paní vychovatelce.
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti vietnamštiny. Kdo vás učil poprvé vietnamsky?** Vietnamsky moc neumím, kombinuji to s češtinou. Poprvé mě učila mamka, pak trošku i brácha. Pak už to vzdali, protože mě to nešlo a bylo to už těžké. Tak jsme si pomalu povídali vietnamsky než aby mě učila teorii.
- **Jak jste přišli k vašemu českému jménu?** Dozvěděl jsem se, že mi ho dala mamka, vietnamsky mám jméno na H, tak mi i české jméno vybrala na H.
- **Jak se domluvíte s rodinnými příslušníky?** Se starším bratrem mluvím pouze česky, u rodičů tomu říkám mix, takže česky i vietnamsky. Několikrát ani neví, o čem mluvím, takže využívám pomoc od bratra nebo si vyhledám obrázek a nějak to vysvětluji rodičům. Občas používám i překladač.

ČESKÁ ŠKOLA:

1. Co se vám vybaví jako první věc, když vzpomínáte na školu? Nejvíc asi na kamarády i některé učitele.

2. Pamatujete si na svůj první den na základní škole? Co pro vás tam bylo nejtěžší? Vzpomínáte si na některé spolužáky? Už ne, rozdělili nás do tříd, kde jsme se představili a dostali nějaké malé dárky. Nejtěžší pro mě asi nic nebylo, protože jsem uměl dobře česky lépe než vietnamsky. Na spolužáky si vzpomínám, vídám se se dvěma. Ostatní většinou v autobuse, protože chodíme do různých středních škol ve stejném městě.

3. Podával/a jste si přihlášku v 5. ročníku na osmileté gymnázium? ano

- **Pokud jste odpověděli ano, bylo to spíše na základě přání rodičů nebo jste měl/a v té době už cíl, plán, kam jít dál?**

Jelikož jsem měl na vysvědčení 2 dvojky a byl jsem mladší než můj bratr, tak rodiče pochopili, že gymnázium v té době asi není nic pro mě, ale všichni vietnamští spolužáci ve naší i ve vedlejší třídě podávali přihlášku, tak rodiče chtěli, abych si to jenom vyzkoušel, tak jsem přihlášku odevzdal také.

- **Pokud jste odpověděli ne (či jste se nedostali na osmileté gymnázium), na jakou střední školu jste se hlásil/a v 9. ročníku? (Bylo to také na přání rodičů nebo jste si ji sám/sama vybíral/a?)**

Na střední odbornou školu keramickou a sklářskou. Rodiče už věděli, že nejsem moc studijní typ, ale chtěli pro mě, abych šel ještě i na informatiku, protože mi baví také počítače. Já jsem jim řekl, že mi bude bavit něco kreativního a méně náročného, nějak jsem je s bratrem přesvědčil, tak to nakonec přijali. Přijímačky na tyto školy byly i dříve, protože to byly talentové zkoušky, takže když jsem se dostal, byli moc rádi.

4. Jaké byly vaše nejoblíbenější předměty na základní škole, které jste naopak nemusely? Zůstaly stejné i na střední škole? Anglický jazyk na základní škole. Na střední škole to zůstalo stejné, přidal se předmět umělecká prezentace. Nejmíň oblíbený předmět byla čeština, pak i přírodopis a fyzika, na střední to zůstalo také, protože mě nebaví hlavně literatura, přírodopis byl jen v prvním ročníku, takže pak zmizel.

5. Pokud jste měl/a jazykové potíže, věnovala se Vám paní učitelka? Neměl. Mluvil jsem dobře česky. Pomoc paní učitelky jsem nepotřeboval.

6. Měl/a jste nějakého oblíbeného učitele na základní škole a co na střední škole? Naše třídní učitelka na druhém stupni, která právě vyučovala anglický jazyk, který mi bavil. Na střední také učitelka angličtiny ale překvapivě i učitelka matematiky, není to sice můj oblíbený předmět ale umí to dobře vysvětlit.

7. Kolik hodin denně jste se věnoval/a přípravám do školy (po skončení školního vyučování)? Na základce jsem byl na prvním stupni v družině, asi 2 hodiny jsme tam dělali úkoly a procvičili jsme to, co mi nešlo, na druhém stupni jsem se učil asi hodinu, na střední toho mám méně povinných předmětů, tak také kolem hodinu, u těch odborných výtvarných předmětů tak asi kolem 3 hodin, jelikož to byly náročné úkoly okolo kresby nebo příprav na projekty.

8. Jak jste prospíval/a ve škole? Byly převážné dobré známky? Pokud jste přinesl/a domů špatnou známku, jak to přijali vaši rodiče? Na základce jedniček bylo, ale bylo i hodně špatných známek, zakázali mi počítač, musel jsem se učit a využil jsem pomoc od bráchy. Někdy to šlo, někdy to nešlo. Až na druhém stupni pochopili, že gymnázium nebude pro mě, tak mi řekli, že stačí, když postoupím dál. Brácha to měl těžší než já. U mě byli trochu mírnější. Na střední to bylo mnohem lepší, jelikož studuji obor, který mě baví a známky se výrazně zlepšily.

9. Jaké jste měli známky na vysvědčení základní škole? Změnilo se něco na střední škole? Samé jedničky jsem měl do 2. třídy, pak přišly dvojky od 3. třídy. Na druhém stupni jsem měl i trojky, to přijali docela i dobře, jak jsem odpovídal, byl jsem až druhé dítě, tak nebyli na mě tolik nároční jako na staršího bratra. V 9. třídě jsem trojku už neměl, nějak jsem se zlepšil. Na střední se stále držím, je tam jenom jedna trojka.

10. Setkal/a jste se někdy s rasovou diskriminací, se šikanou, posměšky či s nadávkami, když jste nastoupil/a do školy? Pokud ano, kde? Ne, nebylo to nic vážného, smál jsem se tomu, mě to ani nezajímalo. Na střední škole totéž, jsem jediný kluk ve třídě ale spolužačkám zajímaly jiné věci než je můj původ.

11. Měli jste nějaké třídní akce, které jste pravidelně dělali? Provozujete je nadále na střední škole? Spaní ve škole, kino, školní výlety a na základce i školy v přírodě. Na střední většinou jezdíme na nějaké umělecké výstavy, školní výlety jsou vždy na konci června.

12. Co váš volný čas? Navštěvoval/a jste nějaké zájmové kroužky (popř. jazykové kurzy, doučování)? Od malička jsem rád kreslil a vyráběl věci z papíru, tak se máma rozhodla, že mi podá přihlášku do základní umělecké školy na výtvarný obor. Byl jsem tam 9 let. Jinak na doučování jsem nechodil, na to jsem měl bratra nebo jsem se učil sám. Ve volném čase si volám s kamarády, hrajeme počítačové hry. Občas se dívám s bratrem na seriály a filmy.

13. Máte kamarády více mezi českými nebo vietnamskými dětmi? České, vietnamské kamarády moc nemám.

14. Jak hodnotíte současné české školství? Mělo by se podle vás něco změnit? Je to dobré, neměnil bych nic.

VIETNAMSKÁ ŠKOLA:

1. Máte nějakou představu, jak vypadá vietnamský vzdělávací systém? Nevím, nezajímám se o tom.

2. Jaké jsou podle vás hlavní rozdíly mezi českou a vietnamskou školou (rozvrh hodin, předměty, hodnocení apod.)? Vím, že ve Vietnamu se nosí uniformy, když to u nás ne. Pak i známky, tam je 10 výborný, tady 1.

3. Máte ve Vietnamu nějaké kamarády (popř. příbuzné v rodině), kteří tam ukončili školní docházku? Co říkají o vietnamském vzdělávacím systému? Mám tam příbuzné, ale nehovořím s nimi, protože neumím moc vietnamsky.

4. Jaké jsou podle vás nedostatky vzdělávacího systému ve Vietnamu? Netuším.

5. Pokud byste měl/a možnost, vyzkoušel/a byste projít vietnamským vzděláváním? Určitě ne. Jsem rád, že chodím do české školy.

OSTATNÍ OTÁZKY (byly položeny v rámci videohovoru, v našem případě jsme videohovor nepotřebovali):

1. Co myslíš, jaký je přístup ke vzdělávání v naší rodině? Jelikož jsem mladší než ty, tak si myslím, že rodiče na mě nebyli moc přísní jako na tebe. Měl jsem hodně volného času na volání s kamarády a na kreslení a tvoření. Samozřejmě chtěli, abych měl dobré známky a dokončil základní a střední školu a pokračoval dále na vysoké škole. A abych uměl hodně cizích jazyků, díky tomu třeba dostanu lepší práci, ať už tady v Česku, nebo v zahraničí. S vietnamštinou už to vzdali (smích).

- **Proč myslíš, že to s tebou vzdali?** Tak ty ses naučil vietnamštinu sám skrz televizi, což mě to až někdy překvapuje, někdy ti to naučila mamka z vietnamských učebnic. Já když jsem se narodil, tak byla mamka už hodně doma, nepracovala s tátou v restauraci, tam už táta měl dostatek lidí. K české tetě mě nedala, pak jsem šel do školky, takže když se mi to snažila naučit, nešlo mi to, už jsem uměl více česky, tak jsem to vzdal a máma taky.

- **A chtěl bys v rámci možností i teď se naučit vietnamsky? Nemrzí ti to?** Nemrzí, oceňuji, že máme k dispozici online překladač, tak to používám, když třeba se s rodiči nedomluvím, jinak mám tvojí pomoc (smích).

2. Cítíš se více jako Čech, či Vietnamec? A proč? Tak napůl. Zvenku jsem sice Vietnamec ale uvnitř přemýšlím jako Čech.

3. Jaké máš vztahy k české a vietnamské kultuře, která kultura je ti bližší a proč? Dodržujeme nějaké zvyky a tradice? Mám kladné vztahy jak k české, tak i k vietnamské kultuře. Bližší mi je česká, protože slavíme doma ty Vánoce, táta se naučil bramborový salát, jíme řízky, občas kapra, zdobíme stromeček a dáváme si malé dárky, o jiných státních svátcích mají rodiče většinou volno, tak jsme spolu doma a odpočíváme. U vietnamských svátků slavíme jenom ten vietnamský lunární rok, další svátky ve Vietnamu moc neznám. Pak máme uctívání předků, to děláš ty a rodiče. V každém měsíci se uctívají předky, dáváte na oltář ovoce a drobné jídlo a modlíte se. Já to s nadšením pozoruji. (smích)

- **Ještě Tět Trung Thu slavíme. Jen nechodíme na ty společenské akce, které vietnamský spolek v kraji pořádá.** To ano, za to ale máme doma takovou menší hostinu a dostáváme peníze. Ale celkově nechodíme na všechny ty akce.
- **Proč myslíš, že to tak je, že se my (ale i někteří Vietnamci v našem okolí) moc nezúčastňujeme těchto akcí?** Jednoduše, protože rodiče pracují v obchodním centru, udělat si jen tak volno asi nejde. A ty akce většinou začínají od šesti nebo sedmi večer, takže některé rodiny kvůli práci nemají ani čas, tak slaví spolu doma. Někteří jsou ale schopni zavřít na jeden den kvůli tomu no.

4. Kde v češtině chybují nejčastěji vietnamští žáci? Asi ve skloňování. Občas pravopis i, y jako většina Čechů u podstatných jmen, sloves atd.

5. Myslíš si, že by mělo být dítě s OMJ (odlišným mateřským jazykem) zvýhodněno při hodnocení v předmětu Český jazyk a literatura, případně i v jiných předmětech? Proč ano? Proč ne? Pokud se tu narodilo, tak ne, mě brali učitelé stejně jako ostatní čeští spolužáci. Kdyby se přistěhoval sem do Česka, tak ano, může třeba mít jiné požadavky a tak.

6. Využití moderních technologií ve škole - je podle tebe správné/užitečné používat při hodinách moderní technologie (plátno, dokumentární film apod.)? Pomůže to něčemu? Ano. Myslím si, že to oživí výuku a žáci si lépe zapamatují učivo, když uvidí nějaké obrázky nebo dokumenty. A nežijeme někde v pravěku! Myslím si, že k tomu pomohla i distanční výuka. Učitelé se prostě museli přizpůsobit technologiím, takže by je měli používat i nadále.

7. Brzy tě čeká maturitní zkouška a následně přijímací zkoušky na vysoké školy. Víš z čeho budeš maturovat a kam bys chtěl jít na vysokou? Budeš pokračovat na přání svých rodičů v oboru, který ti vyberou či už máš jasno? Až za dlouho (smích). Vím, že určitě z češtiny, angličtiny, dějin umění, technologie a obhajoby maturitní práce, toho se bojím, protože nevím, na co budu psát. Chci pak jít na grafický design nebo na animovanou tvorbu. Rodiče s tím problém nemají, už vědí, co mi baví, ale chtějí, abych si podal těch přihlášek co nejvíc, protože na tyhle obory berou málo lidí.

8. Na závěr se zeptám, je tvým domovem Česká republika, nebo Vietnam? Umíš si představit život ve Vietnamu? Česko je mi bližší, protože jsem se tu narodil, ale ve Vietnamu se narodili mojí rodiče, takže to beru jako svůj druhý ne jako hlavní domov, kde mohu strávit letní prázdniny, ale žít tam určitě nechci, protože bych tam nezapadl mezi lidmi. Sice jsem tam byl jen dvakrát, ale buď tam bylo příšerné vedro, nebo tam hodně pršelo. A navíc vietnamština by byl velký problém.

Díky za rozhovor!

Příloha 5 – Odpovědi respondentky 3

JEDENAPŮLTÁ GENERACE – DOTAZNÍK 2_R3

ÚVOD

- **Pohlaví:** žena
- **Věk:** 17
- **V kolika letech, jste se přistěhoval/a do České republiky?** v 9 letech
- **Délka pobytu v České republice:** 8 let
- **V současnosti navštěvuji (doplňte typ školy, kterou studuje, obor a ročník):** střední odbornou školu, obor obchodní akademii ve 2. ročníku
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti češtiny. Kdo vás učil poprvé česky?** Bylo to horší, když jsem nastoupila do školy, ale je to dobrý. Občas mi nějaké slovíčko vypadne, tak se to snažím jinak vysvětlit. Česky mi poprvé naučily paní učitelka a paní družinářka.
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti vietnamštiny. Kdo vás učil poprvé vietnamsky?** Postupně se to zhoršuje, ze začátku to bylo dobrý. Učila babička a pak i máma, protože pracovala, tak jsem zůstala doma s babičkou. Spolu jsme četli nějaké obrázkové knihy, čísla, písmena a učila mě taky barvy a jména. Člověk ale pak přijede do České republiky a chodí do školy, takže jsem na některé obyčejné věci zapomínala. Čtení a psaní už mi nejdou to co dřív. Teď se snažím vrátit se na začátek.
- **Jak jste přišli k vašemu českému jménu?** Dala mi ho paní učitelka společně se spolužáky. Udělali nějaké hlasování tří jmen. Jméno, které dostalo nejvíce hlasů, tak jsem to jméno dostala a líbí se mi.
- **Jak se domluvíte s rodinnými příslušníky?** Musím doma mluvit pouze vietnamsky, kdykoliv řeknu něco česky, okamžitě po mě rodiče chtěli, abych jim to přeložila, co jsem právě říkala, tak někdy používám i Google překladač. Se sestrou mluvíme česky, pokud nás rodiče nenačapají, jinak se snažíme mluvit vietnamsky.

VIETNAMSKÁ ŠKOLA:

1. Pamatujete si na svůj první den ve vietnamské základní škole? Byla taková oslava nového školního roku, pak četla jména žáků, do které třídy budou chodit a šli jsme za paní učitelkou. Dostali jsme seznam učebnic a sešitů, kterých jsme si museli koupit. Následující den se už normálně učilo.

2. Kolik vás bylo ve třídě? Asi kolem 45.

3. Nosili jste uniformy? Jak vypadaly? V naší škole pro dívky byly povinné černé sukně, bílá košile s logem školy a červený šátek. Kluci mělo košili s logem, kalhoty a také červený šátek.

4. V kolik hodin ráno začínala škola? Jak dlouho trvala vyučovací hodina? Kdy obvykle skončilo vyučování? U nás začala v 8. Vyučování trvalo jen 35 minut. Rozvrh hodin se dělil na ranní výuku a na odpolední výuku. V mezičase byla hodinová až dvouhodinová pauza. Některé děti jely domů se naobědvat, některé měly s sebou svačiny

a jedly venku na školním dvoře. Mohli jsme i jít spát, protože bylo i velké horko. Každý den jsme končili ve tři hodiny odpoledne.

5. Jaké předměty se na vaší základní škole vyučovaly? Jaké byly vaše nejoblíbenější předměty, které jste naopak nemusely? Chào cờ - to je to ranní cvičení na hřišti, zpívá se vietnamská hymna, vzdává se čest prezidentovi, pak klasické předměty – vietnamština, matematika, zeměpis, dějepis, angličtina atd. Mě bavily všechny předměty. Nejradši jsem měla asi matematiku.

6. Kolik hodin denně jste se věnoval/a přípravám do školy (po skončení školního vyučování)? Chodila jsem každý den na doučování k soukromé paní učitelce, po tom jsem se musela učit doma učit, asi dvě hodiny s maminkou. Někdy pak s babičkou. V podstatě jsem pojem volný čas moc neměla. Pořád jsem se jenom učila.

7. Dostávali jste domácí úkoly? Každý den byly domácí úkoly. Buď něco opsat, počítání, slovní úlohy, naučit se na test, zkoušení apod.

8. Jak je to se známkováním ve vietnamské škole? Od 0 do 10, známka 10 odpovídá české 1, 0 totální propad, odpovídá to velké 5.

9. Báli jste se ve škole něčeho? Měli jste tělesné tresty? Ve vietnamštině se hlavně každou hodinu neustálo zkoušelo, museli jsme často recitovat básně, odpovídat na nějaké otázky ohledně gramatiky atd. Tresty jsme měli taky, buď jsme za to museli stát celou hodinu venku, nebo čelem ke zdi. Při horších trestech jsme museli opsat stokrát nějakou větu, uklízet třídu a tak.

10. Jak vypadají prázdniny ve vietnamské škole? Letní prázdniny nám začínaly dříve, někdy v polovině června. Lunární prázdniny jsme měli také dlouhé. Pak 2 dny volna na den úmrtí našeho prezidenta Ho Či Mina. A pak jednodenní volna, kdy např. vznikla Vietnamská republika atd.

11. Měli jste nějaké třídní akce, které jste pravidelně dělali? Pouze takové vycházky po městě a okolí v rámci hodin dějepisu nebo zeměpisu. Když někdo měl narozeniny, byla taková menší oslava. Pak na den vietnamských učitelů, vzdávali jsme čest všem učitelů, zpívali jsme, recitovali básně a tak.

12. Jaký byl váš volný čas? Navštěvoval/a jste nějaké zájmové kroužky (popř. jazykové kurzy, doučování)? Volný čas byl krátký. Rodiče nás nutili se sestrou o víkendech chodit na všemožné kroužky: zpěv, kreslení, cizí jazyky (angličtina a francouzština), abychom nebyly pořád doma. A samozřejmě po škole jsme chodily na několikahodinová doučování.

13. Jak hodnotíte tehdejší vietnamské školství? Mělo by se podle vás v současné době něco změnit? Špatně. Já bych si přála méně těch odpoledních hodin, méně domácích úkolů a aby to nebylo pro ně náročné. Já bych chtěla, aby zažily krásné dětství a ne ho strávili pořád učením.

ČESKÁ ŠKOLA:

1. Věděl/a jste něco o České republice, než jste sem jel/a? Nic jsem o České republice nevěděla.

2. Když jste přijel/a do České republiky, nastoupil/a jste rovnou na základní školu? Přijela jsem na začátku srpna a tátův kamarád mi zařídil školu, kde jsem v září nastoupila do 4. ročníku.

3. Uměl/a jste česky, když jste přijeli do České republiky? Uměla jsem jen pozdravy a čísla od 0 do 10. Měla jsem jen 1 měsíc, abych se naučila nějaké ty základy. Tak mi našli nějakou paní učitelku, ke které jsem chodila učit česky. Pak jsem chodila do školní družiny.

4. Jaké byly vaše první dojmy ze základní školy? Pamatujete si stále některé spolužáky? Přišla jsem do třídy, paní učitelka mě posadila do první lavice, seděla jsem s jednou Vietnamkou. Krátce jsem se představila a to je asi vše, co si pamatuji. Na spolužáky si pamatuji, občas je vídám, když třeba jdu do knihovny nebo někam nakoupit.

5. Stíhal/a jste průběžnou látku učiva bez problémů, když jste nastoupil/a? Jaké byly vaše začátky češtiny? Zezačátku to bylo moc těžké, protože se opakovala vyjmenovaná slova. O tom jsem nic nevěděla, pak i slovní druhy. Úkoly jsem dělala spolu s paní učitelkou na doučování. Spolu jsme také opakovali pravopis, měla jsem problémy s výslovností, takže to byl docela boj.

6. Pokud jste měl/a jazykové potíže, věnovala se Vám paní učitelka? Při samostatných prací jsem dostávala více času než ostatní. Zezačátku mě opravovala při výslovnostech, při skloňování atd. Dostala jsem i mírnější známkování.

7. Jaké byly vaše nejoblíbenější předměty na základní škole, které jste naopak nemusely? Zůstaly stejné i na střední škole? Matematiku, byla jsem se svými znalostmi napřed oproti českým spolužákům. Nemusela jsem vlastivědu a přírodovědu. Na střední mi zůstala ta matematika, pak mi hodně bavila ekonomie a angličtina.

8. Kam jste pokračoval/a po základní škole, či jste už podával/a přihlášku na osmileté gymnázium v 5. ročníku? Nechali rodiče výběr školy na vás? V páté třídě jsem na gymnázium nechtěla, nebyla jsem dostatečně připravená, ale rodiče chtěli, tak jsme přihlášku podávala. Nedostala jsem se, rodiče se s tím smířili. V 9. třídě jsem si podala přihlášku na obchodní akademii, byl to můj výběr, hodně jsem o tom s rodiči mluvila a oni s tím souhlasili. Na gymnázium jsem stejně jít nechtěla, jelikož tam by nebyly ty odborné předměty a chyběla by mi nějaká ta praxe.

9. Měl/a jste nějakého oblíbeného učitele na základní škole? A co na střední škole? Paní učitelka, co mě učila česky, jí jsem měla moc ráda. Jinak třídní učitelé, na ty byl největší spoleh, ať už na základní nebo na střední škole.

10. Jak jste prospíval/a ve škole? Byly převážné dobré známky? Pokud jste přinesl/a domů špatnou známku, jak to přijali vaši rodiče? Tak na začátku jsem měla špatné známky vzhledem k tomu, že mi nešla moc čeština a moc jsem toho nenamluvila. Byly i trojky, jednou jsem dostala i čtyřku z diktátu. Časem jsem se ale zlepšovala, ale rodiče nebyli na mě zlí nebo by mi něco zakazovali. Zdůraznili však, že se musím hodně učit! Pak jsem často nosila i jedničky.

11. Jaké jste měli známky na vysvědčení základní škole? Změnilo se něco na střední škole? Měla jsem tam jednu až dvě dvojky, ale prospěla jsem s vyznamenáním. Na střední škole to zůstalo stejné.

12. Měli jste nějaké třídní akce, které jste pravidelně dělali? Provozujete je nadále na střední škole? Tady jsem poznala, co jsou ty školní výlety a exkurze zač. Byly to nejlepší zážitky v mém životě a hodně jsem se nových informací naučila. Na střední škole se přidala i spaní ve školách.

13. Jaký byl váš volný čas zde v České republice? Navštěvoval/a jste nějaké zájmové kroužky (popř. jazykové kurzy, doučování)? Tady se to nezměnilo, ale chodila jsem na angličtinu a francouzštinu do jazykového centra. Hodně jsem rodičům pomáhala v našem malém obchůdku.

14. Setkal/a jste se někdy s rasovou diskriminací, se šikanou, posměšky či s nadávkami, když jste nastoupil/a do české školy? Ne. Zezačátku jsem měla docela strach, že se mi budou posmívat, urážet a tak podobně. Ale rychle jsem mezi nimi zapadla. Hodně mi toho ukázali, pomáhali, chtěli vědět o mojí zemi, tak jsem jim občas něco povyprávěla. Spíše jsem se s nimi setkala mimo školu.

15. Máte teď kamarády více mezi českými nebo vietnamskými dětmi? Mezi českýma kamaráda, protože jsem se snažila mezi nima zapadnout a díky tomu se naučit česky i poznat českou kulturu.

16. Jak hodnotíte současné české školství? Mělo by se podle vás něco změnit? V některých předmětech se nestíhá dobrat látka. Např. výuka dějepisu se nestíhá, měla by se zvýšit hodinová dotace. Na základní škole jsme v dějepise v 9. ročníku nestíhali dodělat ty nejnovější dějiny. Tam jsme jenom si stručně říkali, co se stalo a tak.

17. Kdybychom to měli shrnout, mohl byste zkusit říct, jaké jsou podle vás rozdíly mezi českou a vietnamskou školou? česká –žádné uniformy, méně domácích úkolů, moderní školní třídy, málo tříd a žáků ve třídách, doučování spíš dobrovolné, více volného času na koníčky, **vietnamská** – častá doučování po škole, volný čas je málo i vůbec, nošení školních uniforem, každý den domácí úkoly, hodně žáků a tříd, časté zkoušení, těžké testy

OSTATNÍ OTÁZKY (byly položeny v rámci videohovoru):

1. Jaký je přístup ke vzdělání ve vaší rodině? Rodiče přijeli se mnou do České republiky s tím, abych se tu měla dobře, abych jednou neskončila jako oni, takže mi furt říkali, abych se učila dobře, nosila výborné známky a pokračovala na vysokou a získala dobrou práci.

2. Cítíte se více jako Čech/Češka, či Vietnamec/Vietnamka? A proč? Dříve bych odpověděla 100 % Vietnamka, protože jsem v té době neuměla česky ani jedno slovo, nevěděla jsem o té zemi vůbec nic. Časem jsem si zvykla tady už těch 8 let, tak si myslím, že už jsem i Česka, tak i Vietnamka. Mluvím celkem dobře česky, mám tu české kamarády, chodím poznávat české památky a kulturu a slavíme ty české svátky, nejvíc ty Vánoce. Pak ale mluvím i vietnamsky, slavím s rodiči naše svátky, uctívám naše předky. Takže bych řekla, že jsem někde mezi. Takže banánové dítě?

3. Jaké máte vztahy k české a vietnamské kultuře, která kultura je vám bližší a proč? Dodržujete nějaké zvyky a tradice? Jak jsem v předchozí otázce odpověděla, slavíme české i vietnamské svátky. Některé tradiční zvyky dodržujeme. Mám kladné vztahy k obou kulturám.

4. Kde v češtině chybují nejčastěji vietnamští žáci? Myslím si, že nejvíce asi ve skloňování.

5. Myslíte si, že by mělo být dítě s OMJ (odlišný mateřský jazyk) zvýhodněno při hodnocení v předmětu Český jazyk a literatura, případně i v jiných předmětech? Proč ano? Proč ne? Ano. Pro ty, kteří jako já přijeli do České republiky, určitě. Před tím by měli docházet na nějaké doučování nebo na nějaké kurzy českého jazyka, aby měli povědomí, co se v jazyce učí. Ta generace, která se tu narodila, tak ne, ta má stejné podmínky jako Češi si myslím, protože už odmala umějí česky, tak by to nebyl zas tak velký problém.

6. Využití moderních technologií ve škole - je podle vás správné/užitečné používat při hodinách moderní technologie (plátno, dokumentární film apod.)? Pomůže to něčemu? Ano. Díky nim dojde ke zvyšování efektivity a kvality výuky. Ať už jsou to dokumenty, obrázky, protože kdo by vydržel celou hodinu poslouchat nějaký výklad?

7. Brzy vás čeká maturitní zkouška a následně přijímací zkoušky na vysoké školy. Víte z čeho budete maturovat a kam budou mířit vaše kroky? Budete pokračovat na přání svých rodičů v oboru, který vám vyberou či už máte jasno? Maturuji z češtiny, angličtiny, ze dvou odborných předmětů a prezentace maturitní práce. Jelikož mě baví angličtina a ekonomie, ráda bych pokračovala na nějaké vysoké školy buďto zaměřené na ekonomiku nebo mezinárodní vztahy. Rodiče si přejí, aby to bylo v Praze, jelikož podle nich tam jsou velmi kvalitní vysoké školy. A vědí, že bych medicínu nevystudovala, tak chtějí ekonomiku.

8. Na závěr se zeptám, je vaším domovem Česká republika, nebo Vietnam? Chtěl/a byste se vrátit zpět do Vietnamu? Jsem tu spokojená a ráda bych tady i zůstala, takže Česko.

Děkuji za rozhovor!

Příloha 6 – Odpovědi respondenta 4

JEDENAPŮLTÁ GENERACE – DOTAZNÍK 2_R4

ÚVOD

- **Pohlaví:** muž
- **Věk:** 18
- **V kolika letech, jste se přistěhovali do České republiky?** 8
- **Délka pobytu v České republice:** 10
- **V současnosti navštěvuji (doplňte typ školy, kterou studuje, obor a ročník):** osmileté gymnázium, septima
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti češtiny. Kdo vás učil poprvé česky?** Je to mnohem lepší než na začátku. Poprvé mě to naučila česká teta, ke které jsem chodil na doučování a s bratrem nás také hlídala.
- **Zhodnoťte své jazykové schopnosti vietnamštiny. Kdo vás učil poprvé vietnamsky?** Vietnamštinu mluvím docela dobře, protože doma jsme museli mluvit jenom vietnamsky, ale hodně zapomínám i na běžná slova. Mě to naučila máma, protože byla často doma.
- **Jak jste přišli k vašemu českému jménu?** Dal mi ho táta, ta jména nejčastěji slyšel u zákazníků, kteří k němu často chodili nakupovat, takže nám je dal.
- **Jak se domluvíte s rodinnými příslušníky?** S rodiči na začátku pouze vietnamsky, s bratrem to střídáme. Ale teď mluvíme všichni česky i vietnamsky, protože občas nevím, jak to mám říct vietnamsky, tak musím česky. Je to dobře, protože rodiče nějaká slova umějí.

VIETNAMSKÁ ŠKOLA:

1. Pamatujete si na svůj první den ve vietnamské základní škole? Už si toho hodně nepamatuji, ale byla to jako nějaká velká show prvních ročníků, kteří nastoupili na novou školu. Přečetli dlouhý seznam jmen, šli jsme na podium a dostali vietnamskou vlajku a jmenovku. Pak byla různá představení a šli jsme do tříd.

2. Kolik vás bylo ve třídě? Asi 40 nebo 45.

3. Nosili jste uniformy? Jak vypadaly? Tričko bílé s logem, kluci nosili dlouhé černé kalhoty, holky krátkou černou sukni. Měli jsme i červený šátek. Když byla zima, měli jsme i mikiny, holky nosili zase dlouhé kalhoty.

4. V kolik hodin ráno začínala škola? Jak dlouho trvala vyučovací hodina? Kdy obvykle skončilo vyučování? My jsme začali už v 7:30. Každá hodina měla 35 minut. Přestávka byla jen 5 minut. Ranní výuka končila kolem dvanácti, pak jsme měli dlouhou pauzu, abychom mohli jít domů na oběd, jídelnu jsme tu neměli. Pak jsme šli na odpoledku, kdy jsme skončili asi ve 3 hodiny.

5. Jaké předměty se na vaší základní škole vyučovaly? Jaké byly vaše nejoblíbenější předměty, které jste naopak nemusely? Každé pondělí bylo ranní cvičení, pak byla ranní výuka, tam jsme obvykle měli předměty jako vietnamština, matematika, slušné

chování, historii atd. Odpoledne jsme měli takové odpočinkové předměty jako hudba a tělocvik. A mě bavila matematika a nebavil mě zeměpis.

6. Kolik hodin denně jste se věnoval/a přípravám do školy (po skončení školního vyučování)? Hodně, končili jsme většinou ve 3, pak jsem chodil na odpolední doučování. Tam jsem končil v 6. Pak ještě doma učil do osmi večer.

7. Dostávali jste domácí úkoly? Každý den byl nějaký opis, počítání nebo práce s textem.

8. Jak je to se známkováním ve vietnamské škole? Od 0 do 10. Známky byly hodně důležité a porovnávaly se mezi spolužáky.

9. Báli jste se ve škole něčeho? Měli jste tělesné tresty? Když někdo odpověděl na otázku špatně, paní učitelka se naštvala, takže se cítil hodně trapně a spolužáci se mu i vysmívali. V naší škole moc fyzických trestů nebylo. Člověk musel stát celou hodinu čelem ke zdi nebo musel napsat několik set krát něco. Někdo také byl vyvolán k tabuli celou hodinu.

10. Jak vypadají prázdniny ve vietnamské škole? Měli jsme dlouhé letní prázdniny asi 2-3 měsíce, pak prázdniny kvůli lunárního roku a jednodenní státní svátky. Aspoň jsme si toho volna mohli pořádně užít ale já jsem se pořád musel učit i o prázdninách, protože rodiče nechtěli, abychom zapomněli na všechno a pak jsem mohl jít třeba ven nebo hrát hry na počítači.

11. Měli jste nějaké třídní akce, které jste pravidelně dělali? Slavili jsme narozeniny spolužáků, pak den vietnamských učitelů, občas jsme šli i na zmrzlinu.

12. Jaký byl váš volný čas? Navštěvoval/a jste nějaké zájmové kroužky (popř. jazykové kurzy, doučování)? Po skončení školy jsem šel na odpolední doučování. V neděli na fotbalový a anglický kroužek.

13. Jak hodnotíte tehdejší vietnamské školství? Mělo by se podle vás v současné době něco změnit? Jako hodně špatné. Ty tresty mi přijdou hrozné, já bych dal nějakou poznámku nebo špatnou známku za práci v hodině než abych stal celou hodinu čelem ke zdi. A dávat méně úkolů.

ČESKÁ ŠKOLA:

1. Věděl/a jste něco o České republice, než jste sem jel/a? Jen něco málo, táta tam byl dřív, my jsme s maminkou a bratrem přijeli o něco později, tak mi něco táta vyprávěl přes mobil.

2. Když jste přijel/a do České republiky, nastoupil/a jste rovnou na základní školu? Přijel jsem v září a nastoupil jsem rovnou do 3. třídy.

3. Uměl/a jste česky, když jste přijel/a do České republiky? Od příbuzných v Česku jsem dostal ve český Slabikář, kde byla písmena, ale moc jsem toho neuměl. Pak nějaké ty pozdravy, čísla, jídlo, barvy.

4. Jaké byly vaše první dojmy ze základní školy? Pamatujete si stále některé spolužáky? První den byl takový divný. Hodně se mi ptali na různé otázky o Vietnamu, o

rodině atd., ale moc jsem toho neřekl. Na spolužáky si už nepamatuji ze základní školy, protože jsem nastoupil pak na gymnázium.

5. Stíhal/a jste průběžnou látku učiva bez problémů, když jste nastoupil/a? Jaké byly vaše začátky češtiny? Nestíhal jsem. Úkolů bylo sice málo, ale na začátku byly moc těžké a ještě jsem moc nerozuměl. Byly také hodně předmětů, takže to bylo horší. Asi za několik měsíců jsem se začal zlepšovat, s tetou jsme si hodně procvičovali mluvení a významy slov. Psali jsme diktáty a také jsem začal číst knihy v češtině.

6. Pokud jste měl/a jazykové potíže, věnovala se vám paní učitelka? Na základní škole mi hodně učitelů pomáhalo, chodil jsem k české tetě na výuku češtiny, pak ještě na základně jsem mohl chodit i do družiny, kde jsme tam s paní dělali úkoly a učili se česky.

7. Jaké byly vaše nejoblíbenější předměty na základní škole, které jste naopak nemusely? Zůstaly stejné i na střední škole? Matematika. Na začátku mě nebavila čeština, protože byla těžká. Až ve 4. třídě, když jsem se začal zlepšovat, tak mi hodně bavila. Teď na gymnáziu ta matematika zůstala, ještě mi baví informatika, nebaví mě biologie a chemie.

8. Kam jste pokračoval/a po základní škole? Nechali rodiče výběr školy na vás? Protože jsem měl samé jedničky ve 4. a i v 5. třídě (ve třetí jsem měl dvojky), tak mi táta podal přihlášku na gymnázium, protože gymnázium bylo mezi Vietnamci něco většího a kvalitního, tak jsem tam musel taky, i když se mi nechtělo. Zároveň mě to i lákalo, protože tam chodilo několik mých vietnamských kamarádů.

9. Měl/a jste nějakého oblíbeného učitele na základní škole a co na střední škole? Třídní učitelky na základní a na střední škole byli moc hodné. Starali se o nás jako kdybychom byli její děti.

10. Jak jste prospíval/a ve škole? Byly převážné dobré známky? Pokud jste přinesl/a domů špatnou známku, jak to přijali vaši rodiče? Na začátku mi nedávala paní učitelka známky v některých předmětech. Paní učitelka hodnotila slovně. Později jsem se rychle naučil česky, takže byly i 1, občas 2. Když byly 3, 4, 5, tak hrozilo, že mi rodiče zakážou počítač nebo jsem nemohl jít i ven.

11. Jaké jste měli známky na vysvědčení základní škole? Změnilo se něco na střední škole? Ve třetí třídě jsem měl jednu 3. Od 4. třídy prospívám s vyznamenáním.

12. Měli jste nějaké třídní akce, které jste pravidelně dělali? Provozujete je nadále na střední škole? Chodili jsme do kina a do divadla. Nejvíc mě bavily výlety do různých měst. Na střední škole to zůstalo stejné.

13. Jaký byl váš volný čas zde v České republice? Navštěvoval/a jste nějaké zájmové kroužky (popř. jazykové kurzy, doučování)? Chodil jsem jenom na to doučování z češtiny až do 9. ročníku. S bratrem jsme se střídali u rodičů ve večerce. Mohl jsem jít i ven s kamarády.

14. Setkal/a jste se někdy s rasovou diskriminací, se šikanou, posměšky či s nadávkami, když jste nastoupil/a do české školy? Ne, pouze to byla legrace, když mi nazývali spolužáci jiným jménem nebo slovy. Já jsem to tenkrát ani nechápal, co to znamenalo. Paní učitelka samozřejmě jim vysvětlovala, že to neříká a je to velmi neslušné.

Mě to nevadilo. Ale nic horšího to ani nebylo. Už teď vím, co ta slova znamenají a směju se tomu.

15. Máte teď kamarády více mezi českými nebo vietnamskými dětmi? České.

16. Jak hodnotíte současné české školství? Mělo by se podle vás něco změnit? Asi známkou 3. Hodně se opakuje několikrát stejné učivo, pak se na konci roku nestíhají dobrat i jiná témata. Nelíbí se mi, že se moc nevyučuje informatika. Žijeme ve 21. století a potřebuje taky ovládat počítač. My jsme měli na gymnázium málo hodin informatiky a vyučovala se jen na nižším gymnáziu. Na vyšším gymnáziu jsme informatiku neměli.

17. Kdybychom to měli shrnout, mohl byste zkusit říct, jaké jsou podle vás rozdíly mezi českou a vietnamskou školou? česká: nejsou uniformy, kratší škola, více volného času, málo úkolů, známky 1 až 5, výuka několik cizích jazyků, snaha pomoci, vietnamská: povinnost mít uniformy, hodně úkolů, málo volného času, večerní doučování, známky 0 až 10, ve škole jsou žáci nuceni učit se věci hlavně zpaměti, velká rivalita mezi dětmi i rodinami kvůli škole, důležitý je prospěch

OSTATNÍ OTÁZKY (byly položeny v rámci videohovoru):

1. Jaký je přístup ke vzdělání ve vaší rodině? Táta rozhoduje u nás kam půjdeme, co budeme dělat. Máma tomu jen souhlasila. Chtěl po nás jedničky, někdy i dvojku toleroval. S horšími známkami zuřil, sebral nám kapesné, nemohli jsme ven za kamarády a měli jsme zákaz počítače. Tohle dělal proto, abychom se zlepšili. Nechtěl, abychom skončili jako rodiče někde ve večerce. Už jsme starší, tak na špatné známky se nedívají jako dřív. Ale stále nám varoval, že takhle se nedostane někam jinam!

2. Cítíte se více jako Čech/Češka, či Vietnamec/Vietnamka? A proč? Dřív jsem se cítil doopravdy jako Vietnamec, protože jsem byl tady cizí člověk a neuměl dobře česky, ale protože tady žiju už docela dlouho, zvykl jsem si tady na ten život, tak jsem i Čech zároveň. A budu taky žádat o české občanství, takže i to je důvod ne?

3. Jaké máte vztahy k české a vietnamské kultuře, která kultura je vám bližší a proč? Dodržujete nějaké zvyky a tradice? Mám dobré vztahy k české a vietnamské kultuře. V poslední době jsme začali slavit i Vánoce, dřív jsme něco takového neslavili. Máme umělý stromeček, dárky si dáváme pouze maličkosti, děláme řízek a salát. U vietnamských svátků uctíváme naše předky a slavíme vietnamský lunární rok.

4. Kde v češtině chybují nejčastěji vietnamští žáci? Skloňování a psaní i, y.

5. Myslíte si, že by mělo být dítě s OMJ (odlišným mateřským jazykem) zvýhodněno při hodnocení v předmětu Český jazyk a literatura, případně i v jiných předmětech? Proč ano? Proč ne? Myslím si, že zezačátku má být zvýhodněno pro děti, kteří se sem přistěhovali aspoň 1 nebo 2 roky, pak už budou umět česky a budou na úrovni jako Češi, protože se rychle učí. Musí si ale najít nějaké učitele, kteří budou mít zájem je učit. Ostatní Vietnamci, kteří se tady narodili, si myslím, že jsou už jsou Češi, takže by měli být hodnoceni jako oni.

6. Využití moderních technologií ve škole - je podle vás správné/užitečné používat při hodinách moderní technologie (plátno, dokumentární film apod.)? Pomůže to

něčemu? Ano, technika ale i papírové výukové materiály a pomůcky jsou užitečné při hodinách. Pomůžou jim to se lépe soustředit, mohou pak vidět ty ukázky naživo, obrázky nebo videa jim pomůžou to lépe pochopit.

7. Brzy vás čeká maturitní zkouška a následně přijímací zkoušky na vysoké školy. Víte z čeho budete maturovat a kam budou mířit vaše kroky? Budete pokračovat na přání svých rodičů v oboru, který vám vyberou či už máte jasno? (smích) Blíží se to, já vím. Maturuji z českého jazyka, chci matematiku, pak ze dvou školních předmětů, mám v plánu si vzít informatiku a angličtinu. Táta si přeje informatiku na ČVUT, protože tam chodí několik dětí jeho kamarádů, takže asi ano, taky tam chci. Přemýšlím i o ekonomice.

8. Na závěr se zeptám, je vaším domovem Česká republika, nebo Vietnam? Chtěl/a byste se vrátit zpět do Vietnamu? Česká republika. Já jsem rád, že jsem tady. Ale určitě když budu hodně starý, chtěl bych poslední léta bydlet ve Vietnamu. Ale zatím je domovem Česká republika, protože tady mám rodinu a kamarády.

Děkuji za rozhovor!